

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ
ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ
ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Δήμος Αθηναίων: Πρόγραμμα Κοινωνικής Πολιτικής 2015 - 2019

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

Εγκρίθηκε από το ΔΣ (10/12/2015)
Συμπληρώνει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Αθηναίων
2015-2019 Α' φάση Στρατηγικό Σχέδιο (603/2015 ΑΔΣ)

Περιεχόμενα

ΜΗΝΥΜΑ ΔΗΜΑΡΧΟΥ.....	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6
ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: Ο Ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ»	9
ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ.....	10
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	12
ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΙΕΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΑΣΤΕ.....	12
ΠΩΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΑΣΤΕ.....	12
ΠΩΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΔΕΧΟΜΑΣΤΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ	13
ΜΕ ΠΟΙΑ ΜΕΣΑ.....	14
ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ.....	15
Α. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	16
Α1. ΣΙΤΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ	16
Πολιτικές - θεσμικό πλαίσιο.....	16
Δραστηριότητες - απολογισμός.....	17
Προτεραιότητες - έργα	20
Α2. ΣΤΕΓΑΣΗ	24
Πολιτικές - θεσμικό πλαίσιο.....	24
Δραστηριότητες - απολογισμός.....	25
Προτεραιότητες - έργα	27
Α3. ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	30
Πολιτικές - θεσμικό πλαίσιο.....	30
Δραστηριότητες - απολογισμός.....	30
Προτεραιότητες - έργα.....	32
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ - ΠΡΟΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	34
Β1. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	34
Πολιτικές - θεσμικό πλαίσιο.....	34
Δραστηριότητες - απολογισμός.....	34
Προτεραιότητες - έργα	35
Β2. ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	40

Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο	40
Δραστηριότητες – απολογισμός	40
Προτεραιότητες – έργα.....	41
B3. ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ.....	46
Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο	46
Δραστηριότητες – απολογισμός	46
Προτεραιότητες – έργα.....	48
B4. ΕΜΦΥΛΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ	55
Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο	55
Δραστηριότητες – απολογισμός	56
Προτεραιότητες – έργα.....	58
Γ. ΥΓΕΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ.....	63
Γ1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ.....	64
Γ2. ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ.....	67
Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο	67
Δραστηριότητες – απολογισμός	67
Προτεραιότητες- έργα	69
Γ3. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΠΤΙ.....	77
Πολιτική – θεσμικό πλαίσιο	77
Δραστηριότητες – απολογισμός	78
Προτεραιότητες – έργα.....	79
Γ4. ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ – ΛΕΣΧΕΣ ΦΙΛΙΑΣ	81
Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο	81
Δραστηριότητες – απολογισμός	81
Προτεραιότητες – έργα.....	83
Δ. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	86
Δ1 Δημιουργία Ενιαίου Συστήματος Υποδοχής και διάγνωσης Αναγκών	86
Δ2. Αποτύπωση αναγκών – έρευνα σε επίπεδο γειτονιάς.....	86
Δ3. Προφίλ Υγείας και Σχέδιο Υγείας του Δήμου της Αθήνας	87
Δ4. Ανάπτυξη των ανθρώπινου δυναμικού των κοινωνικών υπηρεσιών.....	87
Δ5. Χαρτογράφηση δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών	88
Δ6. Χαρτογράφηση της αστεγίας – κριτήρια χωροθέτησης δομών	88
Δ7. Αποτύπωση και αξιοποίηση άτυπων δικτύων αλληλεγγύης.....	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Κατάλογος έργων	90

ΜΗΝΥΜΑ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Η Κοινωνική Πολιτική αποτελεί για τη σημερινή δημοτική αρχή, προτεραιότητα μέγιστης σημασίας ήδη από την πρώτη θητεία μας (2011-2014). Η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και οι ανατροπές στην καθημερινότητα χιλιάδων συμπολιτών μας, που επέφερε η οικονομική και κοινωνική κρίση, διαμόρφωσαν την ανάγκη για κατεπείγουσα ανάληψη δράσης και πρωτοβουλιών.

Οι νέες συνθήκες επιτάσσουν όμως νέες προσεγγίσεις και καινοτόμες πολιτικές πρακτικές.

Αφήνοντας πίσω την ξεπερασμένη από τη σύνθετη πραγματικότητα έννοια της Φιλανθρωπίας, ο δήμος Αθηναίων πέρασε στην Αλληλεγγύη και στη συνέχεια στην Αλληλοβοήθεια· διαμορφώνοντας ένα σταθερά διευρυνόμενο δίκτυο για τη στήριξη όσων είχαν ανάγκη, συνάπτοντας συνεργασίες και συνέργειες με φορείς όχι μόνον του δημοσίου αλλά και του ιδιωτικού τομέα, με εθελοντές, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και την Κοινωνία των Πολιτών· αξιοποιώντας την τεχνογνωσία άλλων ευρωπαϊκών πόλεων και δήμων και στοχεύοντας σε ευρωπαϊκούς πόρους και προγράμματα.

Η έγκριση του Προγράμματος Κοινωνικής Πολιτικής 2015-2019 αποτελεί τη λειτουργική συνέχεια μιας κοινωνικής πολιτικής που έχει σταθερά τον πολίτη στο επίκεντρο, αναδιαμορφώνεται και βελτιώνεται. Πρόκειται για έργο συλλογικό, το οποίο εκπονήθηκε από εξειδικευμένους υπαλλήλους και στελέχη του Δήμου και περιέχει έργα και δράσεις κοινωνικής πολιτικής, με ορίζοντα πενταετίας με τρόπο αφενός ρεαλιστικό (επισημαίνονται σε κάθε περίπτωση οι δυνατότητες χρηματοδότησης) και αφετέρου διαφανή (με την καθιέρωση ετήσιου απολογισμού στο Δημοτικό Συμβούλιο).

Σε μία προσπάθεια συνεχούς ανταπόκρισης στις αυξημένες ανάγκες που προκύπτουν από την παρατεινόμενη δημοσιονομική κρίση και τις κοινωνικές συνέπειές της, το Πρόγραμμα καινοτομεί με δύο τρόπους.

Πρώτον, προσεγγίζει με τρόπο σφαιρικό τις ανάγκες των κατοίκων. Προβλέπει τη δημιουργία πολυδύναμων κέντρων υποστήριξης, με τη δυνατότητα παροχής ευρέος φάσματος υπηρεσιών (ιατρικές, ψυχοκοινωνικές, νομικές κ.α.). Τα πολυδύναμα αυτά κέντρα θα λειτουργούν συγχρόνως και ως σημεία πρώτης υποδοχής, τα οποία χάρη στη διασύνδεση των δεδομένων των κοινωνικών υπηρεσιών, θα κληθούν να παράσχουν ολοκληρωμένη πληροφόρηση και, όπου κρίνεται αναγκαίο, εξατομικευμένη παραπομπή σε άλλες υπηρεσίες του Δήμου, ή άλλων δημόσιων φορέων και ΜΚΟ. Εξάλλου, την αποτελεσματική λειτουργία των πολυδύναμων κέντρων θα βοηθήσει και η αποκεντρωμένη χωροθέτησή τους σε όλες τις δημοτικές κοινότητες, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η εγγύτητα προς τους ωφελούμενους και η διάγνωση τοπικών αναγκών.

Η δεύτερη καινοτομία του Προγράμματος συνίσταται στην ολοκληρωμένη παρακολούθηση της κοινωνικής επανένταξης κάθε ωφελούμενου, δηλαδή στην ενίσχυση των παρεχόμενων υπηρεσιών με τις αναγκαίες υποστηρικτικές δράσεις επαγγελματικής αποκατάστασης. Ενδεικτικά, οι δράσεις αυτές αφορούν την παροχή σεμιναρίων επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία ήδη παρέχονται σε ωφελούμενους του Δικτύου Κοινωνικής Κατοικίας. Παράλληλα, προβλέπεται η δημιουργία και λειτουργία κοι-

νωνικών επιχειρήσεων (π.χ. ΚΟΙΝΣΕΠ) από τους ωφελούμενους των κοινωνικών υπηρεσιών.

Η κρίσιμη συμβολή του Δήμου συνίσταται στην οργάνωση δράσεων επιμόρφωσης, στη διασύνδεση με προγράμματα «πρώτου κεφαλαίου» και στην παρακολούθηση της πρώτης φάσης της επιχειρηματικότητας.

Πρόκειται για σημαντικές καινοτομίες που διαπερνούν οριζόντια το σύνολο των προγραμματισμένων έργων και δράσεων κοινωνικής πολιτικής, το οποίο διαρθρώνεται σε τρεις βασικούς άξονες - στόχους: α) στην καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας, β) στην αντιμετώπιση των κοινωνικών διακρίσεων/προστασία δικαιωμάτων και γ) στην προάσπιση της υγείας και την παροχή κοινωνικής φροντίδας, με ανάπτυξη πλήθους προληπτικών δράσεων.

Ιδιαίτερη έμφαση επίσης δίνεται στην αντιμετώπιση έκτακτων και επιτακτικών ζητημάτων, όπως είναι οι μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές - μέσω της συμβολής στον οριζόντιο συντονισμό αρμόδιων και εξειδικευμένων φορέων (ΟΤΑ, φορείς κεντρικής Διοίκησης, ΜΚΟ, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες κ.α.), η ουσιοεξάρτηση - μέσω του συντονισμού ενεργειών ειδικών φορέων, όπως ο ΟΚΑΝΑ και το ΚΕΘΕΑ, ή και της προγραμματισμένης δημιουργίας υπνωτηρίου και κέντρου ημέρας.

Δύο επιπλέον εργαλεία εγγυώνται τη βέλτιστη δυνατή υλοποίηση του Προγράμματος Κοινωνικής Πολιτικής 2015-2019: α) η ολοκλήρωση της ψηφιοποίησης και η διασύνδεση των βάσεων δεδομένων των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου, με στόχο την ενιαία διάγνωση και εξατομικευμένη υποστήριξη των ωφελουμένων, β) η ενίσχυση της έγκαιρης και συστηματικής ενημέρωσης των κατοίκων σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες κοινωνικής πολιτικής.

Η μέριμνα του Δήμου για τους πολίτες και κατοίκους της Αθήνας είναι συνεχής και αποβλέπει διαρκώς στη διαμόρφωση ενός ανθεκτικού και αποτελεσματικού δικτύου κοινωνικής αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας, δίχως εξαιρέσεις και αποκλεισμούς.

Νοέμβριος 2015

Γιώργος Καμίνης
Δήμαρχος Αθηναίων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος Κοινωνικής Πολιτικής αποτελεί βασική υποχρέωση του Δήμου Αθηναίων ιδιαίτερα σε περιόδους όξυνσης των κοινωνικών προβλημάτων λόγω της οικονομικής κρίσης που συνεχίζεται στη χώρα. Ο πρώτος Δήμος της χώρας καλείται να αντιμετωπίσει κοινωνικά προβλήματα, όχι μόνο των δημοτών και κατοίκων του, αλλά και μεγάλου μέρους των προβλημάτων του λεκανοπεδίου, αφού στο κέντρο της πόλης συσσωρεύονται δυσανάλογα οι ευάλωτες ομάδες των πολιτών. Η εκπόνηση του προγράμματος αποτελεί παράλληλα, και προϋπόθεση για την ένταξη των δράσεων του Δήμου στο χρηματοδοτικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, το οποίο αποτελεί τη βασική πηγή χρηματοδότησης του κοινωνικού έργου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Το παρόν Πρόγραμμα αποτελεί Συμπλήρωση του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου Αθηναίων 2015-2019 και συγκροτείται σε τρεις ενότητες: Στην πρώτη **«Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας»** αναφέρονται οι πολιτικές του Δήμου για την εξασφάλιση των πρωταρχικών αναγκών του ανθρώπου (σίτιση, στέγαση, ένταξη στην αγορά εργασίας). Στη δεύτερη ενότητα **«Κοινωνικές διακρίσεις - Προάσπιση των δικαιωμάτων»** περιλαμβάνονται οι πολιτικές του Δήμου προς τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (μετανάστες, πρόσφυγες, εξαρτημένα άτομα), οι πολιτικές για την καταπολέμηση των διακρίσεων που οφείλονται σε αναπηρίες ή στην ταυτότητα φύλου, καθώς επίσης και οι πολιτικές για την προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλες τις δημοτικές πολιτικές. Στην τρίτη ενότητα **«Υγεία και Κοινωνική Φροντίδα»** περιλαμβάνονται οι πολιτικές του Δήμου για την προαγωγή της υγείας με έμφαση στην πρόληψη, η παροχή υπηρεσιών στο σπίτι και η λειτουργία των Λεσχών Φιλίας ως δομής στήριξης της κοινωνικής συνοχής στις γειτονιές της Αθήνας.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει κυρίως τις δράσεις και τα έργα που υλοποιούνται από την **Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας του Δήμου** και το **Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγύης του Δήμου Αθηναίων (ΚΥΑΔΑ)**. Περιλαμβάνονται επίσης οι δράσεις που αναπτύσσονται σε συνεργασία με το **«Κέντρο Αθηνά - Υγεία»** που έχει θεσμοθετηθεί από τον ΟΚΑΝΑ και τον Δήμο Αθηναίων, οι δράσεις που εμποτεύει το **Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών** του Δήμου, τα έργα που αναπτύσσονται από την **Διεύθυνση Οδοποιίας** για τα άτομα με αναπηρία, καθώς επίσης και τα προγράμματα επιμόρφωσης για τα στελέχη των κοινωνικών υπηρεσιών που οργανώνει το **Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια βίου Μάθησης** του Δήμου (ΚΕΚΔΑ). Δεν περιλαμβάνονται οι πολιτικές του Δήμου για τα παιδιά (σχολεία, παιδικοί σταθμοί, παιδικές εξοχές κλπ), που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της αντιδημαρχίας για το Παιδί ή του Δημοτικού Βρεφοκομείου.

Η υλοποίηση των περισσότερων έργων και των δράσεων που προτείνονται στο Πρόγραμμα, εξαρτώνται από την εξεύρεση πόρων, κυρίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρότι όλα τα έργα είναι επιλέξιμα από διαφορετικά χρηματοδοτικά πλαίσια, η καθυστέρηση της ενεργοποίησης του ΕΣΠΑ 2014 - 2020 δεν παρέχει σήμερα τη βεβαιότητα για την υλοποίηση του μεγαλύτερου αριθμού. Ας σημειωθεί ότι ορισμένα έργα θα υλοποιηθούν με ίδιους πόρους και άλλα με χορηγίες επιχειρήσεων και ιδρυμάτων (**Στον πίνακα των έργων του Παραρτήματος αναφέρονται όλες οι δυνατότητες χρηματοδότησης των έργων του Προγράμματος**).

Στην κατάρτιση του παρόντος Προγράμματος συμμετείχαν αιρετοί και διοικητικά στελέχη. Πιο συγκεκριμένα, ευχαριστώ για τη εξαιρετική συνεργασία τους δημοτικούς συμβούλους που έχουν την πολιτική ευθύνη των αρμόδιων δημοτικών φορέων, την **Ελένη Κατσούλη**, Πρόεδρο του ΚΥΑΔΑ, τον **Λευτέρη Παπαγιαννάκη**, Πρόεδρο του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών, τον **Αντώνη Καφετζόπουλο**, Αντιδήμαρχο Δημοτικής Αστυνομίας και εντεταλμένο Σύμβουλο για τη βιώσιμη κινητικότητα, τον **Φίλιππο Δραγούμη** Πρόεδρο του Κέντρου «Αθηνά - Υγεία» και τον **Αλέξανδρο Μοντιάνο**, Πρόεδρο του ΚΕΚΔΑ. Στην υλοποίηση του Προγράμματος ενεργό ρόλο θα έχουν οι διοικητικές υπηρεσίες του Δήμου στις οποίες προΐστανται πολιτικά οι αντιδήμαρχοι **Μαρία Ηλιοπούλου** (Δ/νση Παιδείας και Δια βίου Μάθησης) **Βασίλης Αγγελόπουλος** (Δ/νση Κτηριακών Έργων) και **Γιώργος Αποστολόπουλος** (Δ/νση Οδοποιίας και Δ/νση Κοινόχρηστων Χώρων) του οποίους και ευχαριστώ επίσης.

Στις προτεραιότητες και την περιγραφή των έργων συμμετείχαν τα στελέχη της Διεύθυνσης που εφαρμόζουν τις αντίστοιχες πολιτικές σε κάθε τομέα: **Δέσποινα Μπόλια** (στέγαση), **Παναγιώτης Ψαθάς** (μετανάστευση), **Σοφία Μαρινάκη** (άτομα με αναπηρία), **Αντωνία Μπαλτά** (εξαρτήσεις), **Μαρία Κεφαλοπούλου** (έμφυλες διακρίσεις), **Αλέξανδρος Θεοφανόπουλος** (Προϊστάμενος Τμήματος Δημοτικών Ιατρείων), **Άννα Κωστοπούλου** (Βοήθεια στο σπίτι και Λέσχες φιλίας). Ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης **Γιώργος Μαθιουδάκης**, καθώς και οι τμηματάρχες **Γεωργία Μπούρη**, **Τώνια Πατέλκου**, **Ευδοξία Ιωαννίδου** και **Νίκος Καρανικόλας** είχαν την εποπτεία της συμβολής των υπηρεσιών στην εκπόνηση του προγράμματος.

Την σύνταξη του κειμένου έκαναν ο **Λάζαρος Πετρομελίδης** (εμπειρογνώμονας της ΕΑΤΑ ΑΕ) και ο **Τάσος Σαπουνάκης**, σύμβουλος τοπικής αυτοδιοίκησης, ο οποίος είχε και την επιστημονική επιμέλεια του συνολικού κειμένου. Βοήθεια στη συλλογή στοιχείων και στην συγγραφή κειμένων πρόσφεραν οι **Βασίλης Μπουρλιάσκος** και **Κική Λαζαρίδη**, συμβασιούχοι υπάλληλοι στη Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Τον συντονισμό της εκπόνησης του προγράμματος ανέλαβε η **Ιωάννα Καββαδία**, συνεργάτρια του γραφείου μου.

Στη τελική διαμόρφωση του προγράμματος συνέβαλε και η Ομάδα εργασίας για την Κοινωνική Πολιτική της Παράταξης «Δικαίωμα στη Πόλη» και ιδιαίτερα οι υπεύθυνοι της ομάδας εργασίας, **Έλενα Μαντζαβίνου** και **Νίκος Μυλωνάς**. Τέλος, το κείμενο τέθηκε σε διαβούλευση στην Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής του Δημοτικού Συμβουλίου τον Οκτώβριο 2015 από τον πρόεδρό της **Ανδρέα Γεννηματά**.

Νοέμβριος 2015

Μαρία Στρατηγάκη
Αντιδήμαρχος Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Πρόνοιας και Ισότητας
Αν. καθηγήτρια κοινωνικής πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ:

Ο Ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά την Μεταπολίτευση και ιδιαίτερα μετά το 1980, οι αναιμικές έως ανύπαρκτες αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, άρχισαν να διευρύνονται και να επεκτείνονται κάτω από την επίδραση τριών παραγόντων:

1. Την αποκέντρωση κοινωνικών αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος προς τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, την ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών από τους ίδιους τους Δήμους και την διεκδίκηση από τα συλλογικά όργανα της αυτοδιοίκησης τόσο νέων αρμοδιοτήτων όσο και ανάλογων χρηματοδοτήσεων. Κλασσικά παραδείγματα συνιστούν η δημιουργία των ΚΑΠΗ, η μεταφορά των κρατικών παιδικών σταθμών στους δήμους, η δυνατότητα επιβολής μειωμένων τελών και οι ενισχύσεις προς τους οικονομικά αδύνατους πολίτες.
2. Τις κοινωνικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη χρηματοδότηση των ΟΤΑ από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης και το ΕΣΠΑ για να λειτουργήσουν δομές παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Κλασσικά παραδείγματα αποτελούν το «Βοήθεια στο Σπίτι», τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), οι Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας, τα πρώτα συμβουλευτικά κέντρα για την απασχόληση των γυναικών, τα κέντρα πρόληψης κατά των ναρκωτικών, οι νέοι παιδικοί σταθμοί, τα Κέντρα δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) κ.α. Παράλληλα πολλοί δήμοι με δική τους πρωτοβουλία, αξιοποιώντας τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και άλλα προγράμματα της Ε.Ε. υλοποίησαν πολλές δράσεις προς όφελος των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ), των ανέργων, για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, στον τομέα της υγείας κ.α.
3. Την ριζική αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για τα θυγατρικά νομικά πρόσωπα των δήμων, η οποία έδωσε αυξημένες δυνατότητες παρέμβασης στον τομέα των τοπικών κοινωνικών δράσεων. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι δημοτικές επιχειρήσεις, οι αστικές εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα αποτέλεσαν σε πολλές περιπτώσεις χρήσιμα εργαλεία που επέτρεψαν, με την ενθάρρυνση της κεντρικής διοίκησης και της Ε.Ε., την υλοποίηση των παραπάνω κοινωνικών υπηρεσιών.

Τα βασικά συμπεράσματα αυτής της περιόδου (1975 - 2009) συνοπτικά έχουν ως εξής:

- Οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ απέκτησαν σημαντικές αρμοδιότητες σε θέματα κοινωνικής πολιτικής, ανέπτυξαν ένα ευρύ πλέγμα κοινωνικών υπηρεσιών, κυρίως με εξωτερικές χρηματοδοτήσεις (ευρωπαϊκές και κρατικές) και συνέστησαν πολλά θυγατρικά νομικά πρόσωπα.
- Έμφαση δόθηκε, λόγω και των ανάλογων χρηματοδοτήσεων, σε κοινωνικές υπηρεσίες προς τους ηλικιωμένους και τα μικρά παιδιά και λιγότερο σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες - ΑμΕΑ, κακοποιημένες γυναίκες, μετανάστες, άνεργοι, ουσιοεξαρτημένοι - είτε σε ανάγκες που κάλυπταν προβλήματα υγείας, φτώχειας και

κοινωνικού αποκλεισμού. Ειδικά μετά την δεκαετία του 90, στους δημότες και κάτοικους πολλών δήμων παρεχόντουσαν για πρώτη φορά κοινωνικές υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο, που δεν είχε παράσχει ποτέ η κεντρική διοίκηση.

- Οι πρωτοβουλίες αυτές σε πολλές περιπτώσεις παρέμειναν αποσπασματικές, δημιουργήθηκαν από τους δήμους πολλοί φορείς κοινωνικών υπηρεσιών χωρίς συντονισμό μεταξύ τους, δεν υπήρξε αξιολόγηση δομών και υπηρεσιών και καταγράφηκε μεγάλη εξάρτηση από τις εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης που υπονόμωσε την συνέχιση και βιωσιμότητά τους. Οι δήμοι δεν συγκρότησαν κοινωνικές πολιτικές σε τοπικό επίπεδο με ξεκάθαρους στόχους, ενώ η κεντρική διοίκηση δεν ξεπέρασε τις συγκεντρωτικές και γραφειοκρατικές αντιλήψεις της.

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ»

Με το Ν. 3852/10 «Πρόγραμμα Καλλικράτης» έγινε μία ριζική μεταρρύθμιση όχι μόνο στις δομές της τοπικής αυτοδιοίκησης - σχεδιασμένες συνενώσεις πρωτοβάθμιων ΟΤΑ, δημιουργία της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης - αλλά και στο περιεχόμενο της με τη μεταφορά για πρώτη φορά πολλών αρμοδιοτήτων κυρίως της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, στους Δήμους. Ταυτόχρονα προωθήθηκαν πολλές αλλαγές στις λειτουργίες των ΟΤΑ, τόσο σε επίπεδο αιρετών οργάνων όσο και στην οργάνωση των υπηρεσιών τους και των θυγατρικών νομικών προσώπων τους.

Στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, υλοποιήθηκαν δύο μεγάλες αλλαγές:

1. Μεταφέρθηκαν στους δήμους πολλές κοινωνικές αρμοδιότητες και δημιουργήθηκε, αν και με αδυναμίες, ένα συνεκτικό πλαίσιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. Από τις 6 μεγάλες ομάδες αρμοδιοτήτων με βάση τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, μεταφέρθηκαν άλλες 19 το 2011 και εκκρεμεί η μεταβίβαση άλλων 9. Στις κλασσικές αρμοδιότητες¹ κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, προστέθηκαν πολλές νέες, με κυριότερες την καταβολή των κοινωνικών επιδομάτων, τις αδειοδοτήσεις και ελέγχους σε ιδιωτικούς φορείς που ασκούν ποικίλες κοινωνικές δράσεις και την υλοποίηση προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής.
2. Επιβλήθηκαν υποχρεωτικές συγχωνεύσεις / καταργήσεις των δημοτικών θυγατρικών νομικών προσώπων, κυρίως των κοινωφελών επιχειρήσεων και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, ενώ στους νέους οργανισμούς εσωτερικής υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) δημιουργήθηκαν μονάδες κοινωνικής πολιτικής, επιπέδου διεύθυνσης ή τμήματος.

---

¹ Α) Υποστήριξη και φροντίδα της βρεφικής - παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας.

Β) Εφαρμογή πολιτικών που στοχεύουν στην υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας.

Γ) Μέριμνα για τη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών.

Δ) Σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην ζωή της τοπικής κοινωνίας.

Ε) Προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Αξιολόγηση της μεταρρύθμισης

Οι αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης αποτελούσαν τους τελικούς κρίκους μιας συγκεντρωτικής αλυσίδας αποφάσεων και ενεργειών που ξεκινούσε από τα Υπουργεία και άλλους κεντρικούς φορείς της δημόσιας διοίκησης και μέσω των κρατικών Περιφερειών, κατέληγαν στις αντίστοιχες υπηρεσίες των Ν.Α., οι οποίες ερχόταν σε επαφή με διάφορες πληθυσμιακές ομάδες.

Ένας υπερβολικά μεγάλος όγκος νόμων και κανονιστικών αποφάσεων ρύθμιζε την άσκηση των νομαρχιακών αρμοδιοτήτων, ο οποίος αφορούσε είχε δημιουργηθεί από τα αντίστοιχα Υπουργεία. Με αυτό τον τρόπο η διοικητική αυτοτέλεια της Ν.Α. ήταν περιορισμένη, η λειτουργία της σε σημαντικό βαθμό γραφειοκρατική και οι αρμοδιότητες της ασκούνταν μέσω ενός αυστηρά οριοθετημένου πλαισίου δράσης.

Ουσιαστικά δεν υπήρχαν αποκλειστικές αρμοδιότητες, όπως σε μεγάλο βαθμό ήταν αυτές των δήμων, οι οποίοι τις ασκούσαν αυτόνομα, ενώ οι κεντρικοί φορείς περιορίζονταν σε διαδικασίες εποπτείας και ελέγχου. Οι νόμοι και οι κανονιστικές αποφάσεις που ρυθμίζουν την άσκηση αρμοδιοτήτων των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ, επιτρέπουν πολύ περισσότερους βαθμούς ελευθερίας στην δράση τους από το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο που ίσχυε στην Ν.Α.

Η μεταφορά των κοινωνικών αρμοδιοτήτων δημιούργησε πολλά προβλήματα στους Δήμους που ανέλαβαν να τις ασκήσουν, οι οποίοι λειτουργούν μέσα σε ένα διαφορετικό διοικητικό πλαίσιο. Η άσκηση τους μετέτρεψε τους Δήμους στον τελικό παραλήπτη μιας διοικητικής διαδικασίας, με σχεδόν κανένα περιθώριο αυτόνομης δράσης.

Επιπλέον η μεταφορά υλοποιήθηκε με πρόχειρο και αποσπασματικό τρόπο, χωρίς το απαραίτητο προσωπικό και πόρους, τα ασαφή όρια μεταξύ κεντρικών και δημοτικών αρμοδιοτήτων επέτειναν το πρόβλημα μαζί με τον κατακερματισμό των σχετικών επιχορηγήσεων. Απαιτείται η αναμόρφωση της σχετικής νομοθεσίας, που θα πρέπει από μία συγκεντρωτική λογική και μεθοδολογία να μετεξελιχθεί σε αποκεντρωτική - αυτοδιοικητική.

ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η κρίση δημιούργησε νέες κοινωνικές ανάγκες και συνθήκες στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής των Δήμων: Οι κυριότερες τάσεις είναι:

- Μεγάλη αύξηση της ανεργίας, πάνω από 25%, δραματική επιδείνωση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης πολλών ατόμων (το ένα τρίτο του πληθυσμού ζει σε συνθήκες φτώχειας), εμφάνιση φαινομένων εξαθλίωσης (άστεγοι, άποροι), υποβάθμιση της υγειονομικής περίθαλψης των ασφαλισμένων και μείωση των επιδομάτων σε ανασφάλιστους, ο αριθμός των οποίων έχει πολλαπλασιαστεί.
- Οι κοινωνικές ανάγκες μετατρέπονται πλέον από έκτακτες σε επιτακτικές και διαρκειάς
- Δημιουργούνται ή αυξάνονται οι πληθυσμιακές ομάδες που χρήζουν κοινωνικής προστασίας: άποροι, άστεγοι, ηλικιωμένοι, φτωχές οικογένειες με παιδιά, ΑμΕΑ, χρήστες ουσιών, πρόσφυγες, μακροχρόνια άνεργοι
- Οι οικονομικές παροχές μειώνονται και αντικαθίστανται με την παροχή υπηρεσιών και αγαθών, αναγκαίων για την επιβίωση πολλών ατόμων.

- Εμφανίζονται νέοι φορείς παροχής υπηρεσιών και αγαθών (κινήσεις αλληλεγγύης, μη κυβερνητικές οργανώσεις, επιχειρήσεις στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης κλπ)
- Ειδικά στην περίπτωση του Δήμου Αθηναίων η υποβάθμιση του επιπέδου ζωής στο κέντρο της πόλης και σε πολλές συνοικίες, επέτεινε τα προβλήματα αυτά.

Τα τελευταία πέντε χρόνια οι δήμοι ανέπτυξαν πολλές πρωτοβουλίες και δράσεις για να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της κρίσης σε σημαντικές ομάδες του πληθυσμού. Παρά τις δραματικές περικοπές στις κρατικές επιχορηγήσεις και τις καταρρέουσες κρατικές κοινωνικές δομές, οι δήμοι προσπάθησαν να εξομαλύνουν την δραματική υποβάθμιση του επιπέδου ζωής μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού.

Με τη χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ 2007 - 2013, αλλά και με ίδιους πόρους συνέχισαν αφενός μεν τη λειτουργία των υπάρχουσών δομών - «Β.σ.Σ., παιδικοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, ΚΑΠΗ / Λέσχες Φιλίας, ΚΗΦΗ, κέντρα πρόληψης κ.α. - αφετέρου δε δημιούργησαν νέες δομές αντιμετώπισης της φτώχειας, των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού: κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά φαρμακεία, συσσίτια, δομές φιλοξενίας αστέγων και γυναικών θυμάτων βίας, υποστήριξη των ανέργων, προγράμματα στέγασης και επανένταξης κ.α. Ορισμένοι, όπως ο Δήμος Αθηναίων, έδωσαν ιδιαίτερο βάρος στη λειτουργία δημοτικών ιατρείων, στην υποστήριξη των ΑμΕΑ, στην κοινωνική κατοικία, στη συνεργασία με φορείς του κοινωνικού και ιδιωτικού τομέα, στην σίτιση των σχολείων κ.λπ.

Τη νέα δημοτική περίοδο 2014 - 2019 που συμπίπτει ουσιαστικά με την προγραμματική περίοδο του ΕΣΠΑ 2014 - 2020, η κοινωνική πολιτική των δήμων, με δεδομένη την διάρκεια της κοινωνικοοικονομικής κρίσης πρέπει να επεκταθεί για να συμπεριλάβει όλες τις πληττόμενες πληθυσμιακές ομάδες και να αναδιοργανωθεί ώστε να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της. Ενδεικτικά αναφέρουμε με έμφαση στον δήμο Αθηναίων:

1. Να διαμορφώσει ενιαίο σύστημα υποδοχής και διάγνωσης αναγκών στα πολυδύναμα κέντρα (δημοτικά ιατρεία), ώστε οι πολίτες να απολαμβάνουν όλες τις διαθέσιμες κοινωνικές υπηρεσίες
2. Να αποκεντρώσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες στις δημοτικές κοινότητες με στόχο την εγγύτητα των υπηρεσιών προς τους πολίτες και την συστηματική διάγνωση των τοπικών αναγκών.
3. Να βελτιώσει την επικοινωνία με τους κατοίκους (δίκτυα, ΜΜΕ κλπ)
4. Να βελτιώσει τις διαδικασίες σχεδιασμού, συντονισμού, υλοποίησης και αξιολόγησης των κοινωνικών δράσεων, με στόχο την εσωτερική συνοχή της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου.
5. Να αξιοποιήσει τους πόρους του νέου ΕΣΠΑ, αλλά και άλλων φορέων, χορηγών, ΜΚΟ κλπ. με στόχο την δημιουργία πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων.
6. Να διεκδικήσει από την Κεντρική Διοίκηση και να συμβάλλει στη δημιουργία ενός συνεκτικού συστήματος κοινωνικής αλληλεγγύης από το κεντρικό στο τοπικό επίπεδο.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΙΕΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΑΣΤΕ

Οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων απευθύνονται σε όλους τους δημότες και κατοίκους που έχουν ανάγκη υποστήριξης και φροντίδας:

- Οι υπηρεσίες που έχουν στόχο την **καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας** (επισιτιστική βοήθεια, στέγαση, ένταξη στην αγορά εργασίας, βιβλιάρια κοινωνικής προστασίας) απευθύνονται στους πολίτες που πλήττονται περισσότερο από τη κρίση και είναι άνεργοι, άστεγοι, ανασφάλιστοι ή στερούνται βασικών αγαθών για την καθημερινή τους διαβίωση.
- Οι υπηρεσίες που έχουν στόχο την **προάσπιση των δικαιωμάτων και την αποδυνάμωση των κοινωνικών διακρίσεων** απευθύνονται σε κοινωνικές ομάδες οι οποίες, λόγω συγκεκριμένων χαρακτηριστικών είναι περισσότερο ευάλωτες σε κοινωνικές διακρίσεις, όπως φύλο, αναπηρία, ταυτότητα φύλου, εθνική καταγωγή, μαζί με τους Ρομά και τα ουσιοεξαρτημένα άτομα,. Σκοπός είναι η προάσπιση των δικαιωμάτων τους στην καθημερινή ζωή και η εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης τους στις υπηρεσίες και τις υποδομές του Δήμου.
- Οι υπηρεσίες **κοινωνικής πρόνοιας** (προνοιακά επιδόματα, υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, ψυχοκοινωνικής στήριξης, βοήθεια στο σπίτι) απευθύνονται σε αυτούς που τις έχουν ανάγκη. Ο Δήμος έχει αναλάβει τις υποχρεώσεις της προνοιακής πολιτικής που μεταφέρθηκαν στην πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση το 2011² και λειτουργεί κοινωνικές δομές, όπως τα Δημοτικά Ιατρεία και οι Λέσχες Φιλίας σε όλες τις δημοτικές κοινότητες.

Οι βασικές κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται επίσης και στα άτομα που δεν βρίσκονται νόμιμα στην Ελλάδα (χωρίς χαρτιά), δεδομένου μάλιστα ότι η νομοθεσία (Ν. 3852/10, Ν. 4251/14) παρέχει αυτή τη δυνατότητα στους ΟΤΑ, στο πλαίσιο δομών κοινωνικής μέριμνας που λειτουργούν.

ΠΩΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΑΣΤΕ

Αποτελεί υποχρέωση του Δήμου Αθηναίων να ενημερώνει τους δημότες και τους κατοίκους για τις κοινωνικές παροχές, συστηματικά και έγκαιρα,. Στόχος του προγράμματος είναι να χρησιμοποιηθούν όλα τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας και πληροφόρησης, ώστε οι πολίτες να λαμβάνουν γνώση για τις δυνατότητες βελτίωσης της καθημερινής τους ζωής, μέσω των δημόσιων παρεμβάσεων του Δήμου. Οι επιμέρους δράσεις περιλαμβάνουν:

1. Παραγωγή επικοινωνιακού υλικού για την ενημέρωση των πολιτών, όπως το φυλλάδιο «Η κοινωνική αλληλεγγύη έχει πρόσωπο» που θα εκδοθεί και σε άλλες γλώσσες και το υλικό που υποστηρίζει τις δημόσιες εκδηλώσεις και καμπάνιες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας.

---

² Μέχρι σήμερα ο Δήμος Αθηναίων εξυπηρετεί Αττικής για τα προνοιακά επιδόματα και τα βιβλιάρια κοινωνικής προστασίας τους άλλους 7 Δήμους του Κεντρικού Τομέα της Περιφέρειας (τα τελευταία εκτός από αυτά του Δήμου Γαλατσίου).

2. Διακίνηση του υλικού μέσω του Τύπου και του Διαδικτύου
3. Δημοσιοποίηση του νέου χώρου της Διεύθυνσης (ισόγειο Αγ. Κωνσταντίνου 14) ως κεντρικού **σημείου πληροφόρησης και ενημέρωσης** των πολιτών.

Πιο συγκεκριμένα, η πληροφόρηση για τις παρεχόμενες κοινωνικές υπηρεσίες και το σχετικό υλικό (φυλλάδια, ανακοινώσεις, δελτία τύπου κλπ) θα προωθούνται μέσω:

- Δημοτικών δομών: ΣΕΔ, Δημοτικές Κοινότητες, Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Αθηναίων (Αγ. Κωνσταντίνου 14), Πολιτιστικά Κέντρα, Δημοτικά Ιατρεία, Λέσχες Φιλίας, ΚΥΑΔΑ, Κόμβος Αλληλοβοήθειας, Τεχνόπολη, κλπ.
- Σχολείων και Σχολικών Επιτροπών.
- Διανομής σε δημόσιους χώρους από εθελοντές (λαϊκές αγορές, street work κλπ).
- Μη κυβερνητικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών του ΣΥΝΑΘΗΝΑ.
- Μεταναστευτικών κοινοτήτων που συμμετέχουν στο Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών.
- Προσωπικών επιστολών του Δημάρχου και ηλεκτρονικών μηνυμάτων σε δημότες.
- Του ιστοτόπου του δήμου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Facebook Διεύθυνσης, ΚΥΑΔΑ) κλπ.
- Των μέσων μαζικής ενημέρωσης, όπως ραδιόφωνα (9:84), τηλεοπτικοί σταθμοί, ένθετα σε εφημερίδες κ.α.

ΠΩΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΔΕΧΟΜΑΣΤΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Κεντρική κατεύθυνση του Προγράμματος αποτελεί η **αποκέντρωση των υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής** μέσω της παροχής τους στις επτά Δημοτικές Κοινότητες που βρίσκονται πιο κοντά στους δημότες και τους κατοίκους της πόλης.

Τα σημεία της **πρώτης υποδοχής** των πολιτών από τις κοινωνικές υπηρεσίες αποτελούν σημαντικό βήμα στη διαδικασία αντιμετώπισης των άμεσων αναγκών ακραίας φτώχειας, καταπολέμησης των διακρίσεων και παροχής κοινωνικής φροντίδας. Η πρώτη υποδοχή των πολιτών θα βελτιωθεί με τις παρακάτω ενέργειες (**ΕΡΓΟ Δ1**):

- Δημιουργία **ενιαίου συστήματος διάγνωσης αναγκών** με τη χρήση κοινής (ηλεκτρονικής) φόρμας καταγραφής των ωφελούμενων όλων των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου και με ταυτοποίηση μέσω ατομικών ΑΜΚΑ. Στόχος είναι να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα των αναγκών τους και να δρομολογηθεί η αντιμετώπιση τους με σφαιρικό τρόπο (ολιστική προσέγγιση ψυχοκοινωνικής υποστήριξης).
- **Ενοποίηση των υφισταμένων ηλεκτρονικών αρχείων** των ωφελούμενων των κοινωνικών υπηρεσιών. Η ενοποίηση των αρχείων του ΚΥΑΔΑ, των προνοιακών επιδομάτων, των δικαιούχων βιβλιαρίων κοινωνικής πρόνοιας, των φιλοξενουμένων στους ξενώνες και την κοινωνική κατοικία, των δημοτικών ιατρείων θα εξορθολογήσει τη διαχείριση των αιτημάτων και θα μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα των επιμέρους παρεμβάσεων.

Ο ανασχεδιασμός των κοινωνικών υποδομών του Δήμου θα γίνει με γνώμονα τη δημιουργία **αποκεντρωμένων πολυδύναμων κέντρων υποστήριξης** (one stop shop) που θα παρέχουν υπηρεσίες υγείας, ψυχοκοινωνικής στήριξης, νομικής συμβουλευτι-

κής, ολοκληρωμένης πληροφόρησης και παραπομπής σε υπηρεσίες του Δήμου, αλλά και άλλων δημόσιων φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΕΡΓΟ Γ.2.1).

Η ενίσχυση της υπηρεσίας εφημερίας της κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου και η εγκατάσταση της στο νέο χώρο υποδοχής, εξυπηρέτησης και πληροφόρησης της Κεντρικής Κοινωνικής Υπηρεσίας (Αγίου Κωνσταντίνου 14), όπως επίσης και η σταδιακή διεύρυνση των υπηρεσιών των Δημοτικών Ιατρείων εντάσσονται στην οριζόντια αυτή ενέργεια.

ΜΕ ΠΟΙΑ ΜΕΣΑ

Εκτός από τον τακτικό προϋπολογισμό που διαθέτει ο Δήμος για το κοινωνικό του έργο, είναι απαραίτητη η αξιοποίηση ευρωπαϊκών πόρων, ιδιαίτερα του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου**, του **Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης** (ΕΣΠΑ 2014-2020), του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας Απόρων (ΤΕΒΑ), οι χρηματοδοτήσεις του ΕΟΧ (ΕΕΑ Grants), τα ευρωπαϊκά προγράμματα PROGRESS - EASI INTERREG, URBACT κ.α.

Οι χορηγίες ιδιωτικών οργανισμών και επιχειρήσεων (ελληνικών ή ξένων) αποτελούν επίσης σημαντική πηγή χρηματοδότησης με πλεονέκτημα την ταχύτητα αξιοποίησης.

Σημαντική συμβολή στην υλοποίηση του κοινωνικού έργου του Δήμου έχουν οι μέχρι σήμερα **συνεργασίες** με:

- Δημόσιους φορείς όπως τα Υπουργεία Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας, Εσωτερικών³ με τα εποπτευόμενα νομικά τους πρόσωπα.
- Επιχειρήσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό (εταιρείες τροφίμων και βασικών αγαθών κατανάλωσης) στο πλαίσιο των δράσεων τους για την εταιρική κοινωνική ευθύνη⁴.
- Επιστημονικά ιατρικά σωματεία που παρέχουν εθελοντικά δράσεις ενημέρωσης του κοινού, αλλά και υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας στα Δημοτικά Ιατρεία⁵
- Μη κυβερνητικές και εθελοντικές οργανώσεις και φορείς ⁶
- την Αρχιεπισκοπή της Αθήνας που παρέχει καθημερινά γεύματα στους ωφελούμενους του ΚΥΑΔΑ και στις ενορίες της.
- τα Δίκτυα Αλληλεγγύης και τις πρωτοβουλίες των πολιτών που αναπτύχθηκαν στις γειτονιές της Αθήνας για να προσφέρουν βασικά αγαθά και υπηρεσίες στους κατοίκους που έχουν ανάγκη.

---

³ Γραμματείες Πρόνοιας, Ισότητας των Φύλων, Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής, ΠΕΔΥ Αττικής, ΚΕΕΛΠΝΟ, ΟΚΑΝΑ, ΚΕΘΕΑ, κ.α.

⁴ Procter & Gamble, Μαρινόπουλος ΑΕ, ΜΕΓΑ ΑΕ, EdenRed,, Cosmote, Novartis κ.α

⁵ Ελληνική Μαστολογική Εταιρεία, Εταιρία Αλτζχάιμερ, Καρδιολογική Εταιρία, Πνευμονολογική Εταιρεία, Πρόγραμμα Σύμμαχοι Υγείας του ΕΚΠΑ κ.α.

⁶ Ερυθρός Σταυρός, Γιατροί του Κόσμου, Ανθρώπινοι Άνθρωποι, ΣΚΕΠ, PRAKSIS, ΑΡΣΙΣ, ΝΟΣΤΟΣ, ΧΕΝ, ΚΑΙΜΑΚΑ,, Equal Society, Solidarity Now, Ελληνική Τράπεζα Τροφίμων, κ.α.

Στο πλαίσιο του προγράμματος θα **χαρτογραφηθούν** οι δημόσιοι φορείς κοινωνικής αλληλεγγύης, οι μη κυβερνητικοί φορείς και εθελοντικές οργανώσεις που προσφέρουν κοινωνικό έργο σε συνεργασία με το Δίκτυο συνΑΘΗΝΑ. **(ΕΡΓΟ Δ4)**.

Εξειδικευμένη τεχνογνωσία και πολύτιμη εμπειρία στην οργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου αντλείται από τη συμμετοχή του Δήμου στα δίκτυα EUROCITIES, 100 Resilient Cities, European Social Forum καθώς επίσης και με μεμονωμένους Δήμους όπως το Παρίσι το Άμστερνταμ και το Ρότερνταμ.

ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Η ανάπτυξη του κοινωνικού έργου του Δήμου γίνεται με σεβασμό στις αρχές της καλής διακυβέρνησης όπως είναι η λογοδοσία, η διαφάνεια, η χρηστή διαχείριση των οικονομικών και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Στο πλαίσιο αυτό προγραμματίζονται:

- 1) Κατάρτιση **ετήσιου απολογισμού** προς το Δημοτικό Συμβούλιο για την πορεία του Προγράμματος.
- 2) Συγκρότηση από το Δημοτικό Συμβούλιο **διαπαραταξιακών επιτροπών** διαχείρισης δημόσιων πόρων προς τους ωφελούμενους (π.χ. κοινωνική κατοικία, Πρόγραμμα ΈΝΔΕΙΑ, απαλλαγή από προσαυξήσεις προστίμων, εποπτεία φιλανθρωπικών σωματείων κλπ)
- 3) Ενεργοποίηση και συνεχής διαβούλευση με τις τρεις **μόνιμες Επιτροπές** του Δ.Σ. (α) για την κοινωνική πολιτική, (β) την υγεία και τα ναρκωτικά και (γ) την ισότητα των φύλων.
- 4) Καλύτερη αξιοποίηση και ενίσχυση των δεξιοτήτων του **ανθρώπινου δυναμικού** των κοινωνικών υπηρεσιών και συνεχής επιμόρφωση του στις σύγχρονες μεθόδους υποδοχής των δυνητικά ωφελούμενων.
- 5) Ενεργή συμμετοχή των στελεχών των υπηρεσιών στο σχεδιασμό και τη **διαχείριση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων**.
- 6) Εκσυγχρονισμός της διαδικασίας **εξυπηρέτησης των ωφελουμένων** στα προνοιακά επιδόματα και στα βιβλιάρια κοινωνικής προστασίας με στόχο την συντόμηση του χρόνου παροχής τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας

Α. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Α1. ΣΙΤΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πολιτικές - θεσμικό πλαίσιο

Οι κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης είναι ιδιαίτερα έντονες στην Ελλάδα. Με βάση τις εκτιμήσεις της EUROSTAT, το 2013 σε κίνδυνο φτώχειας ή / και αποκλεισμού βρίσκονταν 3,9 εκ. πολίτες (**35,7% του πληθυσμού**)⁷.

Σε άλλες μελέτες⁸, το **ποσοστό φτώχειας**, με έτος βάσης το 2009, στην **Αθήνα** αυξήθηκε **από 16% το 2009 σε 40,4% το 2013**. Καταγράφεται επιπλέον σημαντική επιδείνωση της «**ακραίας φτώχειας**» (όταν το εισόδημα δεν επαρκεί για την αγορά ενός βασικού καλαθιού αγαθών, απαραίτητων για την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης). Το ποσοστό ακραίας φτώχειας, στην **Αθήνα** αυξήθηκε **από 16,5% το 2009 σε 20,6% το 2013**.

Αυτές οι κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις διόγκωσαν τις ήδη υπάρχουσες ανάγκες παροχής υπηρεσιών σίτισης σε μεγάλη μερίδα του πληθυσμού, οι οποίες συνεχώς διευρύνονται. Ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις, άτομα τα οποία προηγουμένως ήταν σε θέση να καλύψουν τις βασικές ανάγκες διατροφής, δεν μπορούν πλέον να το κάνουν. Οι κύριες ομάδες που για σειρά ετών αποτελούσαν τον κύριο στόχο παρέμβασης (π.χ. άστεγοι, άποροι) συνεχώς διευρύνονται, καθώς προστίθενται οικογένειες με σοβαρά οικονομικά προβλήματα, εξαιτίας της αυξανόμενης ανεργίας και των επακόλουθων κοινωνικών επιπτώσεων.

Η κεντρική διοίκηση, έχει αναπτύξει μια σειρά εργαλείων για την διαχείριση και κατά το δυνατόν αντιμετώπιση της κατάστασης. Πιο συγκεκριμένα και με έμφαση στα τελευταία χρόνια:

- 1) Συνεχίστηκε μέχρι και το 2014 το «Πρόγραμμα Δωρεάν Διανομής Τροφίμων σε Απόρους» από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, σε συνεργασία με ΟΤΑ και άλλους δημόσιους φορείς.
- 2) Ψηφίστηκαν οι νόμοι 4052/12 και 4254/14, στο πλαίσιο εφαρμογής των οποίων υλοποιούνται δράσεις σίτισης και διανομής τροφίμων σε συνεργασία με ΟΤΑ, ΝΠΔΔ και πιστοποιημένες ΜΚΟ.

---

⁷ Η κατηγορία αυτή αφορά, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της EUROSTAT άτομα, τα οποία α) θεωρούνται φτωχοί (δηλαδή το διαθέσιμο εισόδημα τους δεν υπερβαίνει το 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος, β) ζουν σε κατάσταση στέρησης (δηλαδή στερούνται βασικά καταναλωτικά αγαθά ή αδυνατούν να αντεπεξέλθουν σε στοιχειώδεις υποχρεώσεις), γ) ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας. Ως άτομα σε κατάσταση στέρησης θεωρούνται εκείνα τα οποία αδυνατούν να καλύψουν τέσσερα από τα ακόλουθα εννέα αγαθά: 1) ενοίκιο, ή εξόφληση δανείου, 2) θέρμανση, 3) απρόοπτα έξοδα, 4) διατροφή με κρέας ή ψάρι κάθε δύο ημέρες, 5) διακοπές για μία εβδομάδα, 6) αυτοκίνητο, 7) πλυντήριο ρούχων, 8) έγχρωμη τηλεόραση, 9) τηλέφωνο.

⁸ «Η ανατομία της φτώχειας στην Ελλάδα του 2013», Μάνος Ματσαγγάνης - Χρύσα Λεβέντη, Μονάδα Ανάλυσης δημόσιας Πολιτικής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Δελτίο 5/2013.

- 3) Από το Υπουργείο Εργασίας ξεκίνησε μέσω του ΕΠΑΝΑΔ, το Δίκτυο Άμεσης Κοινωνικής Παρέμβασης, στο πλαίσιο του οποίου λειτουργούν δομές Κοινωνικών Παντοπωλείων που διανέμουν τρόφιμα σε ωφελούμενους.
- 4) Δράσεις παροχής τροφίμων υλοποιούνται μέσα από το «Πρόγραμμα Αντιμετώπισης της Ανθρωπιστικής Κρίσης» (2015), με κύριο εργαλείο την χορήγηση επιταγής για την αγορά τροφίμων.
- 5) Τέλος, με τη χρήση πόρων του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (TEBA) εκπονήθηκε το Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής, η υλοποίηση του οποίου αρχίζει τον Νοέμβριο 2015, με βασική δράση την παροχή τροφίμων και επικουρικά συσσιτίου.

Παράλληλα, δράσεις σίτισης και παροχής τροφίμων υλοποιούνται από Δήμους και την Εκκλησία της Ελλάδας, αλλά και από πλήθος άτυπων φορέων. Οι δράσεις αυτές υποστηρίζονται από εθελοντική εργασία και ιδιωτικές χορηγίες.

Δραστηριότητες - απολογισμός

Η αρμοδιότητα δράσεων παροχής σίτισης στον Δήμο Αθηναίων ανήκει:

- 1) Στην **Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας**, η οποία:
  - Διένειμε τρόφιμα τα έτη 2011-2014 σε 279 δικαιούχους, στο πλαίσιο του «Προγράμματος Δωρεάν Διανομής Τροφίμων σε Απόρους» (ΥΠΑΑΤ).
  - Υποστήριξε μέσω του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας την διανομή τροφίμων σε 355 δικαιούχους, σε συνεργασία με μεγάλη αλυσίδα super market και την αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «Μπορούμε»
  - Εποπτεύει την λειτουργία του συσσιτίου, στην Δομή για την Καταπολέμηση της Φτώχειας (Αλικαρνασσού 49). Η δομή αυτή, χρηματοδοτείται από το ΕΠΑΝΑΔ, εντάσσεται στο πρόγραμμα «Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας» και σιτίζει 100 περίπου άτομα την ημέρα. Τη λειτουργία του συσσιτίου έχει αναλάβει η Μ.Κ.Ο. «Equal Society».
  - Εποπτεύει την λειτουργία συσσιτίου της Μ.Κ.Ο. «Νόστος» στο πλαίσιο υλοποίησης του δεύτερου προγράμματος «Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας». Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από τον Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης της Ε.Α.Τ.Α. Α.Ε, στο πλαίσιο του ΕΠΑΝΑΔ.
  - Σχεδίασε, οργάνωσε και συντόνισε τη δημιουργία Κοινωνικής Σύμπραξης «Αθήνα Πρωτεύουσα της Αλληλεγγύης» του Δήμου Αθηναίων, στο πλαίσιο του προγράμματος Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (TEBA). Η Κοινωνική Σύμπραξη αριθμεί 21 μέλη (δημόσιους φορείς, ΜΚΟ, εθελοντικές οργανώσεις). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εγγραφών του Υπουργείου Εργασίας υπολογίζονται ως δυνητικά ωφελούμενοι 19.409 άτομα. Η έναρξη του προγράμματος θα γίνει τον Νοέμβριο 2015. και σε πρώτη φάση θα διαρκέσει ως τον Δεκέμβριο του 2016.
- 2) Στο **Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγύης Δήμου Αθηναίων (ΚΥΑΔΑ)** το οποίο:
  - Παρέχει καθημερινά περίπου 1.400 μερίδες φαγητού δύο φορές την ημέρα σε άπορους και άστεγους Έλληνες και αλλοδαπούς. Το φαγητό διανέμεται δύο φορές την ημέρα στο κέντρο της πόλης (Σοφοκλέους 70).

- Λειτουργεί το **Κοινωνικό Παντοπωλείο** μέσω του οποίου υποστηρίζονται 200 οικογένειες (500 άτομα) Το πρόγραμμα υποστηρίζεται από την εταιρεία ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε. Οι ωφελούμενοι έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν ότι χρειάζονται, μία φορά την εβδομάδα για 6 μήνες. Το Κοινωνικό Παντοπωλείο στεγάζεται στο ΚΥΑΔΑ.
- Υλοποιεί το πρόγραμμα «**Αλληλεγγύη στην Οικογένεια**», που ξεκίνησε το 2012, με στόχο να ικανοποιήσει τις ανάγκες των οικογενειών που έχουν πληγεί από την κρίση, όχι μόνο σε υλική αλλά και σε συμβουλευτική υποστήριξη. Στεγάζεται σε κτίριο στη περιοχή του Μακρυγιάννη, όπου 149 οικογένειες δέχονται υλική υποστήριξη σε τρόφιμα, είδη υγιεινής και καθαριότητας για έξι μήνες, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Επιπλέον 500 άτομα - μέλη των ωφελούμενων οικογενειών - δέχονται εξατομικευμένα ψυχοκοινωνική & ιατρική συμβουλευτική υποστήριξη. Το πρόγραμμα υποστηρίζουν η COSMOTE (100 οικογένειες), η ΔΕΠΑ (22 οικογένειες) και το Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (27 οικογένειες).
- **Δράσεις street work:** Με παραπομπές από την τηλεφωνική γραμμή 1595 και σε συνεργασία με Μ.Κ.Ο. καλύπτεται το σύνολο της πόλης, παρέχοντας επείγουσα στήριξη και πρώτες βοήθειες σε άτομα που διαβιούν στο δρόμο, ειδικά όταν επιδεινώνονται οι καιρικές συνθήκες.
- Λειτουργεί τον **Κόμβο Αλληλοβοήθειας Πολιτών** που στεγάζεται στο παλιό Φρουραρχείο στο Σταθμό Λαρίσης. Ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Ιούλιο του 2012 με σύνθημα: «Ότι σου περισσεύει, κάποιος το χρειάζεται» και όραμά του να κάνει πράξη την αλληλεγγύη ανάμεσα στους Αθηναίους. Στον Κόμβο έχουν καταγραφεί ηλεκτρονικά 8.500 δικαιούχοι (μοναχικά άτομα και οικογένειες) και στηρίζονται 22.000 άτομα, ενώ καθημερινά καταγράφονται 25 νέες εγγραφές.
Μέχρι σήμερα, ο Κόμβος Αλληλοβοήθειας Πολιτών έχει διαχειριστεί 500.000 τόνου τροφίμων και 600.000 τόνους ιματισμού και υπόδησης που προέρχονται από προσφορές χιλιάδων ανθρώπων, οργανισμών, εταιρειών, συλλόγων και σωματείων από την Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Υλοποιεί σειρά άλλων **δράσεων και προγραμμάτων** όπως:
  - Το «**Κοινωνικό Φαρμακείο**», που προσφέρει δωρεάν φαρμακευτική περίθαλψη σε ανασφάλιστους πολίτες. Λειτουργεί σε συνεργασία με τα Δημοτικά Ιατρεία, τον Ε.Ο.Φ., τον Φαρμακευτικό Σύλλογο Αττικής και τους Φαρμακοποιούς του Κόσμου. Η λειτουργία του βασίζεται σε δωρεές από εταιρείες, οργανισμούς, πρεσβείες και εκατοντάδες ιδιώτες. Το 2014 ωφελήθηκαν 1.100 περίπου άτομα.
  - Την «**Αθηναϊκή Αγορά**», που παρέχει είδη ένδυσης, υπόδησης και οικιακού εξοπλισμού, καινούρια ή ελαφρώς μεταχειρισμένα. Σκοπός της είναι η κάλυψη βασικών αναγκών άπορων οικογενειών και ατόμων. Το πρόγραμμα υποστηρίζει περισσότερους από 1.700 δικαιούχους.
  - Το πρόγραμμα «**Αναδοχή Οικογενειών**» που υλοποιείται με την αρωγή του Συλλόγου Αποφοίτων του Αμερικάνικου Κολεγίου «ΑΝΑΤΟΛΙΑ» και υποστηρίζει 10 πολυμελείς οικογένειες. Η ιδιαιτερότητα του αφορά την φυσική επαφή των χορηγών με τους ωφελούμενους.
- Υλοποιεί το **Πρόγραμμα «Αλληλεγγύη και Κοινωνική Επανάταξη»** που χρηματοδοτείται από τον χρηματοδοτικό μηχανισμό του Ε.Ο.Χ. Το πρόγραμμα στο-

χεύει στην αντιμετώπιση της φτώχειας μέσα από την ενίσχυση των κοινωνικών δράσεων που έχει ήδη αναπτύξει ο Δήμος και περιλαμβάνει:

- Την έκδοση και διανομή 46.368 κουπονιών αξίας 40 € έκαστο, σε 4.126 νοικοκυριά (πάνω από 9.000 άτομα). Με τα κουπόνια, οι ωφελούμενοι μπορούν να προμηθεύονται από καταστήματα λιανικής πώλησης, βασικά είδη διατροφής και διαβίωσης. Ήδη έχουν ολοκληρωθεί οι δύο πρώτες φάσεις διανομής με μεγάλη επιτυχία και ανταπόκριση των ωφελουμένων που ξεπερνά το 95%. Το σύστημα διαχείρισης κουπονιών προσέφερε χορηγικά η εταιρία EdenRed και τις απαιτούμενες τραπεζικές υπηρεσίες η Eurobank.
- Την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ουσιοεξαρτημένοι άστεγοι. Προβλέπει την ενίσχυση του street work με μια επιπλέον ομάδα, μέσω της συνεργασίας με φορείς που εξειδικεύονται στην υποστήριξη τους, οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και τις άτυπες ομάδες του δικτύου ΣΥΝΑΘΗΝΑ.

3) Στο **Δημοτικό Βρεφοκομείο**, στις εγκαταστάσεις του οποίου είναι δυνατό να παρασκευαστούν 10.000 μερίδες φαγητού την ημέρα. Το Δ.Β.Α. σιτίζει καθημερινά τα 5.500 παιδιά που φιλοξενούνται στους παιδικούς σταθμούς, τον παιδικό σταθμό της Βουλής, Μ.Κ.Ο. με δράσεις για παιδιά και μέχρι το 2014 ετοίμαζε φαγητό για τα συσσίτια του ΚΥΑΔΑ και για 76 σχολεία.

Συνοπτικά το κοινωνικό έργο του Δήμου στον τομέα της σίτισης χαρακτηρίζεται από:

Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτική βούληση για την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών • Κοινοί στόχοι και καλή συνεργασία με ΚΥΑΔΑ και Δ.Β.Α. • Συνεργασίες με Εκκλησία, χορηγούς, ιδιώτες, Μ.Κ.Ο. • Ευρύ δίκτυο παρόχων υπηρεσιών σίτισης • Ύπαρξη ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης προγραμμάτων ΕΣΠΑ (ΕΑΤΑ) 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύπλοκο και γραφειοκρατικό πλαίσιο ΕΣΠΑ - Δήμου, συνεχείς καθυστερήσεις από τα αρμόδια Υπουργεία • Αυξημένες ανάγκες διαχείρισης με περιορισμένες δυνατότητες ενίσχυσης της Διεύθυνσης • Δυσκολίες προσαρμογής στις διαφοροποιημένες ανάγκες σίτισης • Μη αξιοποίηση διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Δυνατότητες χρηματοδότησης από ΕΣΠΑ 2014 - 20, ΤΕΒΑ, χορηγούς • Αξιοποίηση πρωτοβουλιών διεθνών οργανισμών για το σχεδιασμό και υλοποίηση σχετικών πολιτικών • Κάλυψη αναγκών ειδικών ομάδων του πληθυσμού 	<ul style="list-style-type: none"> • Δημοσιονομικοί περιορισμοί στην άσκηση πολιτικών • Ισχυρές πιθανότητες αύξησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού τα επόμενα χρόνια • Ανάγκες σίτισης αυξανόμενου αριθμού οικογενειών με παιδιά

Προτεραιότητες - έργα

Ο Δήμος Αθηναίων δίνει ιδιαίτερο βάρος σε δύο κατηγορίες πολιτών που η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός έχουν οδηγήσει σε αδυναμία κάλυψης των διατροφικών τους αναγκών:

1. Άνεργοι, άποροι, μοναχικά άτομα, μετανάστες, πρόσφυγες, μαθητές στα σχολεία, συνήθως με προβλήματα στέγασης, που η **συμμετοχή** τους σε **συσσίτια** αποτελεί την μόνη σχεδόν δυνατότητα εξασφάλισης ικανοποιητικής τροφής.
2. Φτωχές οικογένειες ιδίως με παιδιά, συνταξιούχοι και γενικά άτομα με σημαντικά οικονομικά προβλήματα, που έχουν στέγη και η **τακτική παροχή τροφίμων** ή και άλλων ειδών καθημερινής χρήσης τους δίνει τη δυνατότητα να μην βιώνουν καταστάσεις ακραίας φτώχειας.

Η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής στήριξης των ατόμων αυτών συνοδεύουν τις υπηρεσίες σίτισης που θα παρέχει ο Δήμος είτε μέσω των νομικών του προσώπων (ΚΥΑΔΑ, Δ.Β.Α.), είτε συνεργαζόμενος με την Εκκλησία, με ιδιωτικούς φορείς και χορηγούς, καθώς και με άτυπες δομές εθελοντών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας θα ασκεί ένα διπλό ρόλο:

- Συνεργάζεται και υποστηρίζει το ΚΥΑΔΑ και το Δ.Β.Α. για την υλοποίηση δράσεων σίτισης, αξιοποιώντας όλες τις δυνατότητες χρηματοδότησης.
- Συνεργάζεται με ιδιωτικούς φορείς, άτυπες δομές κ.α. στο πλαίσιο ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων και χορηγιών, μέσα από σαφείς εταιρικές σχέσεις στις οποίες θα καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων.

ΕΡΓΟ Α.1.1: Παροχή επισιτιστικής βοήθειας και συνοδευτικών υπηρεσιών σε απόρους (ΤΕΒΑ)

Στόχος: Αντιμετώπιση ακραίων μορφών φτώχειας μέσα από την παροχή επισιτιστικής βοήθειας και συνοδευτικών υπηρεσιών σε απόρους.

Αντικείμενο: Παροχή βοήθειας σε πληθυσμούς που διαβιούν στο όριο της ακραίας φτώχειας, μέσα από πόρους του ΤΕΒΑ. Θα παρέχονται:

- Σίτιση (διανομή τροφίμων και μερίδων φαγητού)
- Είδη πρώτης ανάγκης
- Υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας
- Προαγωγή της κοινωνικής συνοχής
- Ενσωμάτωση των απόρων και επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο

Δράσεις

Ο Δήμος έχει συγκροτήσει Κοινωνική Σύμπραξη με τίτλο «Αθήνα - Πρωτεύουσα Αλληλεγγύης» για τη συμμετοχή στις δράσεις του ΤΕΒΑ σε συνεργασία με τους φορείς ΚΥΑΔΑ, ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΒΡΕΦΟΚΟΜΕΙΟ, ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ, και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις «Νόστος», «ΑΡΣΙΣ», Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων,

AMKE Equal Society, «Διοτίμα», PRAKSIS, Θρυαλλίδα, ΚΕΘΕΑ MOSAIC, «Το Μυρμήγκι», ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, Παιδικά Χωριά SOS, ΚΑΡΙΤΑΣ, Prolespis, ΕΛΙΞ, Δίκτυο για τα δικαιώματα του παιδιού, ΕΑΔΑΠ, Γιατροί του Κόσμου.

Το 2015 υποβλήθηκαν **11.609 αιτήσεις** εκ των οποίων εγκρίθηκαν **9.574 για 19.409 ωφελούμενους**. (Ο αριθμός αναμένεται να αυξηθεί μετά τη διαδικασία των ενστάσεων)

Η Κοινωνική Σύμπραξη αποτελούμενη από 21 φορείς με βάση το πρωτόκολλο συνεργασίας θα καθορίσει αναλυτικά τις δράσεις τις οποίες θα υλοποιήσει ο κάθε φορέας στο πλαίσιο των καταστατικών του σκοπών και του εγκεκριμένου διαχειριστικού πλαισίου.

Το πρόγραμμα διαρθρώνεται σε τέσσερα Υποέργα (Διανομή τροφίμων, Διανομή ειδών πρώτης ανάγκης, Παροχή Συνοδευτικές υπηρεσίες, Διοίκηση /διαχείριση) και η υλοποίησή του θα γίνει από τον Δεκέμβριο 2015 μέχρι τέλος του 2016.

ΕΡΓΟ Α.1.2: Αποκέντρωση της παροχής γευμάτων σε απόρους και άστεγους

Στόχος: Αποκέντρωση των υπηρεσιών σίτισης στις δημοτικές κοινότητες.

Αντικείμενο: Παροχή υπηρεσιών σίτισης σε όλες τις Δημοτικές Κοινότητες με παράλληλη αναμόρφωση του συστήματος.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Διεύρυνση παροχής υπηρεσιών σίτισης στο σύνολο των Δημοτικών Κοινοτήτων
- Αποφόρτιση του κέντρου της πόλης
- Καλύτερη, δικαιότερη και αξιοπρεπέστερη λειτουργία του συσσιτίου, αποφυγή σπατάλης και εξοικονόμηση πόρων
- Περαιτέρω αξιοποίηση δομών και υπηρεσιών του Δήμου περιφερειακά και ενίσχυση της δικτύωσης τους.
- Δικτύωση με άλλους φορείς που λειτουργούν τοπικά με ανάλογες δράσεις, καθώς και με τοπικές αγορές για προσφορά σε τρόφιμα και είδη
- Αύξηση εξυπηρετούμενου πληθυσμού που σήμερα δεν προσεγγίζει το ΚΥΑΔΑ, λόγω κόστους, δισταγμών, ανασφάλειας κ.α.

Σχεδιασμός

- Επιλογή και οργάνωση διαδικασίας παροχής των συσσιτίων (π.χ. παρασκευή των μερίδων στο ΔΒΑ, προμήθεια από εξωτερικό πάροχο, συνεργασία με ΚΟΙΝΣΕΠ) και του τρόπου μεταφοράς στους αποκεντρωμένους χώρους.
- Επιλογή των χώρων παράδοσης σε κάθε κοινότητα σε συνεργασία με τα Συμβούλια των Δ.Κ. (π.χ. δημοτικές δομές, ενορίες, άτυπα δίκτυα κ.α.).
- Ενημέρωση των ωφελούμενων του κεντρικού συσσιτίου για τους νέους αποκεντρωμένους χώρους, με παράλληλη παροχή ψυχοκοινωνικής στήριξης.

ΕΡΓΟ Α.1.3: Διεύρυνση και επέκταση των υπηρεσιών του Κόμβου Αλληλεγγύης Πολιτών

Στόχος: Εμπλουτισμός των υπηρεσιών που παρέχονται από τον Κόμβο

Αντικείμενο: Δημιουργία τράπεζας χρόνου και λειτουργία κοινωνικών λουτρών και κοινωνικού πλυντηρίου για άστεγους και άπορους.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Ανταπόκριση σε ανάγκες που παρουσιάστηκαν και πιστοποιήθηκαν μέσα από την εμπειρία λειτουργίας του Κόμβου Αλληλεγγύης Πολιτών
- Εξυπηρέτηση των πλέον ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού

Σχεδιασμός

Η Τράπεζα Χρόνου, με την μορφή της οργανωμένης αξιοποίησης χρόνου εθελοντών, αποτελεί δράση που ήδη έχει σχεδιαστεί και αποτελεί προτεραιότητα του ΚΥΑΔΑ. Για την εφαρμογή της θα ληφθούν επιπλέον υπόψη τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει από την υλοποίηση παρόμοιων ενεργειών σε άλλους Δήμους της χώρας.

Η ανάγκη για κοινωνικά λουτρά έχει προκύψει από σχετικά αιτήματα των ωφελούμενων του Κόμβου, καθώς οι υπάρχουσες δομές δεν επαρκούν. Για τον σκοπό αυτό θα χρησιμοποιηθεί η σχετική υποδομή που υπάρχει στον αύλειο χώρο του Κόμβου, μετά από σχετική ανακαίνιση.

Για το κοινωνικό πλυντήριο θα αξιοποιηθεί χώρος στον Κόμβο που θα διαμορφωθεί κατάλληλα. Έχει ήδη εκδηλωθεί ενδιαφέρον από χορηγό και έχει εκδοθεί άδεια από τη Διεύθυνση Κτιριακών Έργων. Θα εξυπηρετούνται συγκεκριμένες ομάδες όπως μονογονεϊκές οικογένειες και νοικοκυριά χωρίς ηλεκτροδότηση.

ΕΡΓΟ Α.1.4: Δημιουργία νέου Κόμβου Αλληλεγγύης Πολιτών

Στόχος: Πλήρης κάλυψη του πληθυσμού της πόλης σε ανάλογες υπηρεσίες

Αντικείμενο: Δημιουργία μια νέας δομής Κόμβου Αλληλεγγύης Πολιτών (περιοχή Αμπελοκήπων)

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Πληρέστερη κάλυψη των ωφελούμενων στις 2^η, 5^η και 7^η Δημοτικές Κοινότητες.
- Διεύρυνση του εξυπηρετούμενου πληθυσμού

Σχεδιασμός

Στην θέση που βρίσκεται ο Κόμβος Αλληλοβοήθειας Πολιτών είναι εύκολα προσβάσιμος και καλύπτει επαρκέστατα τις 1^η, 3^η, 4^η και 6^η Δημοτικές Κοινότητες. Ο 2^{ος} Κόμβος σχεδιάζεται να λειτουργήσει στους Αμπελόκηπους, προκειμένου να καλύψει πληρέστερα τους ωφελούμενους των υπόλοιπων Δημοτικών Κοινοτήτων.

ΕΡΓΟ Α.1.5: Δημιουργία Ανοικτού Κέντρου ημερήσιας φροντίδας

Στόχος: Ανταπόκριση στις διευρυμένες κοινωνικές ανάγκες των πολιτών μέσα από τον εμπλουτισμό των υπηρεσιών που παρέχονται από το ΚΥΑΔΑ.

Αντικείμενο: Δημιουργία Ανοικτού κέντρου ημερήσιας φροντίδας

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Η κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών αυξανόμενης μερίδας πληθυσμού
- Η συμπλήρωση παρεχόμενων υπηρεσιών από άλλους φορείς.

Σχεδιασμός

Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας θα γίνει με βάση τα οριζόμενα στην Υ.Α. Δ28 οικ.37.400/3461, ΦΕΚ 297 Β', 11.02.2014.

A2. ΣΤΕΓΑΣΗ

Πολιτικές - θεσμικό πλαίσιο

Η αντιμετώπιση των κοινωνικών ζητημάτων που γεννιούνται από την έλλειψη, επισφάλεια ή ακαταλληλότητα της στέγης, έχει αναχθεί σε μία από τις κύριες προτεραιότητες την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Το πρόβλημα είναι έντονο στις μεγάλες πόλεις, όπου μερίδα πληθυσμού δεν μπορεί να υποστηρίξει την διαμονή του σε κατοικία που να πληροί σειρά γενικά αναγνωρισμένων προδιαγραφών.

Το πρόβλημα γίνεται ακόμη μεγαλύτερο, αφού δεν υπάρχει αξιόπιστη και αποτελεσματική κατηγοριοποίηση και μεθοδολογία μέτρησης των αστέγων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σύμφωνα με μελέτη του ΚΥΑΔΑ στα όρια του Δήμου ζουν 1.700 άστεγοι, ενώ σύμφωνα με καταγραφές φορέων και Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στο πεδίο, ο αριθμός πλησιάζει τις 3.000. Ταυτόχρονα, το Υπουργείο Εργασίας επικαλούμενο σχετική έρευνα του Πανεπιστημίου Κρήτης⁹, αναφέρει 17.700 άστεγους στο Λεκανοπέδιο.

41, το οποίο για πρώτη φορά ορίζει την έννοια του άστεγου. Πέρα από την κάλυψη του θεσμικού κενού, στο πλαίσιο των πολιτικών αντιμετώπισης του προβλήματος της έλλειψης στέγης, υλοποιήθηκαν από το κεντρικό κράτος μια σειρά δράσεων:

- Εκπονήθηκε για πρώτη φορά το 2013 «**Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αντιμετώπιση του Προβλήματος της Έλλειψης Στέγης**»,
- Ορίστηκαν το 2014 (ΦΕΚ 297 Β΄) **προδιαγραφές λειτουργίας** α) Κοινωνικών ξενώνων βραχυχρόνιας φιλοξενίας και β) Ανοικτών κέντρων ημέρας αστέγων και δόθηκε προθεσμία ενός έτους για την προσαρμογή των ήδη υπαρχόντων.
- Με τον Ν. 4254/14, διατέθηκε ποσό 20 εκατ. € περίπου από το πρωτογενές πλεόνασμα για την ανάπτυξη σειράς δράσεων που περιλαμβάνουν **στέγαση**.
- Από το Υπουργείο Εργασίας, ξεκίνησε μέσω του ΕΠΑΝΑΔ το **Δίκτυο Άμεσης Κοινωνικής Παρέμβασης**, μέσα από το οποίο λειτουργούν δομές **ξενώνων και υπνωτηρίων** με τη συνεργασία Μ.Κ.Ο. και ΟΤΑ
- Το ίδιο Υπουργείο ανέπτυξε το πρόγραμμα «**Στέγαση & επανένταξη**», βασική δράση του οποίου είναι η τοποθέτηση σε κατοικίες ατόμων που ζουν σε ξενώνες, ή που φιλοξενούνται μέσω του Δικτύου κοινωνικής κατοικίας του Δήμου, ή που έχουν καταγραφεί ως άστεγοι.
- Δράσεις **παροχής στέγης** υλοποιούνται είτε μέσα από προγραμματικές συμφωνίες του Υπουργείου και του Ε.Κ.Κ.Α. με εξειδικευμένους φορείς, είτε μέσα από το ΕΣΠΑ και άλλα προγράμματα και αφορούν συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού (κακοποιημένες γυναίκες, αιτούντες άσυλο, επαναπατριζόμενοι αλλοδαποί κ.λπ.).

---

⁹ *Poverty and Homelessness in Athens: Governance and the Rise of an Emergency Model of Social Crisis Management, Vassilis Arapoglou and Kostas Gounis, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe*

Παράλληλα, δράσεις που συντείνουν στην καταπολέμηση του φαινομένου της έλλειψης στέγης έχουν αναπτυχθεί από Μ.Κ.Ο. και εξειδικευμένους ή μη φορείς, σε τοπικό κυρίως επίπεδο. Οι δράσεις αυτές υποστηρίζονται μέσω ιδιωτικών χορηγιών, εθελοντικής προσφοράς ατόμων, είτε με συνδυασμό και των δύο.

Δραστηριότητες - απολογισμός

Η θεσμική αρμοδιότητα δράσεων παροχής στέγης στον Δήμο Αθηναίων ανήκει στη Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας και στο ΚΥΑΔΑ.

Α. Η Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας:

1) Λειτουργεί από το 2013 το Δίκτυο Κοινωνικής Κατοικίας

Μέσω αυτού παρέχεται η δυνατότητα σε άτομα και οικογένειες, που αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο έλλειψης στέγης ή που δεν διαθέτουν ασφαλές κατάλυμα, να φιλοξενηθούν προσωρινά σε δομές που λειτουργούν με την άμεση ή έμμεση εποπτεία του Δήμου για διάστημα μέχρι 12 μήνες. Παράλληλα προβλέπεται η ψυχολογική και κοινωνική τους υποστήριξη, ώστε σε σύντομο διάστημα να είναι και πάλι σε θέση να υποστηρίξουν αυτόνομα την ανεξάρτητη διαβίωσή τους.

Ωφελούμενοι είναι και όσοι διαμένουν σε ανεπαρκείς συνθήκες ώστε να μην εξυπηρετούνται οι βασικές τους ανάγκες (στερούνται ύδρευση, ηλεκτρικό ρεύμα, θέρμανση κ.ά.). Στο πλαίσιο του Δικτύου, λειτουργούν οι εξής δομές:

- Κτίριο στην οδό Μπουμπουλίνας, με 15 οικογένειες, συνολικά 52 άτομα
- Κτίριο στην οδό Βρεσθένης στο Νέο Κόσμο (δυναμικότητας 9 διαμερισμάτων όπου διαμένουν 7 οικογένειες)
- Κτίριο στην οδό Επιδάμνου, όπου φιλοξενούνται 4 οικογένειες
- Έξι (6) διαμερίσματα όπου φιλοξενούνται: α) Φυλής (4μελής οικογένεια), β) Λευκωσίας (6μελής οικογένεια), γ) Πίνδου (μονογονεϊκή οικογένεια με ένα παιδί), δ) Πάφου (4μελής οικογένεια), ε) Δουκ. Πλακεντίας (3μελής οικογένεια) και στ) Αγ. Μελετίου (μονογονεϊκή οικογένεια με τρία παιδιά).

Οι εταιρικές χορηγίες και η συνεργασία με την εξειδικευμένη στον τομέα αυτό Μ.Κ.Ο. «Ανθρώπινοι Άνθρωποι», συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάπτυξη του Δικτύου μέχρι σήμερα.

2) Υποστηρίζει και εποπτεύει

- Τον **Ξενώνα προσωρινής φιλοξενίας** στην οδό Αλικαρνασσού στην 4^ο Δ.Κ. Η δομή αυτή στην οποία φιλοξενούνται 50 περίπου άτομα, εντάσσεται στην δράση «Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας» και λειτουργεί από την Μ.Κ.Ο. «Γιατροί του Κόσμου».
- Τον **Ξενώνα προσωρινής φιλοξενίας** στην οδό Κουμουνδούρου στο κέντρο της πόλης, δυναμικότητας 25 ατόμων, στο πλαίσιο υλοποίησης του δεύτερου προγράμματος «Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας» που έχει αναλάβει η Μ.Κ.Ο. «Νόστος». Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από τον Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης του Δήμου, στο πλαίσιο του ΕΠΑΝΑΔ.

3) Επίσης συμμετέχει ως επικεφαλής εταίρος στο πρόγραμμα «Στέγαση και Επανενταξη», χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Εργασίας Στόχος είναι η παροχή αυτόνομης στέγης με επιδότηση του ενοικίου για ένα χρόνο και η εργασιακή επανέ-

νταξη 38 οικογενειών (50 άτομα), μέσα από εταιρικό σχήμα στο οποίο συμμετέχουν επίσης το ΚΥΑΔΑ, η Επάνοδος (ΝΠΙΔ) και η Ε.Α.Τ.Α. ως διαχειριστής. Το πρόγραμμα θα διαρκέσει ως τον Σεπτέμβριο του 2016.

- 4) Παρακολουθεί τις εργασίες της FEANTSA ευρωπαϊκής οργάνωσης των φορέων που εργάζονται στο χώρο της αστεγίας

Β. Το Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγύης Δήμου Αθηναίων (ΚΥΑΔΑ) λειτουργεί

- α) τον ξενώνα βραχείας φιλοξενίας "ΙΩΝΙΣ", με δυνατότητα φιλοξενίας 130 ατόμων
β) τον ξενώνα σταθερής φιλοξενίας «Εστία Αθηνών», με δυνατότητα φιλοξενίας 50 ατόμων.

Συνολικά το ΚΥΑΔΑ φιλοξενεί 140 άτομα στα οποία παρέχει σίτιση, ψυχολογική στήριξη και ιατρική παρακολούθηση. Παράλληλα, υπάρχει μέριμνα για την κοινωνικοποίηση των φιλοξενούμενων, μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες (λέσχες ανάγνωσης, θεατρικές ομάδες), κοινωνική δικτύωση με άλλες ομάδες (π.χ. Σχεδία), συμμετοχή στη διοργάνωση εκδηλώσεων («Γκολ στη φτώχεια», bazaar βιβλίων), και όπου υπάρχει δυνατότητα, επανασύνδεσή τους με το οικογενειακό περιβάλλον.

Επιπλέον, παρέχονται υπηρεσίες βραχείας φιλοξενίας, μέσω του προγράμματος "Από το δρόμο στην επανένταξη" χωρίς προϋποθέσεις, όπου:

1. παρέχεται κάλυψη βασικών αναγκών (ύπνου & προσωπικής υγιεινής)
2. διεξάγονται βασικές ιατρικές εξετάσεις
3. ενδυναμώνεται η σχέση εμπιστοσύνης, με σκοπό την ένταξη στο πρόγραμμα της σταθερής φιλοξενίας

Το πρόγραμμα, από τον Ιούνιο του 2013 μέχρι σήμερα, έχει ωφελήσει 97 περίπου άτομα κατά το στάδιο της προ-ένταξης, από τα οποία 20 εντάχθηκαν στο πρόγραμμα σταθερής φιλοξενίας.

Συνοπτικά το έργο του Δήμου στον τομέα της στέγασης χαρακτηρίζεται από:

- 1) Ανταπόκριση σε επείγουσες ανάγκες έλλειψης στέγης οικογενειών ή ατόμων
- 2) Συνεργασία με πλήθος φορέων (Κεντρική Διοίκηση, Μ.Κ.Ο., ιδιώτες κ.α.)
- 3) Ποικιλία ρόλων (σχεδιασμός, υλοποίηση, εποπτεία, συντονισμός)

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτική βούληση για την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών • Αναβάθμιση του ρόλου των ΟΤΑ στην καταπολέμηση του φαινομένου της έλλειψης στέγης • Μεγάλη εμπειρία του ΚΥΑΔΑ στον τομέα της αστεγίας • Άμεσα ορατό αποτέλεσμα και ανταπόκριση σε επείγουσα κοινωνική ανάγκη • Δίκτυο παρόχων σχετικών υπηρεσιών 	<ul style="list-style-type: none"> • Αδυναμία αποτύπωσης του πραγματικού αριθμού, όσων έχουν ανάγκη παροχών στέγασης • Ανεπάρκεια υπαρχουσών μεθοδολογιών μέτρησης του δυνητικά ωφελούμενου πληθυσμού, ώστε να δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό, συγκροτημένο και συμπαγές πλαίσιο μέτρων στέγασης • Έλλειψη εναλλακτικών μορφών ανάπτυξης πολιτικών στέγασης • Πολύπλοκο και γραφειοκρατικό πλαίσιο

στην Αθήνα	ΕΣΠΑ - Δήμου
<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργασίες με ιδιώτες, χορηγούς, Μ.Κ.Ο. και με φορείς εκτός Ελλάδας 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυξημένες ανάγκες διαχείρισης σε συνθήκες περιορισμένης δυνατότητας ενίσχυσης της Διεύθυνσης
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Χρηματοδοτικό πλαίσιο με δυνατότητες αξιοποίησης (ΕΣΠΑ 2014 - 20) • Δυνατότητα συνδυασμένης χρήσης πόρων (ευρωπαϊκοί, διεθνείς, εθνικοί) για την ανάπτυξη συνεκτικού και ολοκληρωμένου μοντέλου στέγασης. • Αξιοποίηση πρωτοβουλιών διεθνών οργανισμών για το σχεδιασμό και υλοποίηση σχετικών πολιτικών • Κάλυψη αναγκών ειδικών ομάδων του πληθυσμού βάσει ανάλογων μοντέλων 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασάφεια θεσμικού πλαισίου και συνθετότητα του προβλήματος • Δημοσιονομικοί περιορισμοί στην άσκηση πολιτικών • Δυσκολία ανίχνευσης περιορισμών στις επιχειρησιακές δυνατότητες του Δήμου • Πιθανή αύξηση αριθμού ομάδας - στόχου λόγω της οικονομικής συγκυρίας • Πιθανή «ιδρυματοποίηση» ωφελούμενων

Προτεραιότητες - έργα

Ο Δήμος Αθηναίων θεωρεί ότι η έλλειψη ή ανεπαρκής στέγη που βιώνει μεγάλη μερίδα συμπολιτών μας, ειδικά οι οικογένειες με παιδιά, αποτελεί ένα απαράδεκτο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο αν δεν προληφθεί, μπορεί να πάρει μεγάλες διαστάσεις. Στη κατεύθυνση αυτή, αξιοποιώντας όλες τις δυνατότητες χρηματοδότησης, θα συνεχίσει να αναπτύσσει νέα σχήματα δημιουργίας κοινωνικής κατοικίας όπως είναι ο συνδυασμός προγραμμάτων ενεργειακής αναβάθμισης των διαθέσιμων διαμερισμάτων με προγράμματα καταπολέμησης της ανεργίας και δημιουργίας Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚΟΙΝΣΕΠ)..

ΕΡΓΟ Α.2.1: Επέκταση του Δικτύου Κοινωνικής Κατοικίας

Στόχος: Υποστήριξη ατόμων που αντιμετωπίζουν έλλειψη στέγης με στόχο την αυτόνομη και ανεξάρτητη διαβίωσή τους

Αντικείμενο: Εμπλουτισμός του υπάρχοντος Δικτύου Κοινωνικής Κατοικίας με νέα διαμερίσματα

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Κοινωνική επανένταξη ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο έλλειψης στέγης ή την έχουν ήδη στερηθεί.
- Αύξηση αριθμού εξυπηρετούμενων ατόμων
- Αύξηση αριθμού ιδιοκτητών που εντάσσουν τα σπίτια τους στο πρόγραμμα
- Ποιοτικότερη παροχή υπηρεσιών

Δράσεις

Ο Δήμος βρίσκεται σε διαδικασία οριστικοποίησης της προγραμματικής σύμβασης βάσει της οποίας θα αξιοποιηθούν τρία ακίνητα του Ν.Α.Τ., που παραχωρούνται σύμφωνα με το μνημόνιο συνεργασίας (Α.Π.165029/24-04-2014) στο Δήμο για το «Δίκτυο Κοινωνικής Κατοικίας». Πρόκειται για συγκρότημα τριών συνεχόμενων πολυκατοικιών (Αχαρνών 1 - 3, Λιοσίων 2,) με 54 διαμερίσματα συνολικά, στα οποία θα φιλοξενηθεί αντίστοιχος αριθμός οικογενειών. Η ανακαίνιση των διαμερισμάτων θα γίνει με χορηγίες ή από μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Παράλληλα, ιδιοκτήτες που επιθυμούν να εντάξουν το διαμέρισμά τους στο Δίκτυο Κοινωνικής Κατοικίας του Δήμου επικοινωνούν με τις αρμόδιες υπηρεσίες ή μέσω εξειδικευμένων Μ.Κ.Ο., δηλώνοντας τη βούλησή τους να συνάψουν χρησιδάνειο με τον Δήμο. Κίνητρο τους είναι η ανακαίνιση των διαμερισμάτων και η κάλυψη των εξόδων ηλεκτρικού και νερού από τον Δήμο για το διάστημα του χρησιδανείου.

Σχεδιασμός

Η δράση μπορεί να υποστηριχτεί από τις ενέργειες 30 και 31 του Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ) για το κέντρο της Αθήνας (ΦΕΚ 64 Β', 2015), οι οποίες προβλέπουν την αξιοποίηση ακινήτων του δημόσιου στο κέντρο της πόλης, όπως κλειστά ξενοδοχεία και μετατροπή τους σε κατοικίες, καθώς και την αποκατάσταση παλαιών και εγκαταλελειμμένων κτιρίων. Η ανακαίνιση των κατοικιών μπορεί να γίνει από ΚΟΙΝΣΕΠ και με επιδοτούμενα προγράμματα πρόσληψης ανέργων.

ΕΡΓΟ Α.2.2: Συνέχιση του Προγράμματος «Στέγαση - Επανένταξη»

Στόχος: Υποστήριξη νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν έλλειψη στέγη με στόχο την αυτόνομη και ανεξάρτητη διαβίωσή τους

Αντικείμενο: Επέκταση του υφισταμένου προγράμματος ενοικίασης διαμερισμάτων και στέγασης των αστέγων. Το πρόγραμμα χρηματοδοτεί το σύνολο του ενοικίου για διάστημα έως ένα χρόνο, καθώς και το σύνολο του κόστους απασχόλησης των ενηλίκων της οικογένειας. Με παράλληλη ψυχοκοινωνική στήριξη και επαγγελματική συμβουλευτική επιχειρείται η οριστική κοινωνική επανένταξη των δικαιούχων.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Υποστήριξη νοικοκυριών που βρίσκονται σε κίνδυνο έλλειψης στέγης.
- Αύξηση αριθμού εξυπηρετούμενων ατόμων σε κατάσταση κρίσης

Σχεδιασμός

Το έργο αποτελεί συνέχεια του προγράμματος, απευθύνεται δε σε νοικοκυριά, τα οποία κατόπιν κοινωνικής έκθεσης τεκμηριώνεται ότι δεν μπορούν να υποστηρίξουν την διατήρηση της κατοικίας τους. Περιλαμβάνει επίσης δράσεις ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και εργασιακής επανένταξης, με στόχο να διαχειριστεί ο ωφελούμενος την κρίση που βιώνει και να ενισχυθεί στην προσπάθειά του να την ξεπεράσει.

ΕΡΓΟ Α.2.3: Δίκτυο κατοικιών «Housing First»

Στόχος: Υποστήριξη αστέγων με επιβαρυσμένη ψυχοπαθολογία (ουσιοεξαρτημένοι).

Αντικείμενο: Παροχή στεγαστικών υπηρεσιών κυρίως σε χρήστες ουσιών και σε όσους αποκλείονται λόγω σχετικών απαγορεύσεων από οργανωμένες μορφές στέγασης.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Πιλοτική εφαρμογή ενός μοντέλου που δεν υπάρχει τη στιγμή αυτή στην Ελλάδα
- Υποστήριξη πληθυσμών που δεν διαθέτουν εναλλακτική στεγαστική λύση, εφόσον αποκλείονται από τις άλλες κοινωνικές δομές στέγασης

Σχεδιασμός

Το μοντέλο «Housing First» έχει ξεκινήσει στις ΗΠΑ και τα τελευταία χρόνια επεκτείνεται στην Ευρώπη. Βασική παραδοχή του αποτελεί ότι οι άστεγοι πρέπει πρωταρχικά να καλύψουν την στεγαστική ανάγκη και να αισθανθούν σχετική ασφάλεια. Η όποια παρέμβαση αναφορικά με την διαδικασία επανένταξης στο κοινωνικό σύνολο γίνεται στη συνέχεια.

ΕΡΓΟ Α.2.4: Υποστηρικτική υπηρεσία για την πρόληψη της απώλειας στέγης

Στόχος: Ανάπτυξη υπηρεσιών πρόληψης της απώλειας στέγης μέσω συμβουλευτικών υπηρεσιών υποστήριξης των απειλούμενων με αστεγία.

Αντικείμενο: Επέκταση της συμβουλευτικής υποστήριξης των οικογενειών στον τομέα της πρόληψης της αστεγίας (νομική συμβουλευτική για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά, ψυχοκοινωνική στήριξη, δικτύωση με φορείς και οργανώσεις που μπορούν να προσφέρουν βοήθεια κλπ)

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση ωφελούμενων σε θέματα ορθολογικής διαχείρισης χρημάτων και καταναλωτικής συμπεριφοράς
- Καθοδήγηση νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν προβλήματα στη διαχείριση του προϋπολογισμού τους και κινδυνεύουν με υπερχρέωση
- Υποστήριξη νοικοκυριών που βρίσκονται σε ουσιαστική αδυναμία αποπληρωμής των χρεών τους

Σχεδιασμός

Κεντρικό ρόλο στο ζήτημα της έλλειψης στέγης παίζουν οι πολιτικές πρόληψης, οι δράσεις δηλαδή που στοχεύουν στο να μη χάσουν οι άνθρωποι το σπίτι τους (όπως στην περίπτωση των κόκκινων δανείων). Στο πλαίσιο αυτό θα δημιουργηθεί «γραφείο στέγασης», που θα παρέχει στήριξη και συμβουλευτική για δανεισμό, φορολογία και διαχείριση προϋπολογισμού, ενώ παράλληλα θα λειτουργεί διαμεσολαβητικά ανάμεσα σε ιδιοκτήτες και ενοικιαστές. Για το σκοπό αυτό θα αξιοποιηθεί και το Δίκτυο πρόληψης και καταπολέμησης της υπερχρέωσης, που αναπτύσσεται και χρηματοδοτείται από το ΠΕΠ Αττικής.

A3. ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πολιτικές - θεσμικό πλαίσιο

Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τον αριθμό των ανέργων στην πόλη της Αθήνας. Το στοιχείο της ΕΛΣΤΑΤ για την Περιφέρεια Αττικής, τοποθετούν την ανεργία το πρώτο τρίμηνο του 2015 στο 26,7%, ποσοστό που συμβαδίζει με την γενική εικόνα της χώρας. Υποθέτοντας βέβαια πως οι αριθμοί στην Αθήνα μπορεί να είναι μεγαλύτεροι, προβάλλει ανάγλυφα και έντονα το πρόβλημα της αδυναμίας απορρόφησης χιλιάδων συμπολιτών μας σε κάποιο πλαίσιο εργασίας.

Σύμφωνα με την «Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας για την Αττική», κύριο χαρακτηριστικό της ανεργίας είναι ότι έχει πλέον μετατραπεί σε διαρθρωτική, δεδομένου του μακροχρόνιου χαρακτήρα της. Το κεντρικό κράτος προσπαθεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα μέσα από πλήθος, διαφορετικών μεταξύ τους, δράσεων: Επιδοτήσεις αυτοαπασχολούμενων και εργοδοτών, προγράμματα για ευπαθείς ομάδες, ενίσχυση κοινωνικής οικονομίας, είναι λίγα από τα εργαλεία που έχουν χρησιμοποιηθεί για την ένταξη ή επανένταξη ανέργων στην αγορά εργασίας.

Δραστηριότητες - απολογισμός

Δράσεις αναφορικά με το αντικείμενο έχουν αναπτύξει η Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας, το ΚΥΑΔΑ, η ΔΑΕΜ, η ΕΑΤΑ και το ΚΕΚ, που υλοποιεί επιδοτούμενα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων με στόχο την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Προσπάθεια όλων των φορέων είναι οι δράσεις τους να είναι διακριτές και αλληλοσυμπληρούμενες, με στόχο την υποστήριξη των ανέργων. Στο πλαίσιο εφαρμογής των υπαρχουσών πολιτικών ένταξης στην αγορά εργασίας, η Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας:

- 1) Υποστηρίζει και εποπτεύει την λειτουργία δύο Γραφείων Διαμεσολάβησης, τα οποία παρέχουν, μεταξύ άλλων, υπηρεσίες υποστήριξης της ένταξης στην αγορά εργασίας. Τα Γραφεία αυτά εντάσσονται στο πρόγραμμα «Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας στο Δήμο Αθηναίων». Το πρώτο από την Μ.Κ.Ο. «Κλίμακα» στα κεντρικά της γραφεία και χρηματοδοτείται από το ΕΠΑΝΑΔ. Το δεύτερο λειτουργεί από την Χ.Ε.Ν., στην οδό Κουμουνδούρου 35 και χρηματοδοτείται τον Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης του Δήμου Αθηναίων, στο πλαίσιο του ΕΠΑΝΑΔ.
- 2) Συμμετέχει ως επικεφαλής εταίρος στο πρόγραμμα «Στέγαση και Επανένταξη», (βλέπε παραπάνω). Στόχος είναι, εκτός από τη παροχή αυτόνομης στέγης, η εργασιακή επανένταξη 38 οικογενειών (50 άτομα). Στον τομέα της εργασιακής επανένταξης ο Δήμος συνεργάζεται στενά με το Επαγγελματικό Επιμελητήριο, και με ιδιωτικές επιχειρήσεις, χορηγούς του Δήμου Αθηναίων.
- 3) Συνεργάστηκε με την Ε.Α.Τ.Α. Α.Ε. στην ενημέρωση ωφελούμενων που συμμετείχαν σε προγράμματα ΤΟΠΕΚΟ - ΤΟΠΣΑ όπως επίσης και στο Πρόγραμμα «Επιχειρώ κοινωνικά» που υλοποιείται από την εταιρεία.

Οι δράσεις αυτές παρουσιάζουν τα εξής χαρακτηριστικά

- 1) Ανταπόκριση σε επείγουσες ανάγκες της κοινωνίας

2) Συνεργασία με πλήθος φορέων (Κεντρική Διοίκηση, Μ.Κ.Ο., ιδιώτες,)

3) Ποικιλία ρόλων (υλοποίηση, εποπτεία, δικτύωση, συντονισμός)

Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτική βούληση για την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών • Ήδη υπάρχουσες συνέργιες με ιδιώτες και φορείς εκτός Δήμου • Κοινές στοχεύσεις και καλό επίπεδο συνεργασίας με τους δημοτικούς φορείς • Ευρύ δίκτυο παρόχων σχετικών υπηρεσιών • Άμεσα ορατό αποτέλεσμα και ανταπόκριση σε επείγουσα κοινωνική ανάγκη	<ul style="list-style-type: none"> • Σύνθετο διαχειριστικό πλαίσιο Δήμου και γραφειοκρατικές αδυναμίες • Έλλειψη υπηρεσιακής δομής με συγκεκριμένες αρμοδιότητες, με συνέπεια έλλειψη σχετικής τεχνογνωσίας • Αυξημένο ποσοστό ανεργίας και αύξηση του πληθυσμού εκτός αγοράς εργασίας • Μη προβλεπόμενες καθυστερήσεις στις προκηρύξεις από την κεντρική κυβέρνηση • Φαινόμενο «φτωχών εργαζόμενων»
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Ένταση κοινωνικών προκλήσεων • Δυνατότητα χρήσης πόρων ΕΚΤ και ιδιωτών χορηγών και ανάπτυξη ολοκληρωμένου μοντέλου ένταξης στην αγορά εργασίας • Αξιοποίηση πρωτοβουλιών διεθνών οργανισμών για την υιοθέτηση καλών πρακτικών και τον σχεδιασμό και υλοποίηση σχετικών πολιτικών • Δυνατότητα καινοτομικών παρεμβάσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Συνθετότητα του προβλήματος • Δημοσιονομικοί περιορισμοί στην άσκηση πολιτικών • Αυξημένες ανάγκες διαχείρισης προγραμμάτων με περιορισμένη δυνατότητα ενίσχυσης της Διεύθυνσης • Αύξηση αριθμού ομάδας - στόχου λόγω της οικονομικής συγκυρίας • Τοπική οικονομία προσανατολισμένη στην παροχή υπηρεσιών • Συσχέτιση της απασχόλησης με ευρύ φάσμα παραμέτρων και προϋποθέσεων

Ο όγκος των αιτημάτων που διατυπώνονται και ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός τόσο των ενδιαφερόμενων αλλά και όσων χρήζουν υποστήριξης, δημιουργούν την ανάγκη μεγαλύτερης στήριξης των ωφελούμενων των κοινωνικών υπηρεσιών στην προσπάθειά τους να ενταχθούν στην αγορά εργασίας είτε ως μισθωτοί είτε μέσω κοινωνικών επιχειρήσεων.

ΕΡΓΟ Α.3.1: Σύνδεση της κοινωνικής αλληλεγγύης με την κοινωνική επιχειρηματικότητα

Στόχος: Καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας

Αντικείμενο: Δημιουργία και λειτουργία κοινωνικών επιχειρήσεων με την υποστήριξη του Δήμου από τους ωφελούμενους των κοινωνικών υπηρεσιών (ευάλωτες ομάδες). Η υποστήριξη περιλαμβάνει δράσεις επιμόρφωσης, διασύνδεση με προγράμματα «πρώτου κεφαλαίου», mentoring και παρακολούθηση της πρώτης φάσης της επιχειρηματικότητας.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Επανένταξη ανέργων στην αγορά εργασίας μέσω της κοινωνικής οικονομίας
- Δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚΟΙΝΣΕΠ) από ωφελούμενους των κοινωνικών υπηρεσιών.

Σχεδιασμός

Η δράση αναφέρεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνικής Ανασυγκρότησης του Δήμου Αθηναίων (2012) και προβλέπει την λειτουργία κοινωνικών επιχειρήσεων, με υποστήριξη του Δήμου, στους εξής τομείς:

- Ένταξη μεταναστών στον κοινωνικό ιστό
- Υπηρεσίες καθαριότητας και ανακύκλωσης
- Υπηρεσίες πρασίνου
- Τεχνικού τύπου υπηρεσίες
- Κοινωνικού τύπου υπηρεσίες

Η δημιουργία ενιαίου συστήματος υποδοχής και διάγνωσης αναγκών θα συμβάλει ουσιαστικά στον εντοπισμό των ωφελούμενων που μπορούν να ενταχθούν σε πρόγραμμα επαγγελματικής ένταξης.

ΕΡΓΟ Α.3.2: Πιλοτική εφαρμογή δημοσίων συμβάσεων κοινωνικής αναφοράς

Στόχος: Υποστήριξη της ένταξης στην αγορά εργασίας ευάλωτων ομάδων πληθυσμού μέσω της δυνατότητας παροχής των υπηρεσιών τους σε δημόσιους και δημοτικούς φορείς.

Αντικείμενο: Αξιοποίηση και ανάδειξη των δημοσίων συμβάσεων κοινωνικής αναφοράς ως εργαλείου κοινωνικής παρέμβασης και επανένταξης των ευάλωτων ομάδων.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Πιλοτική εφαρμογή της σχετικής Κοινοτικής Οδηγίας
- Υιοθέτηση δράσεων πειραματικής κοινωνικής πολιτικής

Σχεδιασμός

Δημόσιες Συμβάσεις Κοινωνικής Αναφοράς σύμφωνα με το άρθρο 16 του Ν. 4019 είναι αυτές κατά τις οποίες οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν υπόψη σημαντικές κοινωνικές πτυχές ως κριτήρια ανάθεσης. Τέτοιες πτυχές μπορούν να είναι η κοινωνική ένταξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και η ισότητα ευκαιριών.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 της Οδηγίας 2014/24 για τις δημόσιες συμβάσεις «Τα κράτη μέλη μπορούν να παραχωρούν κατ' αποκλειστικότητα το δικαίωμα συμμετοχής σε διαδικασίες δημόσιων προμηθειών σε προστατευόμενα εργαστήρια και οικονομικούς φορείς που έχουν ως κύριο σκοπό την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη προσώπων με αναπηρία ή μειονεκτούντων προσώπων ή να προβλέπουν την εκτέλεση των συμβάσεων αυτών στο πλαίσιο προγραμμάτων προστατευόμενης απασχόλησης, εφόσον περισσότεροι από τουλάχιστον 30% των εργαζομένων στα εργαστήρια, τους οικονομικούς φορείς ή τα προγράμματα αυτά είναι εργαζόμενοι με αναπηρία ή μειονεκτούντες εργαζόμενοι» (Επίσημη εφημερίδα Ε.Ε. L 94/65 – 28.03.2014).

Με το ισχύον πλαίσιο, ο Δήμος Αθηναίων θα διεκδικήσει την πιλοτική εφαρμογή της Οδηγίας, ώστε να διερευνηθεί ο ορθότερος τρόπος ενσωμάτωσής της στο εθνικό δίκαιο. Κάτι τέτοιο συνάδει και με την έννοια της «πειραματικής κοινωνικής πολιτικής», η οποία ορίζεται ως σύνολο παρεμβάσεων πολιτικής που εφαρμόζονται σε μικρή κλίμακα και σε συνθήκες που μετρούν το μέγεθος του αντίκτυπου τους, ώστε να επαναληφθούν σε περίπτωση επιτυχημένου αποτελέσματος, σε μεγαλύτερη.

B. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ - ΠΡΟΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

B1. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Πολιτικές - θεσμικό πλαίσιο

Μετά από δύο και πλέον δεκαετίες μετατροπής της Ελλάδας από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών, η Αθήνα αποτελεί τον κατεξοχήν πόλο έλξης του μεταναστευτικού ρεύματος στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Ο Δήμος Αθηναίων αποτελεί τόσο περιοχή μόνιμης εγκατάστασης των μεταναστών, όσο και περιοχή προσωρινής διαμονής πριν τη μετάβαση σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Οι δυσμενείς γεωπολιτικές εξελίξεις των τελευταίων ετών στην ευρύτερη περιοχή της νοτιοανατολικής Μεσογείου, ήρθαν να προσθέσουν ένα διογκούμενο προσφυγικό ρεύμα στις υφιστάμενες μεταναστευτικές ροές.

Με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 2011 (ΕΛΣΤΑΤ) από το σύνολο των 912.000 ατόμων του μόνιμου πληθυσμού με ξένη υπηκοότητα στην ελληνική επικράτεια, οι 151.660 (16,6%) δήλωσαν μόνιμη εγκατάσταση στο Δήμο Αθηναίων. Από τα 664.046 άτομα του συνολικού πληθυσμού του Δήμου Αθηναίων, οι 151.660 είναι ξένης υπηκοότητας (22%), από τα οποία τα 121.990 προέρχονται από χώρες εκτός της Ε.Ε. Τα παραπάνω επίσημα στοιχεία της απογραφής του 2011 είναι ενδεικτικά, καθώς δεν περιλαμβάνουν την άτυπη μετανάστευση και τον μετακινούμενο (transit) προσφυγικό πληθυσμό.

Δραστηριότητες - απολογισμός

Στο Δήμο Αθηναίων έχει συγκροτηθεί και λειτουργεί το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών (Σ.Ε.Μ.) βάσει του Ν. 3852/10, που ασκεί συμβουλευτικό ρόλο σε ζητήματα κοινωνικής ένταξης, με την ενεργό συμμετοχή των μεταναστευτικών κοινοτήτων και συλλόγων που έχουν την έδρα τους στο Δήμο.

Στον ΟΠΑΝΔΑ υλοποιούνται προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, στοιχείο απαραίτητο για την ομαλή ενσωμάτωσή των μεταναστών στην κοινωνία και προγράμματα εκμάθησης βασικών δεξιοτήτων Η/Υ. Ακόμη στους παιδικούς σταθμούς του Δ.Β.Α. γίνονται δεκτά, σε ένα μεγάλο ποσοστό (20%), παιδιά μεταναστών.

Ο Δήμος παρέχει στους μετανάστες και πρόσφυγες δωρεάν πρόσβαση στα Δημοτικά Ιατρεία, στις γυναίκες μετανάστριες - θύματα κακοποίησης και ενδο-οικογενειακής βίας δωρεάν πρόσβαση στον ειδικό Ξενώνα και στους αλλοδαπούς άστεγους δωρεάν πρόσβαση στο βραδινό πρόγραμμα σίτισης (ΚΥΑΔΑ).

Ο Δήμος, μέσω του Σ.Ε.Μ., συμμετέχει μαζί με άλλες 147 πόλεις, στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο EUROCITIES, με βασικό αντικείμενο την ανταλλαγή καλών πρακτικών στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.

Ο Δήμος Αθηναίων, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Κεντρικής Διοίκησης και φορείς της κοινωνίας των πολιτών, συνέβαλε με την παροχή τεχνικής υποστήριξης στη διαμόρφωση και λειτουργία του Κέντρου Ανοιχτής Φιλοξενίας Προ-

σφύγων στον Ελαιώνα, ενώ το ΚΥΑΔΑ υποστηρίζει τις καθημερινές ανάγκες των προσφύγων με τη συγκέντρωση ανθρωπιστικής βοήθειας.

Συνοπτικά η όξυνση των μεταναστευτικών εισροών στην Ελλάδα απαιτεί εστιασμένη και συστηματική λήψη μέτρων που θα λαμβάνουν υπόψη ότι το φαινόμενο αυτό δεν είναι παροδικό, οι προτεινόμενες λύσεις δεν είναι ευκαιριακές και κατά συνέπεια στοχεύουν:

- στην παροχή ισότιμης και ισόνομης αντιμετώπισης των μεταναστών.
- στην κοινωνική προστασία.
- στην εμπέδωση της ασφάλειας.

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργασίες με φορείς που ασχολούνται με τους μετανάστες • Σύνδεση με δημοτικές δομές (Δημοτικά Ιατρεία κλπ) • Λειτουργία του Σ.Ε.Μ. • Υπάρχουσες δράσεις ενσωμάτωσης • Προσφερόμενες κοινωνικές υπηρεσίες (σίτιση, στέγαση, υγειονομικές κλπ) 	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη προσωπικού • Λίγες δομές φιλοξενίας και υποδοχής • Γραφειοκρατικές δυσκαμψίες • Πιστικές ανάγκες λήψης μέτρων και συνεπώς μειωμένος χρόνος σχεδιασμού και οργάνωσης • Αυξανόμενος αριθμός δυνητικά ωφελούμενων
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων και παράλληλη διεκδίκηση πόρων • Ένταξη μεταναστών / προσφύγων • Εκμετάλλευση εμπειρίας και πρωτοβουλιών διεθνών οργανισμών 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυξημένες ροές και αδυναμία άμεσης ανταπόκρισης • Αυξημένες ανάγκες διαχείρισης • Μειωμένοι πόροι του Δήμου • Έλλειψη χώρων υποδοχής και φιλοξενίας

Προτεραιότητες - έργα

Οι βασικές δημοτικές προτεραιότητες - στόχοι αναλύονται ως εξής:

- 1) **Πρόσβαση των μεταναστών σε βασικές υπηρεσίες επιβίωσης** με παροχή, ακόμη και σε άτομα που στερούνται νομιμοποιητικών εγγράφων, παροχών που θα τους εξασφαλίζουν ένα μίνιμουμ επίπεδο διαβίωσης.
- 2) Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται πρέπει να έχουν ως τελικό κριτήριο την αντιμετώπιση **ανθρώπινων αναγκών**. Απαραίτητες είναι οι δράσεις σίτισης, στέγασης και παροχής υγειονομικών υπηρεσιών που να καλύπτουν όσο το δυνατόν καλύτερα τις αυξημένες ανάγκες που υπάρχουν ιδίως κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα.
- 3) **Πολιτισμικός και πληθυσμιακός εμπλουτισμός της πόλης**: Η ομαλή ένταξη των μεταναστών στον κοινωνικό ιστό και η ενεργή συμμετοχή τους στις κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες, συμβάλλει στη δημιουργία μιας πολυπολιτισμικής

κοινωνίας που μακροπρόθεσμα ωφελείται από τα θετικά στοιχεία της συνύπαρξης των επιμέρους πολιτισμών. Επιπρόσθετη ωφέλεια αποτελεί η αύξηση του πληθυσμού, δίνοντας έτσι μερική λύση στα προβλήματα που υπάρχουν από την υπογεννητικότητα και τη γήρανση του πληθυσμού.

- 4) **Συμμετοχή των ίδιων των μεταναστών:** Κρίνεται απαραίτητη μέσω των προτάσεων που μπορούν να καταθέσουν για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που βιώνουν και είναι σε θέση να γνωρίζουν καλύτερα, έτσι ώστε να επιτευχθεί συνεργασία και να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης και ομαλότερη ενσωμάτωσή τους.
- 5) **Βελτιστοποίηση της συνεργασίας μεταξύ φορέων που ασχολούνται με τη μετανάστευση:** Στόχος είναι να εξοικονομηθούν πόροι, να γίνει αξιοποίηση των επιμέρους εμπειριών όσων ασχολούνται με το ζήτημα, έτσι ώστε να προσφέρονται άμεσες και αποτελεσματικές λύσεις.

ΕΡΓΟ Β.1.1: Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών και πληροφοριών σε μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο

Στόχος: Διευκόλυνση της πρόσβασης των υπηκόων τρίτων χωρών στις διοικητικές και κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου και αναβάθμιση του έργου του προσωπικού του Δήμου στις αντίστοιχες υπηρεσίες.

Αντικείμενο

- Παροχή πληροφοριών για τις δραστηριότητες και παροχές του Δήμου που απευθύνονται στους υπηκόους τρίτων χωρών σε επιλεγμένα σημεία (π.χ. ΣΕΔ).
- Έκδοση οδηγού παροχής κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου σε βασικές γλώσσες και διανομή του σε επιλεγμένα σημεία.
- Ενίσχυση των Σ.Ε.Δ. και άλλων υπηρεσιών που συναλλάσσονται καθημερινά με μετανάστες (ληξιαρχείο, κοινωνικές υπηρεσίες κτλ), με διαπολιτισμικούς μεσολαβητές στις γλώσσες (προτεινόμενες): αλβανικά, ρωσικά, αγγλικά, γαλλικά, αραβικά, ουρντού, παντζάμπι, μπάνγκλα, φαρσί.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Διευκόλυνση των μεταναστών ως προς τις απαιτούμενες διαδικασίες και δικαιολογητικά σε ευρύ φάσμα υπηρεσιών
- Μείωση των διοικητικών βαρών που προκύπτουν από την αδυναμία συνεννόησης του προσωπικού με τους συναλλασσόμενους υπηκόους τρίτων χωρών - ταχύτερη εξυπηρέτηση
- Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης των μεταναστών στις υπηρεσίες του Δήμου

Δράσεις

- 1) Διερεύνηση της ένταξης του έργου στον Άξονα Προτεραιότητας 9 του ΠΕΠ Αττικής, στην επενδυτική δραστηριότητα «Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων», κατά την φάση διαμόρφωσης των αντίστοιχων προσκλήσεων. Παράλληλη αξιοποίηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης.

ΕΡΓΟ Β.1.2.: Προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής και απόκτησης βασικών δεξιοτήτων Η/Υ

Στόχος: Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αποτελεί σημαντική παράμετρο ένταξης του μεταναστευτικού πληθυσμού, αναβαθμίζοντας τις γλωσσικές δεξιότητες με θετική επίδραση στη βελτίωση των καθημερινών συναλλαγών και της επικοινωνίας, στην επαφή με τις δημόσιες υπηρεσίες, στην αναζήτηση εργασίας κτλ.

Αντικείμενο

- Δημιουργία τμημάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για αρχάριους (νεοεισερχόμενοι μετανάστες και αιτούντες άσυλο).
- Δημιουργία τμημάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και στοιχείων ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού σε προχωρημένο επίπεδο.
- Δημιουργία τμημάτων κατάρτισης στο βασικό πακέτο εκμάθησης της χρήσης Η/Υ ανάλογη με αυτή των αντίστοιχων πιστοποιημένων κέντρων.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Ενίσχυση της διαδικασίας κοινωνικής ένταξης του μεταναστευτικού πληθυσμού που διαβιεί στο Δήμο Αθηναίων.
- Υποστήριξη των μεταναστών που επιθυμούν να λάβουν άδεια επί μακρόν διαμένοντος ή να υποβάλλουν αίτηση πολιτογράφησης
- Βελτίωση των όρων πρόσβασης των μεταναστών στην αγορά εργασίας, μέσω της εκμάθησης της γλώσσας και της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων.

Δράσεις

- 1) Διερεύνηση της ένταξης του έργου στον Άξονα Προτεραιότητας 9 του ΠΕΠ Αττικής στον ειδικό στόχο «Βελτίωση απασχολησιμότητας και ποιότητας ζωής των ατόμων περιθωριοποιημένων ομάδων μέσω της ενίσχυσης των βασικών κοινωνικών τους δεξιοτήτων». Παράλληλη αξιοποίηση προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης, καθώς και προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης που χρηματοδοτούνται από το Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Μάθηση. Συνέργειες με την Ενέργεια 19 του ΣΟΑΠ «Επιμόρφωση μεταναστών για διευκόλυνση της κοινωνικής ένταξης και για μείωση του ψηφιακού χάσματος».
- 2) Έναρξη υλοποίησης στο τέλος του 2016 με την ολοκλήρωση διαδικασιών πρόσληψης του απαιτούμενου προσωπικού (εκπαιδευτές) και τη διασφάλιση των απαιτούμενων πόρων.

ΕΡΓΟ Β.1.3. Δημιουργία πολυπολιτισμικού χώρου δραστηριοτήτων για τις μεταναστευτικές κοινότητες

Στόχος: Ενίσχυση της δυνατότητας των συλλογικών φορέων των μεταναστών να συμμετάσχουν στην κοινωνική και πολιτισμική ζωή της πόλης, παράλληλα με την οργανωμένη παροχή υπηρεσιών σε εξειδικευμένες ομάδες τους.

Αντικείμενο

- Διαμόρφωση ακινήτου με τον σχετικό εξοπλισμό, όπου οι μεταναστευτικές κοινότητες θα μπορούν να στεγάσουν τις δραστηριότητές τους (κοινωνικές – πολιτιστικές εκδηλώσεις, δράσεις ενημέρωσης – αλληλεγγύης κτλ.)
- Στέγαση του Σ.Ε.Μ.

- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών από εξειδικευμένο προσωπικό (κοινωνική και ψυχολογική στήριξη ιδιαίτερα για τους προερχόμενους από εμπόλεμες ζώνες, ψυχοκοινωνική στήριξη και συμβουλευτική με στόχο την εργασιακή ένταξη, παροχή νομικών συμβουλών σε θέματα διοικητικών διαδικασιών, εργασιακών δικαιωμάτων κτλ.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Ενίσχυση της συμμετοχής των συλλογικών φορέων των μεταναστών στις καθημερινές δραστηριότητες της πόλης.
- Δημιουργία πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των μεταναστευτικών κοινοτήτων σε ζητήματα καθημερινότητας, ενισχυτικά της συμμετοχής τους στο Σ.Ε.Μ.
- Βελτίωση της σχέσης μεταναστών – γηγενών και προώθηση της πολυπολιτισμικότητας με την προβολή των ιδιαίτερων στοιχείων κάθε ομάδας.
- Ενίσχυση της διαδικασίας κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, μέσα από την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στα πιο ευάλωτα μέλη των κοινοτήτων τους.

Δράσεις

- 1) Εκπόνηση μελέτης μέχρι τα μέσα του 2016 σχετικά με τις απαραίτητες κτιριακές υποδομές και εύρεση πιθανών ακινήτων.
- 2) Διαβούλευση με μεταναστευτικές κοινότητες και φορείς στο πλαίσιο του Σ.Ε.Μ.

ΕΡΓΟ Β.1.4: Συγκρότηση Ομάδας Έργου για τον συντονισμό των φορέων και των δράσεων διαχείρισης των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών

Στόχος: Δημιουργία Ομάδας Έργου η οποία θα συμβάλλει στον οριζόντιο συντονισμό και τη δικτύωση των φορέων των διαφορετικών επιπέδων διοίκησης φορέων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, που εμπλέκονται στην διαχείριση του μεταναστευτικού και προσφυγικού ρεύματος, μέσα στα γεωγραφικά όρια του Δήμου Αθηναίων (Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης κλπ).

Αντικείμενο

- Εντοπισμός και καταγραφή των προβλημάτων που ανακύπτουν από τη διέλευση και παραμονή μεταναστευτικών και προσφυγικών πληθυσμών στην Αθήνα και η εισήγηση δράσεων και πρωτοβουλιών για τη διαχείρισή τους.
- Οριζόντια δικτύωση και συντονισμός των φορέων που υλοποιούν δράσεις υποδοχής και διαχείρισης του μεταναστευτικού και προσφυγικού ρεύματος στην Αθήνα (κρατικές, περιφερειακές υπηρεσίες, δομές ανοιχτής φιλοξενίας – κάλυψης βασικών αναγκών – παροχής ιατρικής βοήθειας – παροχής νομικής υποστήριξης, εθελοντικών ομάδων κτλ).
- Διερεύνηση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων από εθνικούς και κοινωνικούς πόρους, που σχετίζονται με την υποδοχή, υποστήριξη και κοινωνική ένταξη μεταναστών και προσφύγων.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Βελτιστοποίηση της διαχείρισης του μεταναστευτικού και προσφυγικού ρεύματος μέσω της συντονισμένης ανταπόκρισης των εμπλεκόμενων φορέων στις άμεσες ανάγκες που ανακύπτουν.
- Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός διαχείρισης των ροών, αλλά και των δράσεων κοινωνικής ένταξης μεταναστών και προσφύγων στο Δήμο Αθηναίων, με την αξιοποίηση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Δράσεις

- 1) Συγκρότηση Ομάδας Έργου, αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων και εμπλεκόμενων δημοτικών υπηρεσιών και φορέων, εκπόνηση προγράμματος δράσης μέσα στο 2015.
- 2) Εισηγήσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο για τα παραπάνω θέματα.
- 3) Συντονισμός με κρατικές / περιφερειακές υπηρεσίες και ιδιωτικούς φορείς που προσφέρουν υπηρεσίες σε μετανάστες / πρόσφυγες.

B2. ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας ως Άτομα με Αναπηρίες θεωρούνται αυτά που εμφανίζουν σοβαρή μειονεξία (φυσική ή διανοητική βλάβη), η οποία μπορεί να προέκυψε είτε κατά τη γέννηση ή αργότερα στη ζωή (ατύχημα, ασθένεια, κληρονομικότητα κλπ). Ένα άτομο μπορεί είτε να περάσει όλη του τη ζωή με κάποια αναπηρία είτε μέρος αυτής ή και να παραμείνει για ένα μικρό διάστημα σε κατάσταση αναπηρίας. Χαρακτηριστικά στην Ελλάδα, τα άτομα με αναπηρίες ανέρχονται στο ένα εκατομμύριο, με το 35% να κατοικεί στην Αττική.

Δραστηριότητες – απολογισμός

Το Γραφείο ΑμεΑ του Δήμου Αθηναίων εξυπηρετεί έναν πολύπλευρο ρόλο τόσο μέσω της άμεσης επικοινωνίας με τον πολίτη όσο και με τις σχέσεις με άλλους φορείς και υπηρεσίες, εξομαλύνοντας έτσι τις ανισότητες και τις συνέπειες που επιφέρει ο παράγοντας της σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας. Έχει καθημερινά επαφή με ΑμεΑ και τα μέλη των οικογενειών τους ή του ευρύτερου κοινωνικού τους περίγυρου. Στις περιπτώσεις εκείνες όπου η σωματική ή πνευματική κατάσταση του ατόμου δεν επιτρέπει τη φυσική του παρουσία στο χώρο, επικοινωνεί τηλεφωνικά.

Έχει προχωρήσει στην καταγραφή φορέων και υπηρεσιών, ειδικών σχολείων, κέντρων κατάρτισης, συλλόγων ΑμεΑ κ.λπ. και έχει δημιουργήσει «Βάση δεδομένων φορέων ΑμεΑ» σε ηλεκτρονική μορφή, με συνεχή ενημέρωση, ανατροφοδότηση και επεξεργασία των στοιχείων.

Συνοπτικά οι πολιτικές του Δήμου Αθηναίων αφορούν:

- Την πληροφόρηση και ανατροπή λανθασμένων στερεοτύπων.
- Σύσφιξη των κοινωνικών δεσμών.
- Υποστήριξη και συμβουλευτική ατόμων και οικογενειών.
- Ένταξη και αποκατάσταση.
- Προτάσεις και εισηγήσεις για τη λήψη μέτρων, σχεδιασμό δράσεων και υλοποίηση έργων σε συνεργασία με άλλες υπηρεσίες του Δήμου, όπως τη Δημοτική Αστυνομία και το Τμήμα Κυκλοφοριακών Ρυθμίσεων.

Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτική βούληση για την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών • Διασύνδεση με δημοτικές δομές (Κ.Ε.Κ., Κοινωνικό Παντοπωλείο) • Ανάπτυξη συνεργασιών με φορείς και επαγγελματίες	<ul style="list-style-type: none"> • Ο μεγάλος αριθμός ΑμεΑ δεν είναι αισθητός, γιατί λείπουν οι υποδομές προσβασιμότητας και παραμένουν απομονωμένοι στα σπίτια τους • Υποστελέχωση των υπηρεσιών

Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Ευρωπαϊκά προγράμματα σχετικά με ένταξη και στήριξη ΑμεΑ • Πρωτοβουλίες από ΑμεΑ για οργάνωση και επανένταξη • Υιοθέτηση νέων τεχνολογιών για ΑμεΑ σε ιστοτόπους του Δήμου και στους δρόμους στο πρότυπο smart-cities. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση αριθμού ΑμεΑ • Εμφάνιση νέων αναγκών (μείωση / κατάργηση επιδομάτων, αύξηση φτώχειας) • Δημοσιονομικοί περιορισμοί στην άσκηση πολιτικών • Υψηλό κόστος υλικοτεχνικών αλλαγών

Προτεραιότητες – έργα

Οι βασικές δημοτικές προτεραιότητες – στόχοι αναλύονται ως εξής:

1) Στήριξη των ήδη υπαρχόντων δομών και προώθηση των συνεργασιών: Το έργο των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής είναι θεμελιώδες τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και αποτελεσματικής αντιμετώπισης περιστατικών. Επίσης η προώθηση διασυνδέσεων με φορείς κι επαγγελματίες δημιουργεί ένα ισχυρό δίκτυο δράσης σε τοπική και ευρύτερη κλίμακα.

2) Αντιμετώπιση κοινωνικού αποκλεισμού και εργασιακή ένταξη: Ένα μεγάλο ποσοστό των ατόμων με αναπηρία που μπορεί να εργαστεί, παραμένει για μεγάλα χρονικά διαστήματα εκτός εργασιακού πλαισίου, κυρίως λόγω απροθυμίας και μειωμένων κινήτρων από την πλευρά των εργοδοτών και εξαιτίας περιορισμένων γνώσεων και δεξιοτήτων (γνώσεις Η/Υ, ξένες γλώσσες κ.α).

3) Προώθηση της προσβασιμότητας: Άτομα με αναπηρίες που αποφασίζουν να μετακινηθούν στην πόλη ή να επισκεφθούν δημόσιες υπηρεσίες, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στους κοινόχρηστους χώρους (πεζοδρόμια) και στα κτίρια χωρίς υποδομές (απουσία ραμπών, ειδικών ανελκυστήρων, τουαλέτες ΑμεΑ).

ΕΡΓΟ Β.2.1: Ενίσχυση των υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής στήριξης των ΑμεΑ και των οικογενειών τους

Στόχος: Παροχή εξατομικευμένης συμβουλευτικής υποστήριξης στα ΑμεΑ και τις οικογένειές τους, με στόχο τη διαχείριση του άγχους και των συναισθημάτων τους και δικτύωσή τους με φορείς που ασκούν κοινωνικό έργο προς όφελός τους.

Αντικείμενο

α) Άσκηση κοινωνικής εργασίας με άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν πολλαπλά κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα.

β) Ψυχολογική στήριξη με πρόγραμμα τακτικών συνεδριών.

γ) Πληροφόρηση των ΑμεΑ για τις παροχές και τα δικαιώματά τους.

δ) Υποστήριξη των ΑμεΑ στις υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας.

ε) Ενημέρωση για προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης και συμμετοχή τους σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ΑμεΑ και των οικογενειών τους.

- Εξασφάλιση της ψυχικής ισορροπίας των οικογενειών μέσα από τη συμμετοχή τους σε διαδικασίες αποφόρτισης από αρνητικά συναισθήματα και ενοχές.
- Ανάπτυξη της κοινωνικότητας και της συμμετοχής των ΑμεΑ σε πολιτιστικά δρώμενα.

Δράσεις

- 1) Συστηματική μελέτη και έρευνα, από ειδικευμένο προσωπικό, του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος.
- 2) Ηλεκτρονική καταγραφή των εξυπηρετούμενων ΑμεΑ και των αναγκών τους, σταθερή παρακολούθηση της πορείας τους.

ΕΡΓΟ Β.2.2: Δράσεις ευαισθητοποίησης & κινητοποίησης σε θέματα αναπηρίας

Στόχος: Εκπαίδευση της κοινωνίας σε θέματα αναπηρίας (δικαιώματα, αντιμετώπιση, σχεδιασμός κ.α.) και καταπολέμησης των διακρίσεων.

Αντικείμενο

- α) Οργάνωση δράσεων παρέμβασης στην κοινότητα για θέματα αναπηρίας.
- β) Καλή συνεργασία και δικτύωση φορέων στο πλαίσιο της υλοποίησης προγραμμάτων για την κατανόηση της διαφορετικότητας.
- γ) Ενημέρωση της κοινότητας για την αναπηρία μέσα από δράσεις δημοσιότητας.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Ισότιμη συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνία, άρση του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Αναγνώριση και αποδοχή της διαφορετικότητας.
- Κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους διαβίωση.

Δράσεις

- 1) Συνεργασία με φορείς: Σύνδεσμος Κοινωνικής Ευθύνης για Παιδιά και Νέους, Κέντρα Ειδικής Αγωγής, Συλλόγους, Εταιρίες Προστασίας ΑμεΑ, Κέντρα Ημέρας Ψυχικής Υγείας κ.τ.λ.
- 2) Υλοποίηση δράσεων δημοσιότητας (δράσεις εξοικείωσης με την αναπηρία, ημερίδες ευαισθητοποίησης, κυκλοφορία έντυπου ενημερωτικού υλικού).
- 3) Οργάνωση και καθιέρωση του «**Μήνα βιοματικών δράσεων εξοικείωσης με την αναπηρία**» σε συνεργασία με την Αντιδήμαρχο για το Παιδί.

ΕΡΓΟ Β.2.3: Έργα προσβασιμότητας για ΑμεΑ στο δημόσιο χώρο και στα δημοτικά κτίρια

Στόχος: Εξασφάλιση πρόσβασης των ΑμεΑ στο δομημένο περιβάλλον, εκπαίδευση, εργασία, μέσα μαζικής μεταφοράς, πληροφόρηση, πολιτισμό, διασκέδαση.

Αντικείμενο

- α) Υλοποίηση έργων για την εξασφάλιση της φυσικής πρόσβασης των ΑμεΑ

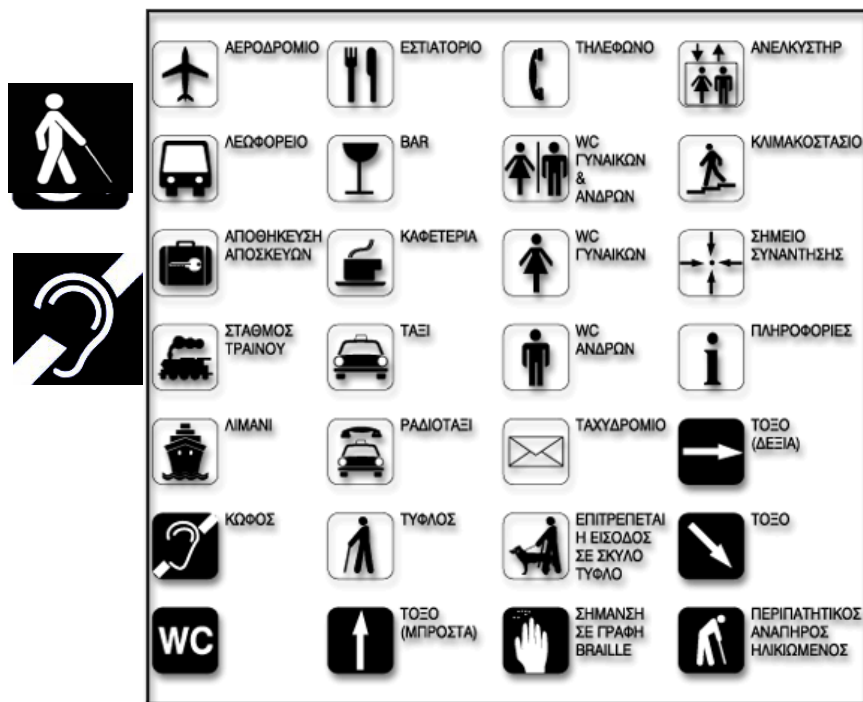
β) Αναζήτηση των απαιτούμενων τεχνικών προδιαγραφών που περικλείουν τη διάσταση της λειτουργικότητας, αλλά και της επικοινωνίας των ΑμεΑ.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Διευκόλυνση της πρόσβασης των ΑμεΑ στους δημόσιους χώρους και κτίρια.
- Κοινωνική ενσωμάτωση και εξασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης στην πόλη.

Δράσεις (συνεργασία με Διευθύνσεις Οδοποιίας, Σχεδίου Πόλεως και Δόμησης)

1. Εξασφάλιση ελεύθερου πλάτους όδευσης στα πεζοδρόμια, ανακατασκευή ραμπών ΑμεΑ στις γωνίες των δρόμων και απαλλαγή από πάσης φύσεως εμπόδια (στύλους, πινακίδες, καμπίνες ΟΚΩ κ.α.) στο πλαίσιο της εφαρμογής των μέτρων βιώσιμης κινητικότητας που έχουν θεσπιστεί με την Απόφαση ΥΠΕΚΑ 52907/09 (ΦΕΚ 2621, 31/12/09). Έργα συντήρησης και ανακατασκευής στα πεζοδρόμια.
2. Πρόσβαση σε όλα τα δημοτικά κτίρια και ιδιαίτερα σε αυτά που εξυπηρετούν πολίτες. Τα κτίρια να είναι προσπελάσιμα από αναπηρικά αμαξίδια.
3. Σε όλους τους κοινόχρηστους χώρους που προορίζονται για τους πεζούς επιβάλλεται η κατασκευή οδηγού τυφλών, ειδικής λωρίδας που αποβλέπει στην καθοδήγηση και ασφαλή διακίνηση των ατόμων με προβλήματα όρασης.
4. Ηχητική σήμανση στα φανάρια για τυφλούς και επανεξέταση των οδηγών τυφλών στα πεζοδρόμια που ήδη έχουν κατασκευαστεί.
5. Υιοθέτηση νέων τεχνολογιών smart-cities (συνεργασία με ΔΑΕΜ) με αξιοποίηση ευρωπαϊκών πόρων (τεχνολογίες εγγύτητας, έξυπνων συσκευών και πληροφορικής).
6. Πρόσβαση σε όλα τα σχολεία, παιδικούς σταθμούς, δημοτικά μουσεία, δημοτικά ιατρεία, αθλητικά (προτεραιότητα τα κολυμβητήρια) και πολιτιστικά κέντρα, ώστε να είναι προσπελάσιμα από αναπηρικά αμαξίδια.
7. Χώροι υγιεινής προσπελάσιμοι από ΑμεΑ στα κτίρια της οδού Λιοσίων 22 και Αγ. Κωνσταντίνου 14.
8. Θέσεις στάθμευσης για αναπήρους σε κτίρια του Δήμου.
9. Χάρτης της Αθήνας σε κεντρικά και ιστορικά σημεία της πόλης για τυφλούς.
10. Δημιουργία και σήμανση δικτύου προσβάσιμων διαδρομών: 1) χρηστικής φύσης (ΚΕΠ, δημόσιες υπηρεσίες, 2) περιπάτου – ψυχαγωγίας (μουσεία, πάρκα, αξιοθέατα, χώροι αναψυχής). Δημιουργία μικρών καλαίσθητων πινακίδων με πληροφορίες για τον προορισμό και αποστάσεις / χρόνους μετάβασης.
11. Σχεδιάγραμμα των υπηρεσιών του Δήμου για τυφλούς (κτίρια Λιοσίων 22 και Αγ. Κωνσταντίνου 14) με την γραφή Braille.
12. Παιδικές χαρές για παιδιά με αναπηρία.
13. Αντικατάσταση των παλαιών ανελκυστήρων στα δημοτικά κτίρια με σύγχρονους με προδιαγραφές για ΑμεΑ.
14. Σε κατάλληλα σημεία πρέπει να υπάρχει σήμανση, ώστε να γίνεται εύκολα η επιλογή των διαδρομών που μπορεί κάποιος να ακολουθήσει και να υπάρχει καθοδήγηση και σήμανση για τις προσφερόμενες εξυπηρετήσεις για τα ΑμεΑ.

ΕΡΓΟ Β.2. 4 Αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας για τα ΑμεΑ

Στόχος: Βελτίωση της πρόσβασης των ΑμεΑ στην πληροφόρηση, ανεξάρτητα από το είδος της αναπηρίας. Εκπαίδευση τους στις Τ.Π.Ε. και αξιοποίηση τους ως μέσο επικοινωνίας, αλλά και ψυχολογικής στήριξης.

Αντικείμενο

- α) Δημιουργία προσβάσιμου ηλεκτρονικού υλικού για ΑμεΑ
- β) Χρήση της τεχνολογίας και παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής ηλεκτρονικά.
- γ) Κατάρτιση ΑμεΑ στις Τ.Π.Ε.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Ενεργός συμμετοχή και κοινωνικοποίηση των ΑμεΑ
- Πληρέστερη ενημέρωση των ΑμεΑ για τα κοινωνικά προγράμματα του δήμου, τις πολιτιστικές δράσεις, προκηρύξεις κ.λπ.
- Βελτίωση ποιότητας υπηρεσιών συμβουλευτικής για άτομα με περιορισμένη κινητικότητα.

Δράσεις

- 1) Δημιουργία ειδικής ιστοσελίδας πληροφόρησης των ΑμεΑ, με κατάλληλες τεχνικές προδιαγραφές και αξιοποίηση της βάσης δεδομένων ΑμεΑ.
- 2) Αναβάθμιση της ιστοσελίδας του Δήμου, ώστε να είναι προσβάσιμη στα ΑμεΑ.
- 3) Συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη ΑμεΑ μέσω Skype: Ο μεγαλύτερος αριθμός των κινητικά αναπήρων, προέρχεται από τροχαία, εργατικά ή άλλα ατυχή-

ματα, που πλήττουν κυρίως τις ηλικίες 18-35 ετών. Τα περισσότερα χρησιμοποιούν τους υπολογιστές ως κύριο μέσο επικοινωνίας, καθώς η μετακίνηση και η πρόσβασή τους στις υπηρεσίες είναι δύσκολη. Προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες, πολλά άτομα ζητούν ψυχολογική στήριξη στο σπίτι. Η στήριξη μέσω Skype θα δώσει διέξοδο στην κάλυψη της συγκεκριμένης ανάγκης.

- 4) Προγράμματα κατάρτισης: οργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης ΑμεΑ στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών με τη συνεργασία του ΚΕΚΔΑ.

B3. ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ

Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο

Η χρήση ουσιών παρουσιάζει ιδιαίτερη έξαρση τις τελευταίες δεκαετίες και σχετίζεται με την ύπαρξη νέων πηγών προσφοράς και νέων μορφών διακίνησης. Αποτελεί κοινωνικό πρόβλημα που συνοδεύεται από δυσμενείς υγειονομικές παρενέργειες (λοίμωξη HIV, ηπατίτιδα Β και C κλπ) και αυξημένη θνησιμότητα των χρηστών. Η χρήση παράνομων ουσιών στην Αθήνα ανέρχεται στο 12,4% του συνολικού αριθμού των χρηστών της Ελλάδας (Ε.Κ.ΤΕ.Π.Ν.¹⁰, 2007). Ένα ποσοστό χρηστών (10%) είναι έφηβοι 14-17 ετών με μέσο όρο ηλικίας έναρξης της χρήσης τα 15,5 (διαχρονική μελέτη ΚΕ.Θ.Ε.Α για τα έτη 1995 – 2002, βλέπε Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Ναρκωτικά 2008 – 2012).

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ε.Κ.ΤΕ.Π.Ν. (2007) οι περισσότεροι χρήστες (60,5%) είναι νέοι ηλικίας 19-29 ετών. Το 26,7% είναι ηλικίας 30-40 ετών, ενώ έφηβοι (κάτω των 18 ετών) είναι το 3,8%. Η μέση ηλικία είναι τα 29 έτη. Η μέση ηλικία των γυναικών είναι χαμηλότερη (27,8 έτη) από αυτή των ανδρών (29,3 έτη). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι χαρακτηριστικό πως σχεδόν ένας στους τέσσερις ενήλικες (πάνω από 80 εκατομμύρια) έχει, σε κάποια στιγμή της ζωής του, κάνει χρήση παράνομης ουσίας (EMCDDA, Ευρωπαϊκή Έκθεση για τα Ναρκωτικά, τάσεις και εξελίξεις, 2015).

Στην Ελλάδα η πρόληψη των ουσιοεξαρτήσεων υλοποιείται από 75 Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας, που αποτελούν συνεργασία του ΟΚΑΝΑ, της τοπικής αυτοδιοίκησης και τοπικών φορέων, από το Δίκτυο πρόληψης και έγκαιρης παρέμβασης του ΚΕΘΕΑ και από το «18 ΑΝΩ». Παρεμβάσεις επίσης γίνονται από το Υπουργείο Παιδείας και άλλους δημόσιους φορείς. Σε σχέση με την θεραπεία, το 2013 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 105 θεραπευτικά προγράμματα / μονάδες και 44 συμβουλευτικά κέντρα.

Δραστηριότητες – απολογισμός

Ο Δήμος Αθηναίων προσδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στην πρόληψη της χρήσης και παράλληλα μεριμνά για τη φροντίδα των χρηστών και την ένταξή τους σε θεραπευτικά προγράμματα με σκοπό την κοινωνική τους επανένταξη. Τα προγράμματα και οι δράσεις του Δήμου αφορούν τα εξής:

- Προγράμματα πρόληψης για μαθητές δημοτικών, γυμνασίων, λυκείων, γονείς και εκπαιδευτικούς
- Προγράμματα ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης των τοπικών κοινοτήτων
- Πρόγραμμα συμβουλευτικής σε άτομα και οικογένειες για θέματα όχι μόνο ουσιοεξάρτησης αλλά και συμπεριφοράς, σχέσεων, επικοινωνίας, διαχείρισης προβλημάτων κ.α.
- Προγράμματα πρόληψης – αγωγής υγείας σε χώρους εργασίας
- Εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης για ομάδες νέων και εφήβων
- Εκπαίδευση επαγγελματιών υγείας, κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών.

¹⁰ Ε.Κ.ΤΕ.Π.Ν.: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά

- Πρόγραμμα εργασίας στον δρόμο (street work).
- Συνεργασία με ειδικούς φορείς (ΟΚΑΝΑ, 18 ΑΝΩ, ΚΕΘΕΑ) και με φορείς που αναπτύσσουν παράλληλες δράσεις (Κέντρο Διαπολιτισμικής Ψυχιατρικής και Περίθαλψης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πανεπιστήμιο Πειραιά, ΟΠΑΝΔΑ, Δήμος Αθηναίων – Συμβουλευτικός Σταθμός για την οικογένεια και το παιδί, Κέντρο Κακοποιημένων Γυναικών, Αιγινήτειο Θεραπευτικό πρόγραμμα «Αθηνά», ΕΚΤΕΠΙΝ, ΚΕΕΛΠΝΟ, Κέντρα Πρόληψης σε όλη την Ελλάδα).
- Συμμετοχή στην επιτροπή του Υπουργείου Υγείας για την αντιμετώπιση του HIV στους χρήστες ενδοφλέβιων ουσιών, με τη δημιουργία κατευθυντήριων οδηγιών για την παραπομπή και διασύνδεση των χρηστών σε διάφορες υπηρεσίες (για το Δήμο υπηρεσίες σίτισης, φιλοξενίας, δράσεις δρόμου).
- Συμμετοχή στο Δίκτυο εξαρτημένων γυναικών για την υποστήριξη των ουσιοεξαρτώμενων γυναικών και των παιδιών τους. Στο δίκτυο συμμετέχουν ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ, 18άνω, Εισαγγελία, Νοσοκομεία.

Το **Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας «ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ»** αποτελεί τον κύριο φορέα άσκησης πολιτικής του Δήμου Αθηναίων στον τομέα των εξαρτήσεων. Ιδρύθηκε το 1998 ως αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, μέλη της οποίας είναι ο Δήμος, ο Ιατρικός Σύλλογος Αθηνών, ο Οδοντιατρικός Σύλλογος Αττικής, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών και το Ελληνικό Κέντρο Διαπολιτισμικής Ψυχιατρικής & Περίθαλψης. Χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Υγείας και την Κ.Ε.Δ.Ε. και εποπτεύεται επιστημονικά από τον ΟΚΑΝΑ. Στελεχώνεται από ομάδα επιστημόνων ειδικευμένων σε θέματα πρόληψης των εξαρτήσεων, στην υλοποίηση προγραμμάτων αγωγής υγείας και στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών. Απευθύνεται σε όλους τους πολίτες και οι υπηρεσίες του είναι δωρεάν. Σήμερα λειτουργούν 7 παραρτήματα, ένα ανά δημοτική κοινότητα. Οι βασικές δραστηριότητες του Κέντρου είναι:

- Οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης των εξαρτήσεων και αγωγής υγείας στη σχολική κοινότητα (μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικοί), στο πλαίσιο θεσμοθετημένης συνεργασίας με το Υπουργείο Παιδείας.
- Οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης των εξαρτήσεων και αγωγής υγείας στη σπουδαστική και φοιτητική κοινότητα, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα εκπαίδευσης.
- Οργάνωση σεμιναρίων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης σε ομάδες γονέων.
- Οργάνωση σεμιναρίων για τις «νέες εξαρτήσεις» όπως διαδίκτυο, τζόγος.
- Οργάνωση εργαστηρίων δημιουργικής απασχόλησης σε παιδιά και εφήβους.
- Παροχή έγκυρης ενημέρωσης και πληροφόρησης για τα ναρκωτικά, το αλκοόλ, το AIDS, το διαδίκτυο και άλλα ιατροκοινωνικά προβλήματα.
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε άτομα και οικογένειες.
- Υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης των εξαρτήσεων και αγωγής υγείας σε παιδιά και εφήβους εκτός σχολείου.
- Υλοποίηση δράσεων και παρεμβάσεων σε εργασιακούς χώρους.
- Υλοποίηση παρεμβάσεων στο δρόμο (streetwork) σε ομάδες γενικού πληθυσμού.
- Υλοποίηση παρεμβάσεων στο δρόμο (streetwork) σε ομάδες υψηλού κινδύνου.

- Εκπαίδευση κοινωνικών επιστημόνων και επαγγελματιών υγείας σε θέματα πρόληψης των εξαρτήσεων.
- Ευαισθητοποίηση – ενημέρωση κοινωνικών φορέων, οργανώσεων και υπηρεσιών σε θέματα πρόληψης των εξαρτήσεων.

Συνοπτικά η όξυνση του προβλήματος των ναρκωτικών, όπως αυτή εκφράζεται από τον αριθμό και την ηλικιακή κατανομή των ατόμων που θεωρούνται εξαρτημένα, απαιτεί τη συστηματική λήψη μέτρων που θα λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητα του προβλήματος των ατόμων αυτών και της φύσης της εξάρτησης που στρέφεται πρώτα εναντίον του ίδιου του ατόμου και στη συνέχεια ενάντια στην κοινωνία. Τα μέτρα αυτά έχουν στόχο:

- Στην άμεση αντιμετώπιση των επιπτώσεων της εξάρτησης (υγειονομική φροντίδα, θεραπευτικές ενέργειες, συνεργασίες φορέων).
- Προληπτικές δράσεις.
- Ενέργειες αλλαγής των κοινωνικών στάσεων και νοοτροπιών.

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Λειτουργία και εμπειρία Κέντρου Πρόληψης «Αθηνά Υγεία» • Εξειδικευμένο προσωπικό, παροχή εύρους υπηρεσιών • Πολιτική βούληση για την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών • Συνεργασία με άλλες δημοτικές δομές • Συνεργασίες με φορείς που ασχολούνται με θέματα εξαρτήσεων 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυξημένος αριθμός δυνητικά ωφελούμενων • Αδυναμία αποτύπωσης του πραγματικού αριθμού όσων έχουν ανάγκη παροχής των σχετικών υπηρεσιών • Περιορισμένες δομές Κέντρων Ημέρας και κοινωνικών υπηρεσιών μίας στάσης και δομών πρόληψης και προαγωγής υγείας • Παρεμπόδιση δράσεων εξαιτίας φοβικών και στιγματιστικών στερεοτύπων από πλευράς τοπικών κοινωνιών
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση χρηματοδοτικών δυνατοτήτων και παράλληλη διεκδίκηση αύξησης πόρων • Αξιοποίηση εμπειρίας και πρωτοβουλιών διεθνών οργανισμών • Διεύρυνση συνεργασιών με δημόσιους φορείς, ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΜΚΟ για δράσεις ενημέρωσης 	<ul style="list-style-type: none"> • Νεαρή ηλικία των χρηστών • Αυξημένος βαθμός συνοδευτικών υγειονομικών προβλημάτων • Όξυνση του προβλήματος • Ύπαρξη νέων πηγών προσφοράς και διακίνησης

Προτεραιότητες – έργα

Οι βασικές δημοτικές προτεραιότητες – στόχοι αναλύονται ως εξής:

- 1) **Άμεσες θεραπευτικές δράσεις:** Οι δράσεις αυτές αφορούν προγράμματα υποκατάστατων, κλινικών αποτοξίνωσης, κινητών μονάδων βοήθειας κλπ. Πρέπει να

υπάρχει σεβασμός στον χρήστη και να δοθεί μέριμνα για θέματα στέγης, διατροφής, εκπαίδευσης.

- 2) **Αντιμετώπιση υγειονομικής φύσεως προβλημάτων:** Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η διασφάλιση συνεχούς κάλυψης αναγκών υγείας. Το άτομο που είναι ή υπήρξε χρήστης ουσιών είναι ευάλωτο σε ασθένειες και χρήζει προληπτικών ιατρικών ενεργειών σε μεγαλύτερο βαθμό, τουλάχιστον μέχρι να επανακτήσει την πρότερη φυσική του κατάσταση. Η πρόληψη και έγκαιρη αντιμετώπιση νοσηγόνων καταστάσεων επιτρέπει την άμεση, αποτελεσματική και οικονομική εύρεση λύσεων.
- 3) **Ευρύτερες προληπτικές ενέργειες:** Η καταπολέμηση των εξαρτήσεων επιβάλλει ενέργειες, ατομικές και κοινωνικές, που να στοχεύουν στις αιτίες ώθησης στις εξαρτησιογόνες ουσίες. Δεν είναι αποκλειστικά και μόνο το άτομο υπεύθυνο για την εξάρτησή του. Ευρύτερες κοινωνικές συνθήκες και αποκλεισμοί ή ψυχολογικές δυσχέρειες συμβάλλουν και οδηγούν κάποια άτομα στην αναζήτηση διεξόδων μέσα από τη χρήση ουσιών. Η κοινωνική ευθύνη επιτάσσει τη βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών και τη δημιουργία δομών έγκαιρης παρέμβασης. Σε δεύτερο επίπεδο η μείωση της ζήτησης ουσιών μπορεί να επιτευχθεί μέσω προγραμμάτων θεραπείας.
- 4) **Αναγκαιότητα κοινωνικής επανένταξης:** Η ενδεδειγμένη αντιμετώπιση είναι η προσπάθεια να επανενταχθεί το άτομο στο κοινωνικό σύνολο, χωρίς να συνοδεύεται από διαφορετική αντιμετώπιση λόγω προηγούμενων επιλογών του. Η προσπάθεια αυτή μπορεί να υποβοηθηθεί από την εκμάθηση δεξιοτήτων χρήσιμων και απαραίτητων για την εργασιακή του ένταξη.
- 5) **Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση:** Αναγκαία κρίνεται η ενημέρωση του πληθυσμού για θέματα ναρκωτικών και εξαρτήσεων, έτσι ώστε να μην δαιμονοποιούνται οι χρήστες και να μην υπάρχει υπέρμετρος φόβος ή πανικός. Η διοργάνωση ημερίδων και η ενημέρωση των μαθητών στα σχολεία από ανθρώπους που ασχολούνται με το θέμα, μπορεί να αποδειχθεί επωφελής. Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στην απόκτηση γνώσης για τις επιβλαβείς συνέπειες των ναρκωτικών και δίνουν κατευθυντήριες και ασφαλείς ενέργειες αντίδρασης, σε περιπτώσεις που γίνονται αντιληπτοί χρήστες ή διακινητές ναρκωτικών.
- 6) **Στιγματισμός – κοινωνική περιθωριοποίηση:** Η κοινωνική αντιμετώπιση των χρηστών είναι ως επί το πλείστον στιγματιστική. Αντιμετωπίζονται ως άτομα που ασκούν διαβρωτική επίδραση και διαφθείρουν την υπόλοιπη κοινωνία. Ο στιγματισμός και η περιθωριοποίηση συμβάλλουν στην αποποίηση των κοινωνικών ευθυνών και στην επίρριψη ευθυνών αποκλειστικά και μόνο στο άτομο και στις επιλογές του. Η ενημέρωση μπορεί να συμβάλλει στο να αρθεί ο στιγματισμός.
- 7) **Μείωση της παραβατικής ή εγκληματικής συμπεριφοράς:** Η αναζήτηση οικονομικών πόρων για την αγορά ουσιών ωθεί τα άτομα σε συμπεριφορές επιζήμιες, κοινωνικά και ατομικά. Τα άτομα αυτά, αδυνατώντας να δράσουν με ελεύθερη βούληση, ωθούνται σε πολλές περιπτώσεις στην πορνεία, κλοπές, ληστείες και σε κάποιες περιπτώσεις στην άσκηση βίας. Η αντιμετώπιση του προβλήματος της χρήσης ουσιών μπορεί να συμβάλλει στη μείωση των συμπεριφορών αυτών και στη μείωση του φόβου του εγκλήματος.

ΕΡΓΟ Β.3.1: Συνεργασία με φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της εξάρτησης

Στόχος

- Ενίσχυση του έργου των φορέων απεξάρτησης μέσω της δημιουργίας δομών για την αντιμετώπιση της αστεγίας, του κοινωνικού αποκλεισμού, των εμποδίων προσβασιμότητας σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικές υπηρεσίες, της αδυναμίας για ασφαλή σωματική αποτοξίνωση.
- Ευαισθητοποίηση του κοινού πάνω στο θέμα των εξαρτήσεων, αντιμετώπιση της εξάπλωσης των μεταδιδόμενων νοσημάτων στους χρήστες ενδοφλέβιων ουσιών.

Αντικείμενο

- Συνεργασία του **Κέντρου Πρόληψης «ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ»** με τα Δημοτικά Ιατρεία για την παροχή κοινωνικής υποστήριξης στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας πρόληψης, ιδιαίτερα κατά τους μήνες Ιούνιο έως Οκτώβριο.
- Συνεργασία με τον **ΟΚΑΝΑ** για τη δημιουργία Κέντρου Ημέρας και Υπνωτηρίου κοινωνικής φροντίδας αστέγων (βλέπε ΕΡΓΟ Β.3.5.).
- Συνεργασία με το πρόγραμμα απεξάρτησης «18 ΑΝΩ»
  - Ένταξη στις δομές φιλοξενίας του Δήμου (Ξενώνες αστέγων, προγράμματα στέγασης και επανένταξης, Κοινωνική Κατοικία), αστέγων θεραπευόμενων σε φάση επανένταξης, οι οποίοι αν και έχουν απεξαρτηθεί από τις ουσίες, λόγω της δυσκολίας εύρεσης εργασίας και γενικότερα πόρων διαβίωσης, αναγκάζονται να ζουν στο δρόμο. Με τη δράση αυτή αντιμετωπίζεται το φαινόμενο της αστεγίας και περιορίζεται το ενδεχόμενο υποτροπής τους.
  - Ανάπτυξη δράσεων ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης εργαζόμενων στο Δήμο, που λόγω του αντικειμένου εργασίας εξυπηρετούν χρήστες ναρκωτικών ουσιών, από συμβούλους του 18 ΑΝΩ. Με τη δράση αυτή γίνεται καλύτερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση μιας πληθυσμιακής ομάδας που βιώνει τον αποκλεισμό και ενίοτε την προκατάληψη.
  - Συνδιοργάνωση εκδηλώσεων και δράσεων με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινότητας για το θέμα των εξαρτήσεων.
- Συνεργασία με το **Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)**
  - Ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων του ΚΕΘΕΑ στις 7 Δημοτικές Κοινότητες σε σταθερή βάση, σε δημότες που οι ίδιοι ή οι οικογένειές τους αντιμετωπίζουν πρόβλημα εξαρτήσεων.
  - Εκπαίδευση των εργαζόμενων πάνω στο θέμα των εξαρτήσεων, από προσωπικό του ΚΕΘΕΑ σε συνεργασία με το ΚΕΚΔΑ.
  - Συνεργασία του ΚΥΑΔΑ με τις Δράσεις Δρόμου και το Διαπολιτισμικό Πρόγραμμα MOSAIC του ΚΕΘΕΑ. Παρέμβαση του προσωπικού τους στο χώρο του ΚΥΑΔΑ, όπου σιτίζονται ουσιοεξαρτημένα άτομα.
  - Συνδιοργάνωση εκδηλώσεων για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινότητας πάνω στο θέμα των εξαρτήσεων.

- Συνεργασία με το **ΚΕΕΛΠΝΟ** σε κάθε Δημοτική Κοινότητα για τη διεξαγωγή ενημερωτικών παρεμβάσεων σε θέματα που σχετίζονται με τη χρήση ναρκωτικών (μεταδιδόμενα νοσήματα, προφίλ χρηστών, προγράμματα μείωσης βλάβης κ.α.).
- Συνεργασία με το **Ε.Σ.Κ.Ο.Π.Α** (Ελληνικός σύλλογος – κλαμπ οικογενειών με προβλήματα από το αλκοόλ) για τη λειτουργία στα Δημοτικά Ιατρεία ειδικού συμβουλευτικού σταθμού για οικογένειες με ανάλογα προβλήματα.
- Συμμετοχή του Δήμου στην **Επιτροπή του Υπουργείου Υγείας για την αντιμετώπιση του HIV** στους χρήστες ενδοφλέβιων ουσιών.
- Συμμετοχή του Δήμου στο **Δίκτυο Εξαρτημένων Γυναικών**, για την υποστήριξη του συγκεκριμένου πληθυσμού και την αποκατάσταση των παιδιών τους.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Αντιμετώπιση του φαινομένου των εξαρτήσεων
- Περιορισμός της εξάπλωσης του HIV στους χρήστες
- Αντιμετώπιση της αστεγίας, των κοινωνικών διακρίσεων και του αποκλεισμού

Δράσεις

- Ανάπτυξη συνεργασιών με φορείς απεξάρτησης
- Συμμετοχή σε επιτροπές και δίκτυα
- Εκπόνηση μελέτης (εξεύρεση χώρου, προσωπικό, εξοπλισμός, δαπάνες)
- Λειτουργία ξενώνα, δημοσιοποίηση
- Ετήσιος προγραμματισμός – απολογισμός

ΕΡΓΟ Β.3.2: Κοινωνική Υπηρεσία μιας στάσης για εξαρτημένα άτομα

Στόχος: Αντιμετώπιση των εμποδίων πρόσβασης εξαρτημένων ατόμων σε κοινωνικές υπηρεσίες

Αντικείμενο: Λειτουργία κοινωνικής υπηρεσίας μιας στάσης για εξαρτημένα άτομα, όπου θα παρέχεται:

- Άμεση βοήθεια
- Ενημέρωση για τις υπάρχουσες δομές και υπηρεσίες εντός και εκτός Δήμου
- Παραπομπή όταν κρίνεται αναγκαίο
- Παροχή συνοδευτικών υπηρεσιών

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικές υπηρεσίες, μέσω της παροχής συνοδευτικών υπηρεσιών
- Παροχή διοικητικής υποστήριξης σε ανασφάλιστους πολίτες (βιβλιάρια απορίας)
- Αντιμετώπιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού που βιώνουν οι ευάλωτες κοινωνικά ομάδες

Σχεδιασμός

- Εκπόνηση μελέτης (παρεχόμενες υπηρεσίες, ανάγκες σε προσωπικό, εξεύρεση χώρου, εξοπλισμός, κόστος)
- Λειτουργία κοινωνικής υπηρεσίας μιας στάσης
- Ετήσιος προγραμματισμός – αξιολόγηση με ποιοτικούς, ποσοτικούς δείκτες

ΕΡΓΟ Β.3.3: Ξενώνας ενήλικων εξαρτημένων γυναικών

Στόχος

- Κάλυψη βασικών αναγκών (στέγη, τροφή, ατομική φροντίδα)
- Ιατρική περίθαλψη
- Ψυχοκοινωνική υποστήριξη

Αντικείμενο: Λειτουργία ξενώνα βραχείας φιλοξενίας για ενήλικες εξαρτημένες γυναίκες, έγκυες και μητέρες.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Έλεγχος της κατάστασης της υγείας
- Μείωση της βλάβης από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και ανεπιθύμητες κυήσεις
- Πρόληψη της κάθετης μετάδοσης από οροθετική μητέρα σε παιδί
- Στήριξη και προετοιμασία της μητέρας για το ενδεχόμενο να αναλάβει την επιμέλεια του παιδιού
- Εκτίμηση αναγκών, ψυχοκοινωνική στήριξη
- Διαμόρφωση αιτήματος για θεραπεία και προετοιμασία για ένταξη σε θεραπευτικό πρόγραμμα

Δράσεις

- Εκπόνηση μελέτης
- Λειτουργία ξενώνα
- Ετήσιος προγραμματισμός – απολογισμός
- Συνεργασία Δήμου Αθηναίων και Δικτύου Εξαρτημένων Γυναικών για την εκπόνηση μελέτης (κτιριακές εγκαταστάσεις, εξοπλισμός, δαπάνες)
- Ετήσιος προγραμματισμός-απολογισμός (με προσωπικούς-ποιοτικούς δείκτες)
- Δημοσιοποίηση έργου

ΕΡΓΟ Β.3.4: Κέντρο αποτοξίνωσης και κοινωνικής ένταξης εξαρτημένων από-μων

Στόχος: Σωματική αποτοξίνωση (detox) και κοινωνική επανένταξη

Αντικείμενο: Λειτουργία (α) Κέντρου σωματικής αποτοξίνωσης (β) Κέντρου Ημέρας κα (γ) Ξενώνα βραχείας φιλοξενίας τα οποία θα παρέχουν τις εξής υπηρεσίες:

- Στέγη, τροφή, ατομική υγιεινή
- Σωματική αποτοξίνωση

- Ψυχοκοινωνική υποστήριξη
- Δημιουργική απασχόληση
- Επαγγελματική κατάρτιση

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Δυνατότητα ασφαλούς σωματικής αποτοξίνωσης
- Έλεγχος της κατάστασης της υγείας
- Μείωση της βλάβης που απορρέει από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών
- Αντιμετώπιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού
- Ενίσχυση του κινήτρου για ψυχική απεξάρτηση

Δράσεις (α) Συνεργασία Δήμου Αθηναίων και ΟΚΑΝΑ για την εκπόνηση μελέτης (κτιριακές εγκαταστάσεις, εξοπλισμός, προσωπικό) και (β) Δημιουργία και λειτουργία των κέντρων.

ΕΡΓΟ Β.3.5: Δομές Κοινωνικής Φροντίδας άστεγων χρηστών ναρκωτικών ουσιών

Στόχος: Παροχή κοινωνικής φροντίδας για την κάλυψη βασικών αναγκών που αντιμετωπίζουν οι άστεγοι χρήστες ναρκωτικών ουσιών

Αντικείμενο:

- 3) Λειτουργία **Υπνωτηρίου**, όπου θα παρέχεται στέγη, τροφή, ατονική υγιεινή βασική ιατρική βοήθεια και ψυχοκοινωνική υποστήριξη
- 4) Λειτουργία **Κέντρου Ημέρας** με στόχο: (α) τη χορήγηση υποκατάστατων με πρόγραμμα χαμηλής οδού (β) λειτουργία Κοινωνικής Υπηρεσίας για την πρώτη διασύνδεση των εξαρτημένων (γ) λειτουργία προστατευμένου χώρου χαλάρωσης (ολιγόωρη διαμονή) (δ) υπνωτήριο για επείγουσες καταστάσεις (έντονα καιρικά φαινόμενα, περιστατικά από την ομάδα street work για πρώτη φροντίδα)

Εκτιμώμενα Αποτελέσματα:

- αντιμετώπιση του φαινομένου της αστεγίας
- μείωση της βλάβης που απορρέει από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών
- αποφόρτιση του χώρου συνάθροισης χρηστών (πιάτσα)
- διασύνδεση με κοινωνικές δομές
- κινητοποίηση για θεραπεία

Δράσεις:

Συνεργασία Δήμου, ΟΚΑΝΑ, ΚΥΑΔΑ, Κέντρο Πρόληψης «Αθηνά Υγεία», για την εκπόνηση μελέτης, σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου

ΕΡΓΟ Β.3.6: Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης

Στόχος: Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινότητας στο θέμα των εξαρτήσεων.

Αντικείμενο

- Σχεδιασμός παρεμβάσεων στην κοινότητα για το θέμα των εξαρτήσεων
- Συνεργασία και δικτύωση με φορείς απεξάρτησης στο πλαίσιο υλοποίησης τοπικών προγραμμάτων ευαισθητοποίησης
- Οργάνωση δράσεων δημοσιότητας με στόχο την ενημέρωση πάνω στο θέμα των εξαρτήσεων
- Οργάνωση θεωρητικών και βιωματικών προγραμμάτων επιμόρφωσης για τους εργαζόμενους του Δήμου.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Η ενημέρωση και κινητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας αποτελεί δράση πρόληψης για τον περιορισμό των επιβαρυντικών κοινωνικών παραγόντων και την ενίσχυση των παραγόντων προστασίας.
- Μείωση του κοινωνικού στιγματισμού και της προκατάληψης για τα εξαρτημένα άτομα
- Καταπολέμηση των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού που υφίσταται η συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

Δράσεις

- Συνεργασία με φορείς απεξάρτησης (ΟΚΑΝΑ, ΚΕΘΕΑ, 18 ΑΝΩ)
- Οργάνωση δράσεων δημοσιότητας (έντυπο ενημερωτικό υλικό, ημερίδες ευαισθητοποίησης, εικαστικά δρώμενα, συναυλίες)

B4. ΕΜΦΥΛΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο

Τις τελευταίες δεκαετίες οι ευρωπαϊκές πολιτικές θέτουν σε προτεραιότητα την προώθηση της ισότητας των φύλων και προτάσσουν την αναγκαιότητα ένταξης της διάστασης του φύλου στο σύνολο των δραστηριοτήτων και δράσεων που σχεδιάζονται και υλοποιούνται σε όλα τα επίπεδα πολιτικής (gender mainstreaming).

Οι πολιτικές για την ισότητα των φύλων έχουν ως στόχο:

- την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, την αγορά εργασίας, την οικογένεια, την πολιτική κλπ.
- την προάσπιση των εργασιακών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών, ιδιαίτερα των αδύναμων οικονομικά
- την πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας σε όλες τις μορφές (συζυγική βία, σεξουαλική παρενόχληση, παράνομη διακίνηση γυναικών με στόχο τη σεξουαλική εκμετάλλευση κλπ)
- την προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης των οικονομικών και πολιτικών αποφάσεων.

Η εφαρμογή των πολιτικών της ισότητας των φύλων επιτυγχάνει:

- την προώθηση της κοινωνικής συνοχής ανάμεσα στις δύο κατηγορίες του πληθυσμού
- την αξιοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού,
- την προώθηση της δημοκρατίας και της καλής διακυβέρνησης
- την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- τη βελτίωση της καθημερινής ζωής

Η ισότητα των φύλων πρέπει να υπηρετείται από όλες τις δημόσιες πολιτικές, γιατί οι πολίτες / δημότες, άνδρες και γυναίκες ζουν σε μια κοινωνία που έχει έντονα χαρακτηριστικά έμφυλης διάστασης και οι σχέσεις των φύλων δεν περιορίζονται μόνο στην οικογένεια, αλλά είναι καθοριστικές για την παραγωγή, την απασχόληση, την ανάπτυξη, την πολιτική ζωή, την ενημέρωση, την ψυχαγωγία, την τέχνη.

Δυστυχώς όλα τα στατιστικά στοιχεία αποκαλύπτουν μια κοινωνία στην οποία γίνονται διακρίσεις και άνισοι καταμερισμοί λόγω φύλου, υπάρχουν διαφορές ανδρών και γυναικών στην αμοιβή για ίση εργασία, διαφορές στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, στα κέντρα αποφάσεων, στη φροντίδα της οικογένειας.

Η προώθηση της ένταξης της διάστασης του φύλου αποτελεί βασικό στόχο και ολοκληρωμένη στρατηγική για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και για το σύνολο των περιφερειακών και τοπικών πολιτικών (gender mainstreaming) Με το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» (Ν. 3852/10) οι Δήμοι ανέλαβαν την άσκηση πολλών αρμοδιοτήτων στους τομείς της φροντίδας, της πρόληψης και καταπολέμησης της βίας, των κοινωνικών υπηρεσιών και της πρόνοιας.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου (gender mainstreaming) στις πολιτικές των Δήμων και των Περιφερειών αποσκοπεί στη χάραξη, εφαρμογή και αξιολόγηση πολιτι-

κών ισότητας, έτσι ώστε και τα δύο φύλα να επωφελούνται ισότιμα από όλες τις πολιτικές και δράσεις σε όλα τα επίπεδα και στάδια της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής.

Στις Περιφέρειες δημιουργήθηκαν Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας των Φύλων με στόχο τη ένταξη της ισότητας των φύλων στον αναπτυξιακό προγραμματισμό της Περιφέρειας και την υλοποίηση εξειδικευμένων προγραμμάτων για τις γυναίκες

Στους Δήμους οι πολιτικές ισότητας των Φύλων αποτελούν ρητή αρμοδιότητα με τη δημιουργία υπηρεσιακών μονάδων με αντικείμενο την Κοινωνική Πολιτική και την Πολιτική Ισότητας των Φύλων.

Στο ευρωπαϊκό επίπεδο το Συμβούλιο των Δήμων και Περιφερειών της Ευρώπης (CEMR) αναγνωρίζοντας τον καθοριστικό ρόλο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών στην προώθηση της ισότητας των φύλων, κατάρτισε την «**Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες**», ώστε αυτές να αναλάβουν δημόσια δέσμευση υπέρ της αρχής της ισότητας των φύλων και να εφαρμόσουν πολιτικές που να την προωθούν. Η Χάρτα αποτελεί πλαίσιο – δράσης στις περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις και περιφέρειες.

Δραστηριότητες – απολογισμός

1) Λειτουργία Γραφείου Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής (2012)

Στόχο του Γραφείου αποτελεί η ανάπτυξη των δημοτικών πολιτικών και προγραμμάτων με την οπτική του φύλου. Έχει διπλό ρόλο: α) συμβουλευτικό, προς όλους/ες τους/τις κατοίκους του Δήμου, με έμφαση στις γυναίκες, και β) συντονιστικό, προς το εσωτερικό του Δήμου (υπηρεσίες και δομές) μέσα από την ένταξη της διάστασης του φύλου στις τοπικές πολιτικές (gender mainstreaming). Το Γραφείο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων και μέτρων που στοχεύουν στην ισότητα γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς. Στο πλαίσιο αυτό, δραστηριοποιείται για τη λήψη μέτρων σχετικών με την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και των παιδιών, την ανάπτυξη δράσεων για την καταπολέμηση των κοινωνικών στερεοτύπων με βάση το φύλο, την ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων αναφορικά με κοινωνικά ευπαθείς ομάδες και ιδιαίτερα για γυναίκες που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις, την ανάπτυξη δράσεων για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση, τη λήψη μέτρων για τη συμφιλίωση των επαγγελματικών και οικογενειακών / ιδιωτικών υποχρεώσεων και την ανάπτυξη δράσεων για την κοινωνική και πολιτική συμμετοχή των γυναικών και την προώθησή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Το εξειδικευμένο προσωπικό του Γραφείου Πολιτικών Ισότητας των Φύλων παρέχει ψυχοκοινωνική υποστήριξη και συμβουλευτική σε γυναίκες και ειδικότερα σε γυναίκες θύματα βίας, τηλεφωνικά ή/και με ραντεβού. Στο Γραφείο απευθύνθηκαν 538 άτομα (κυρίως γυναίκες), όπου κατά περίπτωση υπήρξε ικανοποίηση των αιτημάτων τους μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας ή και με την αυτοπρόσωπη παρουσία τους. Από το 2014 ως σήμερα έχουν προστεθεί άλλα 400 αιτήματα.

2) Αναβάθμιση της λειτουργίας του Ξεώνα φιλοξενίας για γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους

Η πολιτεία αναγνωρίζοντας τη σοβαρότητα του κοινωνικού φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, υποστήριξε μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων

(Γ.Γ.Ι.Φ.) τη δημιουργία ξενώνων φιλοξενίας για κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους. **Το 1993** δημιουργήθηκε και λειτούργησε υπό την αιγίδα του Δήμου Αθηναίων ο πρώτος Ξενώνας φιλοξενίας.

Το 2010 διακόπτεται η λειτουργία του Ξενώνα, ελλείπει πολιτικής βούλησης της τότε Δημοτικής Αρχής να συνεχίσει να υποστηρίζει τη λειτουργία του. **Το 2011** η νέα Δημοτική Αρχή υπογράφει την Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και δεσμεύεται να υποστηρίξει την επαναλειτουργία και αναβάθμιση του Ξενώνα στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ (2010-2015).

Τον Ιούνιο του 2013 ολοκληρώθηκαν οι απαιτούμενες διαδικασίες και ξεκίνησε η αναβαθμισμένη επαναλειτουργία του Ξενώνα στο πλαίσιο του Πανελλαδικού Δικτύου Δομών για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας της Γ.Γ.Ι.Φ. (Ξενώνες και Συμβουλευτικά Κέντρα των Δήμων, Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι.Φ.).

Το 2014 αναβαθμίσθηκε ο Ξενώνας για γυναίκες θύματα σωματικής, ψυχολογικής και σεξουαλικής βίας. Παρέχεται πλέον φιλοξενία και ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε γυναίκες και τα παιδιά τους.

Ο Ξενώνας λειτουργεί καθημερινά όλο το 24ωρο και παρέχει προσωρινή (3 μήνες με δυνατότητα παράτασης), ασφαλή φιλοξενία, πληροφόρηση και ψυχοκοινωνική στήριξη μέσω εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού (ψυχολόγος, κοινωνική λειτουργός, παιδοψυχολόγος) σε γυναίκες θύματα σωματικής, ψυχολογικής και σεξουαλικής βίας και τα παιδιά τους, καθώς και νομική συμβουλευτική μέσω παραπομπών στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι.Φ.

Ο Ξενώνας στεγάζεται σε κτίριο με ειδική διαμόρφωση για ΑμεΑ σε μη ανακοινώσιμη διεύθυνση και σε περιοχή προσβάσιμη στα μέσα μεταφοράς. Έχει δυναμικότητα 20 δωματίων και φιλοξενεί γυναίκες θύματα βίας με τα παιδιά τους ανεξαρτήτως εθνικότητας. Μέχρι τώρα έχουν φιλοξενηθεί 28 γυναίκες και 29 παιδιά

3) Ανάπτυξη συνεργασιών με φορείς και οργανώσεις

Αναπτύχθηκε συνεργασία με γυναικείες οργανώσεις και άλλους σχετικούς φορείς για την συνδιοργάνωση εκδηλώσεων και την πραγματοποίηση δράσεων όπως το Εθνικό Συμβούλιο Ελληνίδων, ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, η ΕΕΤΑΑ, η Γ.Γ.Ι.Φ., το Κ.Ε.Θ.Ι. κλπ.

4) Σύσταση Δημοτικής Επιτροπής Ισότητας

Για την ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές του Δήμου με βάση την Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων και τον οδηγό εφαρμογής της και σε συμφωνία με το θεσμικό πλαίσιο (Πρόγραμμα «Καλλικράτης», Ν. 3852/10, άρθρο 70) συγκροτήθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο το 2014 Επιτροπή Ισότητας των Φύλων. Στην Επιτροπή αυτή συμμετέχουν αιρετοί/ές, εμπειρογνώμονες σε θέματα ένταξης της διάστασης του φύλου στις τοπικές πολιτικές, καθώς και εκπρόσωποι γυναικείων οργανώσεων. Αρχή της Επιτροπής αποτελεί η αναγνώριση ότι οι δημότες, άνδρες και γυναίκες, ζουν και εργάζονται με ισότιμους αλλά διαφορετικούς τρόπους και έχουν διαφορετικές ανάγκες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Η ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές του Δήμου αποσκοπεί στην ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση δράσεων, ώστε όλοι οι πολίτες ανεξαρτήτως φύλου να επωφελούνται ισότιμα από όλες τις δημοτικές δράσεις. Η Επιτροπή συνέβαλε στην διαμόρφωση του έργου «Υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις τοπικές κοινωνίες» (ΕΡΓΟ Β.4.1).

Συνοπτικά το έργο του Δήμου Αθηναίων στον τομέα της ισότητας των φύλων χαρακτηρίζεται από:

- 1) Την συνεχόμενη πληροφόρηση και ενημέρωση γύρω από τα σχετικά ζητήματα (εκδηλώσεις, ημερίδες κ.ά.).
- 2) Ενίσχυση επαφών και συνεργασιών με φορείς – ευκαιρίες για εξεύρεση πόρων.
- 3) Εργασιακή ένταξη, κίνητρα για προσλήψεις, ανατροπή στερεοτύπων.
- 4) Εφαρμογή άρθρων της Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες στο Δήμο Αθηναίων.

Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Ικανοποιητικό εθνικό και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για την ισότητα και παροχή ίσων ευκαιριών • Ύπαρξη δημοτικών υπηρεσιών – δομών (Γραφείο Ισότητας, Ξενώνας, ΚΕΚΔΑ) • Σημαντική παρουσία γυναικών στο Δημοτικό Συμβούλιο (35%), καθώς σε θέσεις ευθύνης (Πρόεδρος Δ.Σ., Αντιδήμαρχοι κλπ) 	<ul style="list-style-type: none"> • Στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τα φύλα μέσα στον Δήμο • Απουσία ευαισθητοποίησης για την αναγκαιότητα ένταξης της ισότητας των φύλων σε όλες τις δημοτικές πολιτικές (gender mainstreaming)
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για την αναγκαιότητα ανάπτυξης πολιτικών ισότητας των φύλων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. • Σύναψη συνεργασιών με επιστημονικούς φορείς και γυναικείες οργανώσεις • Δυνατότητες χρηματοδότησης των πολιτικών ισότητας των φύλων με πόρους της Ε.Ε. 	<ul style="list-style-type: none"> • Περιορισμένο ενδιαφέρον από φορείς για συνεργασία με δομές του Δήμου Αθηναίων • Περαιτέρω περιορισμός πόρων εξαιτίας των οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στη χώρα

Προτεραιότητες – έργα

ΕΡΓΟ Β.4.1: Υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Χάρτας για την ισότητα των φύλων στη Τοπική Αυτοδιοίκηση

Στόχος: Η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Χάρτας με την ενίσχυση και επέκταση των δράσεων του Δήμου Αθηναίων για την πρόληψη και αντιμετώπιση των έμφυλων διακρίσεων.

Η καταπολέμηση διακρίσεων λόγω φύλου, η ένταξη της διάστασης του φύλου σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας, η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των γυναικών, η πρόσβαση των γυναικών που αντιμετωπίζουν προβλήματα διάκρισης λόγω φύλου με ενημέρωση για τα δικαιώματά τους, σε ψυχοκοινωνικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες και η πρόληψη έμφυλων διακρίσεων σε όλους τους τομείς (βία, απασχόληση, συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων κλπ) αποτελούν τους ειδικούς στόχους της εφαρμογής.

Αντικείμενο

- 1) Δημιουργία **Συμβουλευτικού Κέντρου για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των έμφυλων και πολλαπλών διακρίσεων** που θα πλαισιώσει την λειτουργία των υπάρχουσών δομών του Δήμου Αθηναίων (Γραφείο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων, Ξενώνας φιλοξενίας για γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους, Δημοτική Επιτροπή Ισότητας) και θα παρέχει ψυχοκοινωνικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες σε γυναίκες που αντιμετωπίζουν έμφυλες διακρίσεις, με εξειδικεύσεις σε νομική συμβουλευτική, σε συμβουλευτική απασχόλησης και σε συμβουλευτική σε θέματα προαγωγής της υγείας (**άρθρο 10** για την πρόληψη και αντιμετώπιση των πολλαπλών διακρίσεων, **άρθρο 14** για την ίση πρόσβαση ανδρών και γυναικών σε υπηρεσίες υγείας και την αναγνώριση των διαφορετικών προβλημάτων υγείας ανδρών και γυναικών, **άρθρο 18** για την κοινωνική ένταξη των γυναικών, **άρθρα 22 και 23** για τη βία κατά των γυναικών και την εμπορία ανθρώπων).
- 2) Υλοποίηση προγραμμάτων **κατάρτισης και επιμόρφωσης στις έμφυλες διακρίσεις**: α) ειδικά για τους επαγγελματίες που υπηρετούν στις δομές που αφορούν τις έμφυλες διακρίσεις β) για τους επαγγελματίες των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου και γ) για το σύνολο των υπαλλήλων του Δήμου Αθηναίων σε συνεργασία με το ΚΕΚΔΑ (**άρθρο 10** για την πρόληψη και αντιμετώπιση των πολλαπλών διακρίσεων, **άρθρο 13** για την εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, **άρθρο 15** για τη συμβολή των κοινωνικών υπηρεσιών στην ισότητα των φύλων).
- 3) Εφαρμογή δράσεων και προγραμμάτων **ευαισθητοποίησης σε θέματα ισότητας των φύλων και έμφυλων διακρίσεων** για το ευρύ κοινό: δράσεις και προγράμματα για την συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων, για την εναρμόνιση ιδιωτικής και επαγγελματικής ζωής, για την προστασία και την ασφάλεια των γυναικών (**άρθρα 1, 2 3** για την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, **άρθρο 13** για την εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, **άρθρο 21** για την προστασία και ασφάλεια των γυναικών).
- 4) Υλοποίηση **προγραμμάτων κατάρτισης** για γυναίκες που έχουν υποστεί έμφυλες και πολλαπλές διακρίσεις, π.χ. μετανάστριες (**άρθρο 10** για την πρόληψη και αντιμετώπιση των πολλαπλών διακρίσεων, **άρθρο 13** για την εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, **άρθρο 18** για την κοινωνική ένταξη των γυναικών, **άρθρα 22, 23** για τη βία κατά των γυναικών και την εμπορία ανθρώπων).
- 5) **Δικτύωση** των δομών του Δήμου (Γραφείο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων και Ξενώνας για γυναίκες θύματα βίας) με αντίστοιχους κρατικούς και άλλους φορείς (όπως γυναικείες οργανώσεις και φορείς) και ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών (**άρθρα 1, 2 3** για την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, **άρθρα 4, 5** για τη δημόσια δέσμευση για την ισότητα των φύλων σε συνεργασία με εταίρους, **άρθρο 10** για την πρόληψη και αντιμετώπιση των πολλαπλών διακρίσεων, **άρθρα 22, 23** για τη βία κατά των γυναικών και την εμπορία ανθρώπων).
- 6) **Δικτύωση των υπηρεσιών και δομών του Δήμου** (εκτός των σχετικών με την ισότητα) για την ένταξη της ισότητας των φύλων στις δημοτικές πολιτικές: Κοινωνικές υπηρεσίες, Δημοτικά Ιατρεία, Παιδικό Σταθμοί, ΚΕΚΔΑ, Δημοτική Αστυνομία (**άρθρο 11** για τη βελτίωση του Δήμου ως εργοδότη, **άρθρο 13** για την εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, **άρθρο 14** για την ίση πρόσβαση ανδρών και γυναικών σε υπηρεσίες υγείας και την αναγνώριση των διαφορετικών προβλημάτων υγείας ανδρών και γυναικών, **άρθρο 15** για τη συμβολή των κοινωνικών υπηρεσιών στην ισότητα των φύλων, **άρθρο 16** για την παιδική φροντίδα, **άρθρο 18** για την κοινωνική ένταξη των γυναικών, **άρθρο 20** για τη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στον πολιτισμό, τον αθλητισμό και την ψυχαγωγία, **άρθρο 21** για την προστασία και ασφάλεια των γυναικών, **άρθρο 25** για τον πολε-

οδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό και την ουσιαστική ισότητα σε όλες τις όψεις της τοπικής ζωής).

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- 1) Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ωφελούμενων γυναικών (παροχή εξειδικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών σε γυναίκες θύματα βίας και εμπορίας και σε γυναίκες μετανάστριες)
- 2) Προώθηση της ενσωμάτωσης της ισότητας των φύλων (gender mainstreaming) στις πολιτικές του Δήμου Αθηναίων (δράσεις κατάρτισης)
- 3) Πρόληψη, καταπολέμηση της έμφυλης βίας σε όλες τις μορφές (συζυγική βία, σεξουαλική παρενόχληση, παράνομη διακίνηση γυναικών με στόχο την σεξουαλική εκμετάλλευση)
- 4) Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων
- 5) Αποτελεσματικότερη δικτύωση με σχετικούς φορείς και οργανώσεις για την ένταξη της διάστασης του φύλου και ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών
- 6) Προάσπιση των δικαιωμάτων ομάδων γυναικών που έχουν υποστεί πολλαπλές διακρίσεις, όπως οι μετανάστριες και προστασία από την έμφυλη βία κάθε μορφής

Δράσεις

- Λειτουργία Συμβουλευτικού Κέντρου για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των έμφυλων και πολλαπλών διακρίσεων το 2016 (εξεύρεση χώρου, εξοπλισμός, συντηρήσεις)
- Ετήσιος προγραμματισμός δράσεων ενημέρωσης (δημοσιεύσεις στην ιστοσελίδα του Δήμου, φυλλάδια και άλλο έντυπο υλικό π.χ. αφίσες)
- Αξιολόγηση των δράσεων με ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες (καταγραφή εξυπηρετούμενων στο Συμβουλευτικό Κέντρο, αξιολόγηση παροχής υπηρεσιών με ερωτηματολόγια)

ΕΡΓΟ Β.4.2. Συνέχιση λειτουργίας Ξενώνα φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας

Στόχος

Ο Ξενώνας φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών αποτελεί μια κρίσιμη κοινωνική δομή παροχής υπηρεσιών σε μια ιδιαίτερη ομάδα ωφελούμενων που απευθύνονται σε αυτόν για να προστατευθούν τόσο από τη σωματική όσο και την ψυχολογική βία, δύο μορφές που έχουν την ίδια σημασία, αφού τα όριά τους δεν είναι σαφή και οι συνέπειες αμφίδρομες.

Ο Ξενώνας παρέχει προστασία σε ασφαλές περιβάλλον στις ίδιες τις γυναίκες και τα παιδιά τους και ιδιαίτερα την περίοδο της κρίσης, καθώς και υποστήριξη στην αντιμετώπιση των προβλημάτων τους και στην απόφαση για την μελλοντική ζωή, τη δική τους και των παιδιών τους.

Αντικείμενο

- Συνέχιση της 24ωρης λειτουργίας του Ξενώνα προσωρινής φιλοξενίας των γυναικών θυμάτων σωματικής, ψυχολογικής και σεξουαλικής βίας, κάθε εθνικότητας

με τα παιδιά τους με μειωμένες γραφειοκρατικές διαδικασίες προκειμένου να διευκολυνθεί η άμεση εισαγωγή τους.

- Άμεση συνεργασία με το Γραφείο Ισότητας του τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής ως χώρου πρώτης Υποδοχής για τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού και την προετοιμασία της εισαγωγής.
- Παροχή εξειδικευμένης πληροφόρησης και ψυχοκοινωνικής στήριξης από το επιστημονικό προσωπικό του Ξενώνα (ψυχολόγος,, κοινωνική λειτουργός και παιδοψυχολόγος, κοινής θεωρητικής προσέγγισης με την οπτική του φύλου) προσανατολισμένες στις ανάγκες, τα δικαιώματα και τα ενδιαφέροντα των γυναικών.
- Παροχή νομικής συμβουλευτικής μέσω παραπομπών στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.
- Εφαρμογή μοντέλου αυτοοργάνωσης των φιλοξενούμενων γυναικών για την καθημερινή ζωή, με τις κατευθύνσεις του προσωπικού για αμοιβαία υποστήριξη, ανταλλαγή εμπειριών και συμβουλών κ.λπ. προς αποφυγή ιδρυματοποίησης του χώρου και στέρισης της δυνατότητας ανάπτυξης πρωτοβουλιών στις γυναίκες.
- Παροχή φροντίδας και στήριξης των συναισθηματικών και εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών από τον παιδοψυχολόγο του Ξενώνα.

Εκτιμώμενα Αποτελέσματα

- Βελτίωση της ποιότητας της μελλοντικής ζωής των γυναικών θυμάτων βίας και των παιδιών τους, με την ουσιαστική συμβολή του προσωπικού του Ξενώνα, στη διαδικασία ενδυνάμωσης της αυτοπεποίθησης και ικανότητάς τους να επανενταχθούν στο κοινωνικό τους περιβάλλον
- Προάσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας
- Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για το φαινόμενο της έμφυλης βίας

Δράσεις

- Προσωρινή φιλοξενία των γυναικών με τα παιδιά τους στις κοινωνικές κατοικίες του Δήμου Αθηναίων μετά την αποχώρηση από τον Ξενώνα μέσω των προγραμμάτων «Δίκτυο Κοινωνικής Κατοικίας» και «Στέγαση – Επανάταξη»
- Διαρκής επιμόρφωση του εξειδικευμένου προσωπικού του Ξενώνα (επιστημονικού και διοικητικού) με στόχο τη σφαιρική προσέγγιση του φαινομένου της βίας των γυναικών
- Συνεργασίας τις δομές του Δικτύου για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας (Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνες Δήμων, Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι.Φ.).
- Πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση του κοινού, των μέσων ενημέρωσης, των υπηρεσιών και φορέων (Αστυνομία, Δικαστήρια, Κοινωνικές Υπηρεσίες κ.λπ.).

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ, ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΟΥ

Στο τομέα των έμφυλων διακρίσεων περιλαμβάνονται οι διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, εμφάνισης και ταυτότητας φύλου. Στο πεδίο αυτό ο Δήμος Αθηναίων έδωσε την αιγίδα του στη διοργάνωση του Athens Pride, ενώ στις τελευταίες δύο διοργανώσεις (2014 και 2015), ο δήμαρχος κήρυξε την έναρξη της παρέλασης – πορείας υπερηφάνειας και πρόκειται να κηρύξει την έναρξη των εργασιών του συνεδρίου της ILGA Europe (28-31/10/2015).

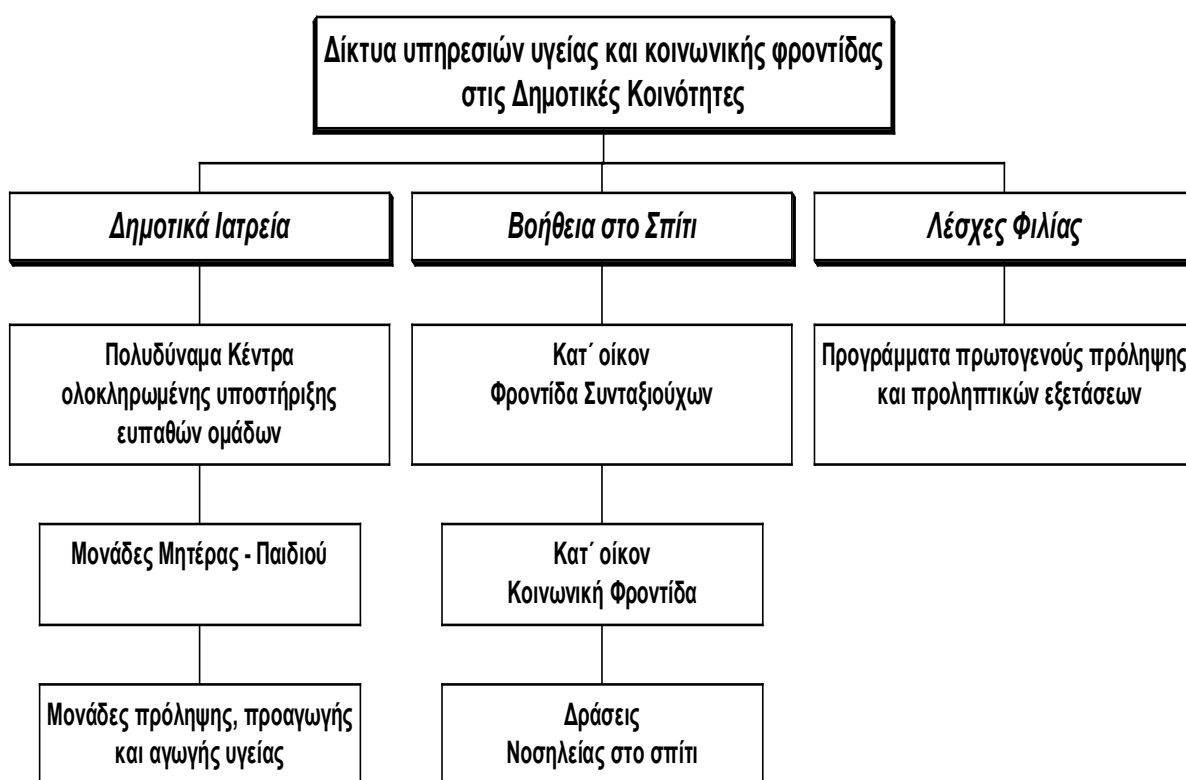
Ο Δήμος θα συνεχίσει τη συνεργασία με οργανώσεις και ομάδες, κυρίως μέσω του Δικτύου των LGBTIQ (λεσβιών, γκέι, αμφιφυλόφιλων, τρανς, μεσοφυλικών και queer) οργανώσεων για προγράμματα που αφορούν την καταπολέμηση της βίας και των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, εμφάνισης και ταυτότητας φύλου, καθώς επίσης και την ευαισθητοποίηση του κοινού στον τομέα αυτό σε συνεργασία με τις αρμόδιες οργανώσεις και τον Συνήγορο του Πολίτη (ΕΡΓΟ Β.4.3).

Θα προωθηθεί η ενημέρωση των οργανώσεων της LGBTIQ κοινότητας για τις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγείας που προσφέρουν τα δημοτικά ιατρεία με ιδιαίτερα έμφαση στα πιο ευάλωτα άτομα, καθώς τις κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχει ο Δήμος στους δημότες και τους κατοίκους.

Γ. ΥΓΕΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Για την βελτίωση της παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας ο Δήμος Αθηναίων έχει συγκροτήσει δίκτυο δομών και υπηρεσιών σε κάθε Δημοτική Κοινότητα. Το Δίκτυο προγραμματίζεται να επεκταθεί και να περιλάβει ένα ευρύ φάσμα παροχών υγείας και κοινωνικής φροντίδας προς τους δημότες και τους κατοίκους του Δήμου. Σχηματικά το Δίκτυο υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας ανά Δημοτική Κοινότητα θα έχει την εξής μορφή:

Δήμος Αθηναίων - Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας

Στο Δίκτυο συμμετέχουν, ανά Δημοτική Κοινότητα:

- 1) Το Δημοτικό Ιατρείο κάθε Κοινότητας διευρυμένο με υπηρεσία πρώτης υποδοχής και ψυχοκοινωνικής στήριξης (πολυδύναμο κέντρο) το οποίο περιλαμβάνει:
  - Μονάδα Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας
  - Μονάδα Μητέρας και Παιδιού
  - Συμβουλευτικό Κέντρο Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης
- 2) Οι μονάδες «Β.σ.Σ.» που θα λειτουργήσουν στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Κατ' οίκον φροντίδα Συνταξιούχων» και «Κατ' οίκον Κοινωνική Φροντίδα».
- 3) Οι Λέσχες Φιλίας που λειτουργούν σε κάθε Κοινότητα

Γ1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ

Ο Δήμος Αθηναίων, με τις διευρυμένες κοινωνικές αρμοδιότητες μετά το Ν. 3852/10, ερχόμενος σε άμεση επαφή με τον πολίτη, αποτελεί τον πρώτο δέκτη των ιδιαίτερα αυξημένων κοινωνικών προβλημάτων, λόγω των συνεπειών που βιώνουν οι πολίτες εξαιτίας της κοινωνικοοικονομικής κρίσης.

Στο πλαίσιο αυτό υλοποιείται η επιδοματική πολιτική του κεντρικού κράτος που καλύπτει μερικά τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των πολιτών και η ασφαλιστική πολιτική που καλύπτει επίσης μερικά (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) τους ανασφάλιστους κατοίκους της πόλης. Οι υπηρεσίες παρέχονται με απόλυτη σειρά προτεραιότητας, αντικειμενικότητα και αμεροληψία, ενώ τηρείται αυστηρά το ιατρικό απόρρητο και η προστασία των ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η καταβολή των προνοιακών επιδομάτων γίνεται ανά δίμηνο από το Τμήμα Επιδοματικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ασφάλισης της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας. Οι κατηγορίες των επιδομάτων είναι οι ακόλουθες:

- 1) Επίδομα Παρα-Τετραπληγίας Ανασφαλιστών
- 2) Επίδομα Ενίσχυσης Κωφάλαλων Ατόμων / Βαρήκοων / Κωφών
- 3) Επίδομα Τετραπληγικών – Παραπληγικών Δημοσίου
- 4) Επίδομα Βαριάς Νοητικής Στέρξης
- 5) Επίδομα Τυφλών
- 6) Επίδομα Συγγενούς Αιμολυτικής Αναιμίας
- 7) Επίδομα Βαριάς Αναπηρίας (>67%)
- 8) Επίδομα για Ομογενείς Πρόσφυγες
- 9) Επίδομα Στεγαστικής Συνδρομής
- 10) Επίδομα για Απροστάτευτα Παιδιά
- 11) Επίδομα Κίνησης

Στον επόμενο πίνακα καταγράφονται τα κοινωνικά επιδόματα του διμήνου (Ιούλιος – Αύγουστος) με τον αριθμό των δικαιούχων και τα αντίστοιχα ποσά.

Συνολικά 14.216 άτομα δικαιούνται κοινωνικά επιδόματα όλων των κατηγοριών και ανά δίμηνο τους καταβάλλονται 11.457.399 €. Ο αριθμός αυτός βέβαια μεταβάλλεται ανά έτος και μειώνεται σταθερά από το 2011.

Σε τρεις κατηγορίες επιδομάτων αντιστοιχεί το 80% των πληρωμών (επίδομα τυφλών, αιμολυτικής αναιμίας και βαριάς αναπηρίας) και το 73,5% των δικαιούχων. Οι αναλογίες αυτές αποτελούν ένδειξη των προβλημάτων υγείας με τη μεγαλύτερη συχνότητα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες. Παρατηρείται επίσης ότι τα επιδόματα κοινωνικής πολιτικής (ομογενείς πρόσφυγες, στεγαστική συνδρομή, απροστάτευτα παιδιά και κίνησης) είναι ελάχιστα σε σχέση με τα επιδόματα που αφορούν προβλήματα υγείας (όλα τα υπόλοιπα). Συγκεκριμένα στα επιδόματα αυτά αντιστοιχεί το 15,5% των δικαιούχων και μόνο το 5% των αντίστοιχων επιδομάτων.

Κοινωνικά επιδόματα (Ιούλιος – Αύγουστος 2015)				
Κατηγορία	Αριθμός δικαιούχων	Αριθμός δικαιούχων %	Ποσό	Ποσό %
Επίδομα σπαστικών	2	0,01%	2.788	0,02%
Επίδομα χανσενικών	6	0,04%	8.364	0,07%
Επίδομα ανασφάλιστων παραπληγικών	121	0,85%	217.827	1,90%
Επίδομα ομογενών προσφύγων	135	0,95%	9.585	0,08%
Επίδομα κωφλαλίας	247	1,74%	218.074	1,90%
Επίδομα στεγαστικής συνδρομής	297	2,09%	159.235	1,39%
Επίδομα παραπληγικών Δημοσίου	311	2,19%	340.198	2,97%
Επίδομα απροστάτευτων ανήλικων	865	6,08%	81.453	0,71%
Επίδομα βαριάς νοητικής υστέρησης	869	6,11%	948.670	8,28%
Επίδομα κίνησης	912	6,42%	313.049	2,73%
Επίδομα τυφλών	1.313	9,24%	1.171.083	10,22%
Επίδομα αιμολυτικής αναιμίας	2.485	17,48%	3.253.549	28,40%
Επίδομα βαριάς αναπηρίας	6.653	46,80%	4.733.524	41,31%
ΣΥΝΟΛΑ	14.216	100%	11.457.399	100%

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι από το 2011 μέχρι και τον Οκτώβριο του 2015, ο Δήμος Αθηναίων, πέραν των κατοίκων του, στα κοινωνικά επιδόματα εξυπηρετεί και τους **κατοίκους επτά (7) όμορων δήμων** του Κεντρικού Τομέα της Περιφέρειας Αττικής: Ζωγράφου, Βύρωνα, Γαλατσίου, Δάφνης – Υμηττού, Ηλιούπολης, Φιλαδέλφειας – Χαλκηδόνας και Καισαριανής

Επίσης όσοι είναι ανασφάλιστοι και πληρούν συγκεκριμένα οικονομικά κριτήρια, δικαιούνται την έκδοση **βιβλιαρίου ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ανασφάλιστων πολιτών**. Τα κριτήρια ορίζονται στις σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις και αφορούν Έλληνες πολίτες ή πολίτες χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μόνιμους κατοίκους που προέρχονται από χώρες που έχουν ενταχθεί στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Βασική προϋπόθεση να είναι άνεργοι ή να αντιμετωπίζουν αποδεδειγμένα προβλήματα υγείας. Οι αιτήσεις και τα δικαιολογητικά κατατίθενται στα Σημεία Εξυπηρέτησης Δημοτών και ελέγχονται από Τριμελή Επιτροπή, που ορίζεται από τον Δήμαρχο.

Έτος	Αριθμός Βιβλιαρίων (χορηγήσεις / ανανεώσεις)	Ποσοστιαία αύξηση
2013	8.045	-
2014	12.028	50%
2015 έως Οκτώβριο (προ- σέγγιση)	11.300	
2015 εκτίμηση έτους	14.400	20%

Παρατηρείται ότι ο αριθμός των δικαιούχων αυξάνεται σημαντικά: 50% αύξηση μεταξύ 2013 και 2014 και εκτιμώμενη αύξηση 20% μεταξύ 2014 και 2015. Οι ανασφάλιστοι πολίτες στην Αθήνα, άνεργοι ή και με προβλήματα υγείας, αποτελούν πλέον μία μεγάλη πληθυσμιακή ομάδα, που έχει ανάγκη πολύπλευρης στήριξης.

Γ2. ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ

Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο

Ο Δήμος Αθηναίων εδώ και πολλά χρόνια με ίδιους πόρους, υλοποιεί δράσεις πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (βλέπε υγειονομικά κέντρα και λαϊκά ιατρεία τον Μεσοπόλεμο και μετά την Απελευθέρωση, συμβουλευτικοί σταθμοί και δημοτικά ιατρεία μετά την Μεταπολίτευση).

Είναι κοινή διαπίστωση ότι υπάρχει σοβαρό έλλειμμα στο σύστημα υγείας που αφορά στην επαρκή πληροφόρηση και πρόσβαση των πολιτών για τα προβλήματα υγείας τους, στην αντιμετώπιση προβλημάτων υγείας «μικρού κινδύνου» που δεν απαιτούν νοσοκομειακή περίθαλψη, στη φροντίδα και παρακολούθηση των ασθενών μετά την έξοδό τους από το νοσοκομείο, καθώς και στην ψυχοκοινωνική τους στήριξη.

Τα τελευταία χρόνια η κατάσταση έχει επιδεινωθεί δραματικά, λόγω των περικοπών στο Ε.Σ.Υ., της αύξησης της οικονομικής συμμετοχής των πολιτών, την οποία πολλοί αδυνατούν να καταβάλουν και των επιπτώσεων της κοινωνικοοικονομικής κρίσης στην σωματική και ψυχική τους υγεία. Στην Αθήνα, ιδιαίτερα οι άστεγοι, οι ηλικιωμένοι, τα μικρά παιδιά, οι άνεργοι, οι φτωχές οικογένειες κ.α. βιώνουν έντονα την επιδείνωση αυτή¹¹.

Δραστηριότητες – απολογισμός

Το Τμήμα Δημοτικών Ιατρείων και Δημόσιας Υγείας έχει ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών πρωτογενούς και δευτερογενούς πρόληψης, προαγωγής και αγωγής της υγείας. Οι υπηρεσίες παρέχονται δωρεάν και χωρίς διακρίσεις σε δημότες και κατοίκους, κατά προτεραιότητα δε σε απόρους, ανέργους, ανασφάλιστους πολίτες, μετανάστες και σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Αυτή την περίοδο λειτουργούν επτά (7) Δημοτικά Ιατρεία σε έξι (6) Δημοτικές Κοινότητες (από ένα στην 1^η, 3^η, 4^η, 5^η και 6^η Δ.Κ., δύο στην 2^η Δ.Κ., ενώ η 7^η Δ.Κ. δεν διαθέτει Δημοτικό Ιατρείο) στα οποία απασχολούνται 26 ιατροί διαφόρων ειδικοτήτων μόνιμοι και αορίστου χρόνου και 7 με οκτάμηνη σύμβαση, 7 οδοντίατροι, 1 ψυχολόγος, 1 κοινωνιολόγος που επικουρούνται από 6 νοσηλεύτριες, 4 μαίες, 11 παρασκευαστές, 1 επισκέπτρια υγείας και 1 φυσιοθεραπεύτρια. Επίσης προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντές (ιατροί, νοσηλευτές κ.α).

- Το 2013 ο συνολικός αριθμός των **επισκέψεων** στα Δημοτικά Ιατρεία έφθασε τις 34.440, οι **ωφελούμενοι/ες** (με ραντεβού) τους 19.134 και οι **συνταγογραφήσεις** ΕΟΠΠΥ τις 1.663. Το πρώτο πεντάμηνο του 2014, οι επισκέψεις αυξήθηκαν κατά 75% σε σχέση με το αντίστοιχο πεντάμηνο του 2013.
- Στα **σχολεία** του Δήμου πραγματοποιήθηκαν **προληπτικές εξετάσεις** σε 352 μαθητές από παιδίατρο, οφθαλμίατρο και οδοντίατρο, εξετάσεις **στοματικής υγιεινής** σε 562, εμβολιασμοί και εξετάσεις για την **φυματίωση** (68 μαθητές), καθώς και ομιλίες κατά του καπνίσματος (13 σχολεία).
- Στη **Διεύθυνση Καθαριότητας** εμβολιάστηκαν 195 εργαζόμενοι.

¹¹ Βλέπε έρευνες της ΕΛΣΤΑΤ, καθώς και στοιχεία από τα προγράμματα «Στέγαση και επανένταξη» και «Αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης» που υλοποιεί το Υπουργείο Εργασίας με τη συνεργασία των Δήμων.

- Στις **Λέσχες Φιλίας** πραγματοποιήθηκαν μετρήσεις **σακχάρου και αρτηριακής πίεσης** σε 452 άτομα, **σπιρομετρήσεις** σε 421, καθώς και ομιλίες για διάφορα θέματα (υπέρταση, οστεοπόρωση, προστάτης).
- Στις **Παιδικές Κατασκηνώσεις** πραγματοποιήθηκαν παιδιατρικές (850 παιδιά) και οδοντιατρικές (1.035 παιδιά) εξετάσεις, καθώς και ομιλίες για θέματα στοματικής υγείας στα παιδιά (3.900) και στα άτομα τρίτης ηλικίας (850).
- Σε συνεργασία με **ΑΕΙ, ΤΕΙ** (Ιατρική Σχολή, Νοσηλευτική, Επισκεπτών Υγείας, Μαιευτική, Διατροφολογία) πραγματοποιήθηκαν ιατρικές εξετάσεις και συμβουλευτική στήριξη στα Δημοτικά Ιατρεία και στις Λέσχες Φιλίας. Επίσης επιτεύχθηκε συνεργασία με ΕΟΠΠΥ και ΗΔΙΚΑ (συνταγογράφηση).
- Σε συνεργασία με **μη κυβερνητικές οργανώσεις, ιατρικούς φορείς και φαρμακευτικές εταιρείες** πραγματοποιήθηκαν δωρεάν εξετάσεις και παρεμβάσεις σε ποικίλα θέματα: μαστογραφίες (350 γυναίκες), σπιρομετρήσεις (118 άτομα), ενημέρωση και παραπομπή ατόμων για έλεγχο HIV, προβλήματα αλκοολισμού, ψυχομετρικά test μνήμης, ομιλίες κ.α.

Συνοπτικά τα χαρακτηριστικά της πολιτικής του Δήμου στον τομέα αυτό είναι:

1. Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας ατόμων που δεν διαθέτουν οικονομική δυνατότητα (ανασφάλιστοι, άστεγοι, μετανάστες), κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, ηλικιωμένων, ατόμων με ειδικές ανάγκες.
2. Μεγάλο εύρος παρεχόμενων ιατρικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών με έντονο το στοιχείο της πρόληψης.
3. Δυνατότητα άμεσης ανταπόκρισης σε κινδύνους που απειλούν την δημόσια υγεία.
4. Παροχή υπηρεσιών σε δημοτικές δομές και υπηρεσίες: Λέσχες Φιλίας, Βοήθεια στο Σπίτι, παιδικοί σταθμοί, ΟΠΑΝΔΑ, σχολεία και λειτουργία των Δημοτικών Ιατρείων ως σημείων αναφοράς στις Δημοτικές Κοινότητες

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Επιδείνωση σωματικής και ψυχικής υγείας των ευάλωτων ομάδων, αλλά και του γενικού πληθυσμού • Αυξημένες απαιτήσεις σε πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάλυση – αξιολόγηση των περιστατικών που απευθύνονται στα Δημοτικά Ιατρεία, καθώς και του κοινωνικοοικονομικού προφίλ των ωφελουμένων
<ul style="list-style-type: none"> • Ελλείψεις σε προσωπικό και στην υλικοτεχνική υποδομή των ιατρείων 	<ul style="list-style-type: none"> • Εξειδίκευση – ιεράρχηση δράσεων προαγωγής και αγωγής της υγείας
<ul style="list-style-type: none"> • Μη θεσμοθετημένη λειτουργία των Δημοτικών Ιατρείων στο πλαίσιο του Ε.Σ.Υ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Μετατροπή των Δημοτικών Ιατρείων σε τοπικές μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
<ul style="list-style-type: none"> • Π.Ε.Π. Αττικής, Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημοσίου» Ε.Π. «Εκπαίδευση – Κατάρτιση – Απασχόληση» 	<ul style="list-style-type: none"> • Γραφειοκρατικές διαδικασίες και καθυστερήσεις από πλευράς Διαχειριστικών Αρχών

<ul style="list-style-type: none"> • Υποβολή προτάσεων σε ανταγωνιστικά προγράμματα της Ε.Ε.: Horizon 2020, Πρόγραμμα για την Υγεία • Χρηματοδοτικός Μηχανισμός ΕΟΧ • Συνεργασίες με ΑΕΙ, ΤΕΙ, δημόσιους φορείς, ΜΚΟ και επαγγελματικές οργανώσεις ιατρικών επαγγελματιών. • Συνεργασίες με ιδιωτικές εταιρείες (εταιρική κοινωνική ευθύνη) 	<ul style="list-style-type: none"> • Θεσμικό πλαίσιο που δυσχεραίνει τη συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς • Ελάχιστες προσλήψεις με βάση τις δεσμεύσεις του Μ.Π.Δ.Σ. 2016 – 19 • Μειωμένα έσοδα Δήμου • Μεγάλες ελλείψεις σε κρατικά προγράμματα προαγωγής και αγωγής της υγείας, καθώς και σε προγράμματα πρόληψης
---	---

Προτεραιότητες- έργα

Ο ρόλος των Δημοτικών Ιατρείων

Τα Δημοτικά Ιατρεία προτείνεται να λειτουργούν ως φορέας πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και να παρέχουν σε όλους τους πολίτες μια δέσμη βασικών υπηρεσιών υγείας και υποστήριξης που περιλαμβάνει:

- Προληπτικές εξετάσεις (testpap, PSA, κλπ)
- Υπηρεσίες υγείας που δεν απαιτούν εισαγωγή στο Νοσοκομείο
- Μετά-νοσοκομειακή φροντίδα και αποκατάσταση, παρακολούθηση χρόνιων πασχόντων
- Οικογενειακό προγραμματισμό
- Προληπτική οδοντιατρική και φροντίδα
- Ψυχοκοινωνική στήριξη

Παράλληλα θα προβαίνουν σε εκτίμηση των αναγκών υγείας των πολιτών, σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων για την πρόληψη, αγωγή και προαγωγή της υγείας.

Δημοτικά Ιατρεία και πρόληψη: δυνατότητες και πλεονεκτήματα

- Άμεση επαφή με τον πολίτη και δέκτης ιατροκοινωνικών προβλημάτων
- Υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης και αγωγής της υγείας σε τοπικό επίπεδο, ενημέρωση των δημοτών (διατροφή, κάπνισμα, κατανάλωση αλκοόλ κ.α.)
- Ατομικοί και μαζικοί εμβολιασμοί.
- Ιατρικοί έλεγχοι στα σχολεία και τους παιδικούς σταθμούς
- Διαγνωστικές εξετάσεις
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε θέματα οικογενειακού προγραμματισμού
- Προγράμματα παρακολούθησης της υγείας των δημοτών, καταγραφή και παρακολούθηση δεικτών υγείας.
- Φορέας διαχείρισης του μικρού κινδύνου υγείας
  - Παροχή υπηρεσιών υγείας με αποτελεσματικότητα και μικρότερο κόστος
  - Άμεση ανταπόκριση στις έκτακτες ανάγκες (καύσωνες, κρύο)

- Συμβουλευτική υποστήριξη των ασθενών
- Καθοδήγηση στο δαιδαλώδη χώρο των υπηρεσιών υγείας
- Διαχείριση των χρόνιων νοσημάτων
- Διαχείριση του μικρού ιατρικού κινδύνου

Συνεργασία / δικτύωση με Υπουργεία και άλλους δημόσιους φορείς

- Συνεργασία και λειτουργική διασύνδεση με υπηρεσίες σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο
- Υλοποίηση δράσεων που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας
- Παρακολούθηση της υγείας του πληθυσμού
- Δράσεις αγωγής και προαγωγής της υγείας
- Στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες για νόσους, παθήσεις και μεθόδους πρόληψης και αντιμετώπισής τους

Συνεργασία με ΑΕΙ – ΤΕΙ – επιστημονικούς φορείς

- Ανάπτυξη κοινών δράσεων, οργάνωση ημερίδων, συνεργασία για την προώθηση προγραμμάτων πρόληψης υγείας
- Συνεργασία για την προώθηση προγραμμάτων προαγωγής και αγωγής της υγείας
- Διεξαγωγή επιδημιολογικών ερευνών
- Οργάνωση εκπαιδευτικών – επιμορφωτικών προγραμμάτων

Συνεργασία με μη κερδοσκοπικούς / μη κυβερνητικούς οργανισμούς

- Ανάπτυξη κοινών δράσεων, οργάνωση ημερίδων, συνεργασία για την προώθηση προγραμμάτων πρόληψης υγείας
- Εξετάσεις, εμβολιασμοί, διαγνώσεις, θεραπεία ήπιων περιστατικών, εκστρατείες εθελοντικής αιμοδοσίας κ.α.
- Οργάνωση προγραμμάτων Καρδιοαναπνευστικής Αναζωογόνησης (ΚΑΡΠΑ)

Εταιρική κοινωνική ευθύνη στον τομέα της πρόληψης

- Ενίσχυση της πρόληψης της υγείας σε τοπικό επίπεδο μέσω της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών: φάρμακα, ασθενοφόρα, εξοπλισμός μονάδων
- Ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης, εμβολιασμών, προσυμπτωματικού ελέγχου, εθελοντικής αιμοδοσίας κ.α.
- Εκστρατείες και δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Πρόγραμμα «Υγιείς πόλεις» - Συμμετοχή στο Ελληνικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων

Πρωταρχικός στόχος του Δικτύου Υγιών Πόλεων (πρώην Εθνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων και Προαγωγής της Υγείας) που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας είναι η προώθηση θεμάτων αγωγής και προαγωγής υγείας, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών και η διαμόρφωση ενός υγιούς αστικού, κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος. Επίσης περιλαμβάνεται

η συμμετοχή σε δίκτυα ανταλλαγής πληροφοριών, τεχνογνωσίας και εμπειριών με άλλες πόλεις, τόσο εντός όσο και εκτός Ελλάδας.

Άλλες σημαντικές παρεμβάσεις του Δικτύου είναι οι εξής:

- Σχεδιάζει προγράμματα και παρεμβάσεις στην κοινότητα, προαγωγής και αγωγής της σωματικής και της ψυχικής υγείας με απώτερο σκοπό την προσφορά στους πολίτες ενός φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, το οποίο ενθαρρύνει και υποστηρίζει την υγεία, την αναψυχή, την ευζωία, την ασφάλεια, την κοινωνική δράση, την προσβασιμότητα, τη δυνατότητα μετακίνησης, την αίσθηση πολιτισμικής ταυτότητας και ικανού να ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των πολιτών.
- Οργάνωση ημερίδων, συνεδρίων με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σε θέματα Υγείας, Περιβάλλοντος και Πολιτισμού.

ΕΡΓΟ Γ.2.1: Πολυδύναμα Κέντρα ολοκληρωμένης υποστήριξης ευπαθών ομάδων – one stop shop (Δημοτικά Ιατρεία)

Στόχος: Τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα του πληθυσμού οξύνονται, εντείνεται ο κοινωνικός αποκλεισμός στις γειτονιές, ενώ διαφοροποιούνται και διευρύνονται οι ανάγκες υποστήριξης των κατοίκων. Η αποκεντρωμένη παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής στήριξης, προσαρμοσμένων στις νέες καταστάσεις, αποτελεί την απάντηση του Δήμου Αθηναίων.

Αντικείμενο: Λειτουργία επτά (7) Πολυδύναμων Συμβουλευτικών Κέντρων Υποστήριξης στους χώρους των Δημοτικών Ιατρείων, που θα παρέχουν τις ακόλουθες υπηρεσίες:

- Ενημέρωση πολιτών για παροχές που δικαιούνται
- Ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε μεμονωμένα άτομα ή οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα οικονομικά, υγείας κ.α.
- Παροχή υπηρεσιών υγείας (εξετάσεις κ.λπ.) μέσω των Δημοτικών Ιατρείων
- Πρωτογενή πρόληψη και προαγωγή της υγείας

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών
- Αντιμετώπιση προβλημάτων οικογενειών και μεμονωμένων ατόμων
- Δημιουργία σημείου αναφοράς για τους κατοίκους κάθε Δημοτικής Κοινότητας
- Αποκέντρωση και αποσυμφόρηση των κεντρικών υπηρεσιών.

Δράσεις

- Εκπόνηση μελέτης (παρεχόμενες υπηρεσίες, ανάγκες σε προσωπικό, προσαρμογή χώρων δημοτικών ιατρείων, κόστος)
- Λειτουργία κέντρων: 2016 τρία (3), 2017 τέσσερα (4), δράσεις δημοσιότητας
- Οργάνωση συστήματος ηλεκτρονικής καταγραφής περιστατικών και παροχών υπηρεσιών, ετήσια αξιολόγηση

ΕΡΓΟ Γ.2.2: Δημιουργία Μονάδων πρόληψης, προαγωγής και αγωγής υγείας στα Δημοτικά Ιατρεία

Στόχος: Σχεδιασμός, οργάνωση, υλοποίηση προγραμμάτων πρωτογενούς πρόληψης προαγωγής και αγωγής της υγείας που επιδρούν θετικά στην σωματική και ψυχική υγεία των κατοίκων και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής τους.

Αντικείμενο

- Παροχή γνώσεων προσαρμοσμένων στα χαρακτηριστικά κάθε κοινωνικής ομάδας π.χ. ηλικιωμένοι, παιδιά, γυναίκες
- Αλλαγές στάσεων και συμπεριφορών των ατόμων σε ότι αφορά την προστασία της υγείας.
- Προώθηση υγιεινής διατροφής και σωματικής άσκησης
- Απόκτηση δεξιοτήτων αναγκαίων για τη διαχείριση και επίλυση προβλημάτων υγείας
- Οργάνωση δράσεων ενημέρωσης σε σχολεία, Λέσχες Φιλίας, συλλόγους κ.α.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών
- Πρόληψη ασθενειών που προκύπτουν από τις επιβαρυνόμενες συνθήκες ζωής και εργασίας
- Μείωση ιδιωτικού και κοινωνικού (ασφαλιστικά ταμεία, ΕΣΥ) κόστους αντιμετώπισης προβλημάτων υγείας

Δράσεις

- Πρόγραμμα, ανά Δημοτικό Ιατρείο για την χρονική περίοδο 2016-2019
- Δράσεις δημοσιότητας, οργάνωση ομιλιών – ημερίδων, συνεργασία με Υπουργείο Υγείας, Ελληνικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων, επιστημονικές ιατρικές εταιρείες, κλπ.

ΕΡΓΟ Γ2 .3: Δημιουργία Μονάδων Μητέρας – Παιδιού στα Δημοτικά Ιατρεία

Στόχος: Παροχή ιατρικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών στις γυναίκες, στους νέους / νέες και γενικά στον πληθυσμό για θέματα σεξουαλικής υγείας, αναπαραγωγής, αντισύλληψης, ανατροφής, και υγείας των παιδιών.

Αντικείμενο

- Παροχή ιατρονοσηλευτικών και μαιευτικών υπηρεσιών (σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, test pap, έλεγχος μαστού, υγιεινή γεννητικού συστήματος, παρακολούθηση εγκύων, εμμηνόπαυση, υπογονιμότητα, στειρότητα)
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών (αντισύλληψη, προγραμματισμός εγκυμοσύνης, στήριξη άγαμων μητέρων, ψυχολογική στήριξη, μητρικός θηλασμός, υιοθεσία και αναδοχή παιδιών, φροντίδα μωρών και μικρών παιδιών)
- Παροχή ενημέρωσης, εκπαίδευσης και υποστήριξη των γυναικών κατά την κύηση και τους πρώτους μήνες μετά τον τοκετό, βιωματική εκπαίδευση και προετοιμασία των ζευγαριών για τον τοκετό και την γονεϊκότητα κατά την κύηση, φυσική

ενδυνάμωση, προληπτικός έλεγχος για ψυχικές διαταραχές μέσω της χορήγησης ψυχομετρικών εργαλείων και διενέργειας συνεντεύξεων με παράλληλη λήψη ιστορικού υγείας, έγκαιρη ανίχνευση γυναικών αυξημένου ρίσκου και άμεση παραπομπή των πασχουσών σε ειδικούς ψυχικής υγείας, ψυχολογική και ψυχιατρική εκτίμηση, παρακολούθηση και ψυχοθεραπεία.»

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Βελτίωση ποιότητας και συνθηκών ζωής των οικογενειών
- Καταπολέμηση των προκαταλήψεων που επιδρούν δυσμενώς στην υγεία των ατόμων
- Πρόληψη νοσημάτων, αντιμετώπιση προβλημάτων υγείας

Δράσεις

- Εκπόνηση μελέτης το 2015 (παρεχόμενες υπηρεσίες, ανάγκες σε προσωπικό, προσαρμογή χώρων δημοτικών ιατρείων, κόστος)
- Λειτουργία κέντρων: 2016 τρία (3), 2017 τέσσερα (4), δράσεις δημοσιότητας
- Συνεργασία με Υπουργείο Υγείας, ΑΕΙ, ΤΕΙ, ιδιώτες χορηγούς
- Οργάνωση συστήματος ηλεκτρονικής καταγραφής περιστατικών και παροχές υπηρεσιών, ετήσια αξιολόγηση

ΕΡΓΟ Γ.2.4: Νοσηλεία στο σπίτι

Στόχος: Βελτίωση του επιπέδου υγείας του πληθυσμού, μέσα από την παροχή υπηρεσιών υγείας στο χώρο διαμονής τους.

Αντικείμενο: Το έργο απευθύνεται σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες όπως παιδιά, έγκυες, ηλικιωμένοι, άτομα με περιορισμένη κινητικότητα, με χρόνια νοσήματα, κοινωνικά απομονωμένα, ασθενείς μετά την έξοδο τους από το νοσοκομείο, στα οποία απαιτείται συνέχιση της θεραπείας στο σπίτι.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Βελτίωση υγείας ασθενών και ποιότητας ζωής των οικογενειών
- Μείωση του μέσου όρου των ημερών νοσηλείας σε νοσοκομεία και των επισκέψεων στα εξωτερικά ιατρεία.

Δράσεις

- Εκπόνηση μελέτης το 2015 με αντικείμενο την εξειδίκευση των υπηρεσιών της νοσηλείας στο σπίτι και σχέδιο δράσης ανά Δημοτικό Ιατρείο
- Δράσεις δημοσιότητας, συνεργασία με Υπουργείο Υγείας, ΑΕΙ, ΤΕΙ, ιδιώτες χορηγούς

ΕΡΓΟ Γ.2.5: Προγράμματα πρωτογενούς πρόληψης και προληπτικών εξετάσεων των κατοίκων της Αθήνας

Στόχος: Βελτίωση της υγείας των κατοίκων μέσω εκτεταμένου προγράμματος πρωτογενούς πρόληψης (κάπνισμα, διατροφή, stress, στάση σώματος κλπ) και προληπτικών εξετάσεων (καρκίνος μήτρας, μαστού, ωοθηκών, προστάτη κλπ).

Αντικείμενο:

- Δράσεις ευαισθητοποίησης των κατοίκων της Αθήνας για τους παράγοντες επιβάρυνσης της υγείας και τους κινδύνους εμφάνισης νόσων από καθημερινές πρακτικές όπως το κάπνισμα, η έλλειψη άθλησης, η ατελής διατροφή κλπ)
- Καμπάνια ευαισθητοποίησης των κατοίκων της Αθήνας για την αναγκαιότητα διενέργειας προληπτικών ιατρικών εξετάσεων, μέσω προσωπικών επιστολών στους δημότες (χρήση δημοτολογίου) στις οποίες θα επισημαίνεται η ανάγκη για εξετάσεις ανάλογα με την ηλικία και το φύλο, σύμφωνα με τα ισχύοντα ιατρικά πρωτόκολλα.
- Διεξαγωγή εξετάσεων τεστ pap, PSA, μαστογραφίας, καρκίνου τραχήλου σε ειδική κινητή ιατρική μονάδα, που θα σταθμεύει εκ περιτροπής στις γειτονιές με προκαθορισμένο πρόγραμμα και με σύστημα ραντεβού των κατοίκων.
- Παραπομπή των ατόμων στα οποία διαγνώσκονται ενδείξεις εμφάνισης νόσου σε νοσοκομεία, ΠΕΔΥ κλπ για περαιτέρω εξετάσεις.

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

Βελτίωση της υγείας των κατοίκων της πόλης, κυρίως των ευάλωτων ομάδων που λόγω κοινωνικού αποκλεισμού και οικονομικής δυσπραγίας δεν φροντίζουν για την καθημερινή υγιεινή και έγκαιρη διενέργεια των προληπτικών ιατρικών εξετάσεων.

Δράσεις

- Λεπτομερής σχεδιασμός του έργου (καμπάνιες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και προγραμματισμός της λειτουργίας της κινητής μονάδας)
- Κινητοποίηση χορηγών ή εξεύρεση εθνικών επιχορηγήσεων
- Προγραμματισμός περιοδειών της κινητής μονάδας, σύστημα ραντεβού
- Προσαρμογή της Κινητής μονάδας του ΚΥΑΔΑ ώστε να μπορούν να διεξαχθούν εξετάσεις όπως τεστ pap, PSA, μαστογραφία και εξετάσεις αίματος για τον καρκίνο των ωοθηκών.
- Καμπάνιες ενημέρωσης και αποστολή στοχευμένων επιστολών προς τους δημότες για τις βασικές δράσεις πρωτογενούς πρόληψης και τις προληπτικές εξετάσεις

ΦΟΡΕΙΣ HIV /AIDS

Πολιτική – θεσμικό πλαίσιο

Σχεδόν 14 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο έχουν πλέον πρόσβαση στη θεραπεία του HIV. Οι νέες μολύνσεις από τον ιό έχουν μειωθεί κατά 38% από το 2001, βάσει των στοιχείων του UNAIDS. Η εξέλιξη της επιστήμης και οι νέες θεραπείες συνέβαλαν στην αποτροπή 1,16 εκατομμυρίων μολύνσεων μεταξύ νεογέννητων μω-

ρών με την παροχή των απαραίτητων αντιρετροϊκών φαρμάκων. Ο στόχος των 15 εκατομμυρίων ανθρώπων υπό αντιρετροϊκή αγωγή το 2015 έχει ήδη επιτευχθεί, ωστόσο η κοινωνική διάσταση της νόσου παραμένει παγκόσμια και σε εθνικό επίπεδο μία πρόκληση που δεν έχει ακόμα απαντηθεί. Το 2014 δηλώθηκαν στην Ελλάδα 802 νέα περιστατικά HIV, ενώ ο συνολικός αριθμός των ανθρώπων που ζουν με HIV/AIDS και έχουν δηλωθεί μέχρι την 31/12/14 ανέρχεται σε 14.434.

Το HIV/AIDS εξακολουθεί να αποτελεί αιτία στιγματισμού, η οποία πλήττει κυρίως ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Η αποτελεσματική απάντηση απαιτεί σύνθετες παρεμβάσεις, για να διασφαλιστεί η προαγωγή της υγείας και των δικαιωμάτων των ευάλωτων και πληττόμενων ομάδων.

Δραστηριότητες – απολογισμός

Ο Δήμος Αθηναίων:

- Ο Δήμαρχος Γιώργος Καμίνης υπέγραψε τη Διακήρυξη του Παρισιού «*Fast – Track Cities : Ending the Aids Epidemic*» τον Σεπτέμβριο του 2015.
- Υποστηρίζει ενέργειες που αποσκοπούν: 1) στη μείωση του στίγματος που συνδέεται με τον HIV, 2) στην προαγωγή του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων για τους ανθρώπους που ζουν με HIV/AIDS και 3) στην αντιμετώπιση όλων των μορφών διακρίσεων που σχετίζονται με τον ιό και την υποστήριξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης των οροθετικών ατόμων.
- Υποστηρίζει την υλοποίηση διεθνών δεσμεύσεων σε επίπεδο χώρας και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και ευθυγραμμίζεται με διεθνείς οργανισμούς, όπως ο UNAIDS, στις πρωτοβουλίες τους για αντιμετώπιση του HIV/AIDS.
- Επιβεβαιώνει το σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων όλων των ατόμων, ανεξάρτητα από την κατάσταση της υγείας τους, το σεξουαλικό τους προσανατολισμό, τον τρόπο ζωής και την εθνική και κοινωνική τους προέλευση.
- Συνεργάζεται με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και τις δημόσιες αρχές για την ένταξη των προσπαθειών ευαισθητοποίησης και την ενθάρρυνση δημόσιων εκστρατειών σχετικά με το HIV/AIDS.
- Ενθαρρύνει την ευρύτερη επαγγελματική κατάρτιση για τον HIV, ιδίως στους τομείς της υγείας και τους κοινωνικούς τομείς.

Ο Δήμος συμμετέχει και ενθαρρύνει δράσεις που αποσκοπούν στην καταπολέμηση του στίγματος, στην αντιμετώπιση των πολλαπλών κοινωνικών διαστάσεων της επιδημίας που βασίζονται στο φύλο και στην ηλικία και στην εξάλειψη των διακρίσεων και της περιθωριοποίησης. Για την αποτελεσματική υλοποίηση των δράσεων αυτών αναγνωρίζει ως κορυφαία την ανάγκη συμπράξεων και ανάπτυξης συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών προκειμένου να απευθυνθεί και να προσεγγίσει το γενικό πληθυσμό, αλλά και συμπολίτες μας που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες **(ΕΡΓΟ Γ.2.6)**.

Αναπτύσσει συνεργασίες με τις αρμόδιες Διευθύνσεις των Υπουργείων Παιδείας και Υγείας καθώς και με την κοινωνία των πολιτών με σκοπό την προαγωγή της σεξουαλικής αγωγής και υγείας, την εξάλειψη των στερεοτυπικών και φοβικών προσεγγίσεων του HIV/AIDS, τη δωρεάν διανομή προφυλακτικών και την ανάδειξη της τακτικής εξέτασης και της έγκαιρης διάγνωσης και θεραπείας ως του πιο σημαντικού μέσου πρόληψης.

Υποστηρίζει στοχευμένα προγράμματα πρόληψης που περιλαμβάνουν προσαρμοσμένη επικοινωνία, πρόσβαση σε εμπιστευτική, ανώνυμη, εκούσια και δωρεάν εξέταση και δίνουν έμφαση στη σημασία της έγκαιρης διάγνωσης και θεραπείας. Η στοχευμένη πρόληψη απευθύνεται αφενός μεν στον ευρύ πληθυσμό αφετέρου δε στις ευπαθείς ομάδες ώστε να έχει το μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο στην επιδημία: Στο παραπάνω πλαίσιο ο Δήμος:

- Υποστηρίζει τις προσπάθειες για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την αύξηση της ανοχής και της αλληλεγγύης για την καλύτερη ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων και περισσότερο απειλούμενων πληθυσμών.
- Υποστηρίζει προγράμματα και πρωτοβουλίες παροχής δυνατότητας δωρεάν εξέτασης για HIV.
- Υποστηρίζει και συμμετέχει σε εκστρατείες εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για θέματα που σχετίζονται με το HIV/AIDS, την πρόληψη και το στίγμα.
- Αναζητά πόρους μέσω προγραμμάτων και μηχανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και τη διάχυση της σχετικής πληροφόρησης.
- Αναπτύσσει εθνικές και διεθνείς συνεργασίες με σκοπό την αξιοποίηση βέλτιστων πρακτικών στην κατεύθυνση περιορισμού της νόσου και των συνεπειών της.

Γ3. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Πολιτική – θεσμικό πλαίσιο

Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» έχει ως στόχο την παροχή οργανωμένης και συστηματικής φροντίδας στους ηλικιωμένους και στα άτομα με αναπηρίες για να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους, να υποβοηθηθεί η αυτόνομη και αξιοπρεπής διαβίωσή τους και να υποστηριχτεί το οικογενειακό τους περιβάλλον. Παρέχονται υπηρεσίες συμβουλευτικής-ψυχοσυναισθηματικής στήριξης, νοσηλευτικής μέριμνας, φροντίδας του νοικοκυριού, βοήθεια στην ατομική υγιεινή, με επισκέψεις στα σπίτια των εξυπηρετούμενων. Το «Β.σ.Σ.» στελεχώνουν κοινωνικοί λειτουργοί, νοσηλευτές και οικιακοί βοηθοί, ενώ επιδιώκεται στενή συνεργασία με τοπικούς φορείς, μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε το 1997, το 2001 εντάχθηκε στο Γ' Κ.Π.Σ. και μετά στο ΕΣΠΑ 2007-13 μέχρι το 2011, οπότε συνεχίστηκε η χρηματοδότησή του με εθνικούς πόρους και με διαδοχικές παρατάσεις, οι οποίες εξασφάλιζαν την ανανέωση των συμβάσεων ορισμένου χρόνου του προσωπικού.

Το πρόγραμμα λήγει στις 31/12/2015 και θα το διαδεχθούν τα προγράμματα «**Κατ' οίκον φροντίδα Συνταξιούχων**» και «**Κατ' οίκον Κοινωνική Φροντίδα**», αλλά δεν έχουν ξεκινήσει ακόμα οι διαδικασίες ενεργοποίησής τους. Κρίνεται απαραίτητη, η σταθεροποίηση της **σχέσης εργασίας των εργαζομένων**, οι οποίοι εδώ και δεκαπέντε χρόνια είναι σε καθεστώς προσωρινότητας και εργασιακής ανασφάλειας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΗΔΙΚΑ (Μάιος 2015) στην Αττική καταβάλλονται 1.760.000 συντάξεις, από τις οποίες το 94,5% αφορά συντάξεις γήρατος ή θανάτου και το 5,5% συντάξεις αναπηρίας. Επίσης στην Αττική, 58.500 άτομα παίρνουν προνοιακά επιδόματα.

Με βάση την απογραφή του 2011, ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου φθάνει τα 664.046 άτομα, από τα οποία 164.241 είναι άνω των 60 ετών (24,7%). Συνεπώς το **ένα τέταρτο του πληθυσμού του Δήμου** εντάσσεται στην κατηγορία των **ηλικιωμένων / συνταξιούχων**, ενώ κατά την προηγούμενη απογραφή του 2001 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 22,4%.

Οι συνεχείς περικοπές των συντάξεων, η μεγάλη φορολογική επιβάρυνση, η αύξηση της οικονομικής συμμετοχής των πολιτών στην ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη, ο περιορισμός των προνοιακών επιδομάτων έχουν επιδεινώσει δραματικά το βιοτικό επίπεδο των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες, ενώ οι επιπτώσεις της κοινωνικοοικονομικής κρίσης στην σωματική και ψυχική τους υγεία είναι ιδιαίτερα δυσμενείς. Στον Δήμο Αθηναίων οι ηλικιωμένοι, οι άνεργοι, οι φτωχές οικογένειες, τα ΑμεΑ, βιώνουν έντονα την επιδείνωση αυτή.

Το πρόγραμμα «Β.σ.Σ.» βρίσκεται μπροστά σε μία τριπλή – δημογραφική και κοινωνικοοικονομική – πρόκληση:

- Αυξάνεται ο αριθμός των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες που αποτελούν τον πληθυσμό – στόχο του προγράμματος.
- Επιδεινώνεται το βιοτικό επίπεδο και η σωματική / ψυχική τους υγεία.
- Διαφοροποιούνται οι ανάγκες των ωφελουμένων, ειδικά στις αστικές περιοχές, σε σχέση με τους αρχικούς σχεδιασμούς.

Δραστηριότητες – απολογισμός

Το πρόγραμμα «Β.σ.Σ.» του Δήμου Αθηναίων συγκροτείται σε **αυτοτελείς μονάδες παροχής υπηρεσιών** κατανομημένες σε **εννέα (9) περιοχές**, μία ανά Δημοτική Κοινότητα, ενώ στην 4^η και στην 7^η Δ.Κ. λειτουργούν δύο (2) μονάδες. Οι Μονάδες στεγάζονται στις Λέσχες Φιλίας και απασχολούν τα εξής άτομα: ένα (1) κοινωνικό λειτουργό, που είναι υπεύθυνος για το συντονισμό του Προγράμματος, ένα (1) έως δύο (2) νοσηλευτές και ένας (1) έως τρεις (3) οικογενειακούς βοηθούς, που υποστηρίζονται από διοικητικό προσωπικό.

Σύμφωνα με τον απολογισμό του έργου της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας, οι προσφερόμενες υπηρεσίες για τα έτη 2013 και 2014 ήταν οι εξής:

Προσφερόμενες υπηρεσίες	2013	2013 %	2014	2014 %
Ατομική κοινωνική στήριξη	309	25,3%	356	24,6%
Κοινωνική στήριξη οικογένειας	190	15,5%	193	13,35
Διαμεσολάβηση – συνοδεία	272	22,2%	282	19,4%
Νοσηλευτική φροντίδα	199	16,3%	282	19,4%
Ατομική υγιεινή	90	7,4%	106	7,3%
Φροντίδα από οικογενειακό βοηθό	163	13,3%	231	15,9%
Σύνολο επισκέψεων	1.223	100%	1.450	100%

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρείται αύξηση (18,6% μέσα σε ένα χρόνο) των παρεχομένων υπηρεσιών στους ωφελούμενους του «Β.σ.Σ.». Είναι επίσης εμφανές το εύρος των παρεχομένων υπηρεσιών, που αναφέρεται τόσο σε καθημερινά προβλήματα, όσο και σε θέματα συμβουλευτικής. Η ατομική και οικογενειακή στήριξη αποτελεί την σημαντικότερη υπηρεσία που παρέχεται (40,8 των υπηρεσιών του 2013 και 38% του 2014), ακολουθούν η διαμεσολάβηση – συνοδεία (22,2% και 19,4% αντίστοιχα), η ατομική υγιεινή και η φροντίδα από οικογενειακό βοηθό (20,7% και 23,2%) και τέλος η νοσηλευτική φροντίδα (16,3% και 19,4%).

Συνοπτικά η πολιτική του Δήμου στον τομέα της Βοήθειας στο Σπίτι έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

1) Υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων:

- **Ηλικιωμένοι**, συνταξιούχοι / ανασφάλιστοι, με χαμηλά εισοδήματα, προβλήματα υγείας και απουσία οικογενειακής στήριξης. Οι δυσχέρειες πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας και το αυξημένο κόστος παροχής ανάλογων υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα, εντείνουν τα προβλήματα τους.
- **Άτομα με ειδικές ανάγκες**, χαμηλά εισοδήματα, προβλήματα υγείας και αδυναμία οικογενειακής στήριξης. Τα προβλήματα αυτά οξύνονται λόγω της ανυπαρξίας / αδυναμίας πρόσβασης σε κατάλληλες και δωρεάν υπηρεσίες υποστήριξης.

- 2) Μεγάλο εύρος παρεχόμενων νοσηλευτικών, συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών.
- 3) Μετριάζεται η **κοινωνική απομόνωση** που επικρατεί κυρίως στα αστικά κέντρα, περιορίζεται ο **στιγματισμός**, η **απόρριψη** και ο **εγκλεισμός** των ατόμων αυτών.
- 4) Αναβαθμίζεται η **ποιότητα ζωής** των ωφελουμένων και της οικογένειας. Δίνεται η δυνατότητα **ένταξης / επανένταξης στην αγορά εργασίας των γυναικών** που αναλαμβάνουν συνήθως τη φροντίδα των ηλικιωμένων και των ΑμεΑ.
- 5) Μειώνονται οι **ανάγκες προσφυγής σε υπηρεσίες υγείας και σε δομές κλειστής φροντίδας** με σημαντικά οικονομικά οφέλη για το ασφαλιστικό σύστημα και τους ωφελούμενους, με παράλληλη ελάφρυνση των νοσηλευτικών μονάδων από άτομα που απαιτούν σταθερή ιατρική – νοσηλευτική φροντίδα και παρακολούθηση.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ
Επιδείνωση προβλημάτων υγείας και κοινωνικής απομόνωσης ηλικιωμένων και ΑμεΑ	Ανάλυση των υπηρεσιών που παρέχουν τα «Β.σ.Σ.», καθώς και του κοινωνικο-οικονομικού προφίλ των ωφελουμένων
Αύξηση αριθμού δυνητικά ωφελουμένων, λόγω της κρίσης	Επανεξέταση του εύρους των παρεχόμενων υπηρεσιών
Ελλείψεις ειδικοτήτων	Δίκτυα ανά Δημοτική Κοινότητα: Β.σ.Σ., Λέσχες Φιλίας, Δημοτικά Ιατρεία
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
<ul style="list-style-type: none"> • Ενεργοποίηση προγραμμάτων «Κατ' οίκον φροντίδα συνταξιούχων», «Κατ' οίκον κοινωνική φροντίδα» • Υποβολή προτάσεων σε προγράμματα της Ε.Ε. • Συνεργασίες με ΑΕΙ, ΤΕΙ, δημόσιους φορείς και μη κερδοσκοπικούς φορείς • Συνεργασίες με ιδιωτικές εταιρείες, (εταιρική κοινωνική ευθύνη) 	<ul style="list-style-type: none"> • Μεγάλη καθυστέρηση από πλευράς Υπουργείων για την ενεργοποίηση των δύο προγραμμάτων • Ελάχιστες προσλήψεις με βάση τις δεσμεύσεις του Μ.Π.Δ.Σ. 2016 – 19 • Μειωμένες δυνατότητες οικονομικής ενίσχυσης του «Β.σ.Σ.» λόγω μειωμένων εσόδων του Δήμου.

Προτεραιότητες – έργα

Το πρόγραμμα «Β.σ.Σ.» πρέπει να διατηρηθεί και διευρυνθεί, βασιζόμενο:

- Στην αύξηση του αριθμού των ήδη υφιστάμενων μονάδων
- Στην αύξηση του αριθμού των ωφελουμένων
- Στην διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Στην δημιουργία συνεργιών με άλλες δημοτικές δομές και υπηρεσίες

ΕΡΓΟ Γ.3.1. Αναβάθμιση και επέκταση του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι»

Στόχος: Με την ενεργοποίηση των προγραμμάτων «Κατ' οίκον φροντίδα Συνταξιούχων» και «Κατ' οίκον Κοινωνική Φροντίδα», προτείνεται αύξηση του αριθμού των ήδη υφιστάμενων μονάδων.

Αντικείμενο: Η λειτουργία τριών (3) μονάδων «Β.σ.Σ.» σε κάθε Δημοτική Κοινότητα. Κάθε μονάδα θα καλύπτει 30 άτομα περίπου, εφόσον βέβαια είναι πλήρως στελεχωμένη.

Στα προγράμματα «Κατ' οίκον φροντίδα Συνταξιούχων» και «Κατ' οίκον Κοινωνική Φροντίδα», προβλέπεται η παροχή των παρακάτω υπηρεσιών, διευρύνοντας τις υπηρεσίες που παρέχουν ήδη τα «Β.σ.Σ.»:

α) Οργανωμένη και συστηματική παροχή υπηρεσιών **κοινωνικής εργασίας, ψυχοκοινωνικής στήριξης, νοσηλευτικής φροντίδας, φυσικοθεραπείας, εργοθεραπείας και οικιακής βοήθειας.**

β) Ενημέρωση των εξυπηρετούμενων για τα δικαιώματά τους και την υποστήριξη κατά τις επαφές τους με τις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας, κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας,

γ) Διευκόλυνση των εξυπηρετούμενων για τη συμμετοχή τους σε πολιτιστικές, ψυχαγωγικές, κοινωνικές και θρησκευτικές δραστηριότητες.

Είναι σαφές ότι τα προγράμματα «Β.σ.Σ.» αναβαθμίζονται και μετατρέπονται σε ολοκληρωμένες μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής φροντίδας και εξυπηρέτησης των ωφελουμένων. Η χρήση των ΤΠΕ μπορεί να αναβαθμίσει την παροχή υπηρεσιών και την έγκαιρη ανταπόκριση στις ανάγκες των πολιτών.

Δράσεις

- Σχεδιασμός εφαρμογής των νέων προγραμμάτων, όταν ανακοινωθούν
- Επέκταση των μονάδων «Β.σ.Σ.»
- Οργάνωση συστήματος ηλεκτρονικής καταγραφής ωφελουμένων και παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Μελέτη αξιολόγησης των υπηρεσιών που παρέχουν τα «Β.σ.Σ.», καθώς και του κοινωνικο-οικονομικού προφίλ των ωφελουμένων

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των ωφελουμένων και των οικογενειών τους
- Μείωση των αναγκών προσφυγής σε υπηρεσίες υγείας και σε δομές κλειστής φροντίδας
- Μετριάζεται η κοινωνική απομόνωση που επικρατεί στα αστικά κέντρα

Δικτύωση των μονάδων «Β.σ.Σ.»

Η αύξηση των μονάδων «Β.σ.Σ.» και του αριθμού των ωφελουμένων, καθώς και η διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών θα επιτευχθούν μόνο αν συγκροτηθούν δίκτυα υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας σε κάθε Δημοτική Κοινότητα, τα οποία θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες άλλων δημοτικών δομών και υπηρεσιών (συνέργιες) και θα έχουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Γ4. ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ – ΛΕΣΧΕΣ ΦΙΛΙΑΣ

Πολιτικές – θεσμικό πλαίσιο

Οι Λέσχες Φιλίας ξεκίνησαν το 1985 με σκοπό την κάλυψη κοινωνικών και ψυχαγωγικών αναγκών των ατόμων της τρίτης ηλικίας, καθώς και την παροχή υπηρεσιών υγείας. Στον Δήμο λειτουργούν 25 Λέσχες Φιλίας, με περίπου 5.000 μέλη.

Με βάση την απογραφή του 2011, ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου φθάνει τα 664.046 άτομα, από τα οποία 164.241 είναι άνω των 60 ετών (24,7%). Συνεπώς το **ένα τέταρτο του πληθυσμού του Δήμου** εντάσσεται στην ομάδα της τρίτης ηλικίας, ενώ στην προηγούμενη απογραφή (2001) το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 22,4%.

Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση των ατόμων τρίτης ηλικίας έχει επιδεινωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ενώ η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός χαρακτηρίζουν πλέον ένα μεγάλο τμήμα τους. **Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών ανέρχεται σε 17,2%, ενώ για άτομα ηλικίας άνω των 75 ετών υπολογίζεται σε 20%**, (στοιχεία 2011, έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, ΕΛΣΤΑΤ). Είναι βέβαιο ότι μέσα σε τέσσερα χρόνια τα ποσοστά αυτά έχουν αυξηθεί σημαντικά.

Σύμφωνα με άλλες μελέτες¹², το **ποσοστό φτώχειας**, με έτος βάσης το 2009, στα άτομα άνω των 65 ετών αυξήθηκε από 19% το 2009 σε 39% το 2013, ενώ στην Αθήνα η μεταβολή ήταν χειρότερη από 16% το 2009 σε 40,4% το 2013. Ειδικά στους **συνταξιούχους** το ποσοστό φτώχειας μεταξύ 2009-13, από 17% ανέβηκε στο 36,4%.

Στην ίδια μελέτη καταγράφεται σημαντική επιδείνωση της **«ακραίας φτώχειας»** (το εισόδημα δεν επαρκεί για την αγορά ενός βασικού καλαθιού αγαθών, απαραίτητων για την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης). Το ποσοστό ακραίας φτώχειας, με έτος βάσης το 2009, στα άτομα άνω των 65 ετών αυξήθηκε από 1,5% το 2009 σε 3% το 2013, ενώ στην **Αθήνα η μεταβολή ήταν χειρότερη από 16,5% το 2009 σε 20,6% το 2013**. Ειδικά στους συνταξιούχους το ποσοστό αυτό μεταξύ 2009 – 2013, από 2% ανέβηκε στο 2,8%.

Το βιοτικό επίπεδο των χαμηλοσυνταξιούχων είναι βέβαιο ότι έχει υποστεί μεγαλύτερη υποβάθμιση, αφού τώρα αναγκάζονται να πληρώνουν περισσότερο για φάρμακα, περίθαλψη και άλλες υπηρεσίες που προηγούμενα ήταν δωρεάν ή κόστιζαν λιγότερο. Συνεπώς οι **δείκτες φτώχειας των ηλικιωμένων χειροτερεύουν** από την αύξηση του κόστους της περίθαλψης και της κοινωνικής φροντίδας.

Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται από την αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων που ζουν μόνοι τους, την έλλειψη οικογενειακής στήριξης και τις συνθήκες κοινωνικής απομόνωσης που επικρατούν στην πόλη, ειδικά στις υποβαθμισμένες συνοικίες της.

Δραστηριότητες – απολογισμός

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας, με το Γραφείο Ατόμων Τρίτης Ηλικίας, έχει ως αντικείμενο τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση των προγραμμάτων που εφαρμόζονται στις Λέσχες Φιλίας, καθώς και την εποπτεία της λειτουργίας τους.

¹² Η ανατομία της φτώχειας στην Ελλάδα του 2013, Μάνος Ματσαγγάνης - Χρύσα Λεβέντη, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ενημερωτικό Δελτίο 5/2013

Οι 25 Λέσχες Φιλίας λειτουργούν σε **επίπεδο συνοικίας ή γειτονιάς** και κατανέμονται ως εξής ανά Δημοτική Κοινότητα: 1^η Δ.Κ. 2 Λέσχες Φιλίας, 2^η, 3^η, 6^η Δ.Κ. από 4 Λέσχες Φιλίας, 4^η Δ.Κ. 5 Λέσχες Φιλίας, 5^η και 7^η Δ.Κ. από 3 Λέσχες Φιλίας. Εγγράφονται άτομα άνω των 60 ετών κάτοικοι ή και δημότες του Δήμου Αθηναίων και καταβάλουν μία ελάχιστη ετήσια συνδρομή (5 €).

Στις 25 Λέσχες Φιλίας τα ενεργά μέλη απολαμβάνουν εκτός από κοινωνική συναστροφή σε έναν οικείο χώρο που νιώθουν ασφαλείς και δραστήριοι :

- Υπηρεσίες φυσιοθεραπείας, μαθήματα σωματικής άσκησης και αυτοάμυνας.
- Υπηρεσίες πρωτογενούς πρόληψης από νοσηλευτικό προσωπικό (μετρήσεις αρτηριακής πίεσης, σακχάρου, σπειρομετρήσεις κ.α.).
- Συμμετοχή σε ομάδες Χορωδίας, Χορού, Ενδυνάμωσης της μνήμης, Θεάτρου, Μαγειρικής, Κηπουρικής, Μουσικής, Χειροτεχνίας, Ζωγραφικής, Μπριτζ.
- Ομιλίες και επιμορφωτικά προγράμματα για ιατρικά και άλλα θέματα που άπτονται των ενδιαφερόντων τους.
- Συμμετοχή σε ψυχαγωγικές εκδηλώσεις και πολιτιστικά δρώμενα, συ συνεργασία με τον ΟΠΑΝΔΑ.
- Καλοκαιρινές διακοπές στις κατασκηνώσεις του Δήμου Αθηναίων, στον Άγιο Ανδρέα όπου απολαμβάνουν δράσεις και υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες ανάγκες της συγκεκριμένης ηλικίας.

Από τον Ιανουάριο του 2015 εφαρμόστηκε για πρώτη φορά ο **νέος κανονισμός** Λεσχών Φιλίας (1272/05-12-2013 Π.Δ.Σ) όπως ισχύει με την προσθήκη του άρθρου 4 Α. (1635/10-12-2104 Π.Δ.Σ). που δίνει περισσότερες δυνατότητες αυτοδιαχείρισης των Λεσχών Φιλίας από τα Συμβούλια τους. Τα Συμβούλια ορίζονται από τον Δήμαρχο και αποτελούνται από δύο εκλεγμένους εκπροσώπους των μελών, έναν διοικητικό υπάλληλο του Δήμου και πέντε πολίτες – λαϊκά μέλη που προτείνουν οι δημοτικές παρατάξεις. Πρόεδρος τοποθετείται αιρετός Κοινοτικός Σύμβουλος.

Για την καλύτερη λειτουργία και δικτύωση των Λεσχών Φιλίας η Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας οργανώνει τακτές συναντήσεις με όλους τους προέδρους για υποστήριξη και ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών.

Σε κάθε Λέσχη Φιλίας παρέχεται διοικητική υποστήριξη και υπηρεσίες καθαριότητας από το προσωπικό της Διεύθυνσης, ενώ καλύπτονται τα λειτουργικά τους έξοδα (ενοίκια, λογαριασμοί κοινής ωφέλειας) και οι επισκευές – συντηρήσεις των κτιρίων.

Συνοπτικά τα χαρακτηριστικά της πολιτικής του Δήμου για την τρίτη ηλικία είναι:

- 1) Συμβολή στην άρση της κοινωνικής απομόνωσης που βιώνουν οι ηλικιωμένοι στα αστικά κέντρα και στην ενεργητική τους συμμετοχή σε ποικίλες ψυχαγωγικές, κοινωνικές, πολιτιστικές δραστηριότητες.
- 2) Παροχή υπηρεσιών πρόληψης και προαγωγής της υγείας, που συμβάλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των μελών τους και λειτουργούν αποτρεπτικά ως προς την εισαγωγή τους σε οίκους ευγηρίας και γηριατρικά νοσοκομεία.
- 3) Δραστηριοποίηση στις συνοικίες και γειτονιές της Αθήνας, ενώ αποτελούν δυναμική πηγή πληροφόρησης για τοπικά προβλήματα.
- 4) Συνεργασίες με άλλες δημοτικές δομές και υπηρεσίες: Βοήθεια στο Σπίτι, Δημοτικά Ιατρεία, ΟΠΑΝΔΑ, ΤΕΧΝΟΠΟΛΗ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ
Καλύπτουν μικρό αριθμό των ηλικιωμένων που ζουν στην πόλη	Ανάλυση του κοινωνικοοικονομικού προφίλ των μελών
Άνιση κατανομή των Λεσχών ανά Δ.Κ.	Έρευνα αναγκών των μελών
Δυσχέρειες στην επικοινωνία του Δήμου και των Λεσχών με τους ηλικιωμένους	Συστηματική σύνδεση με σχολεία, παιδικούς σταθμούς και άλλους τοπικούς φορείς
Ελλείψεις σε προσωπικό κοινωνικών ειδικότητων και σε υποδομές νέων τεχνολογιών	Αναβάθμιση της αυτόνομης λειτουργίας τους και πιο ενεργητική συμμετοχή των μελών
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
<ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδότηση δράσεων από ΠΕΠ Αττικής 2014 – 20 Αξιοποίηση των Λεσχών σε πιλοτικές δράσεις για την τρίτη ηλικία Συνεργασίες με ΑΕΙ, ΤΕΙ, δημόσιους φορείς, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και ιδιωτικές εταιρείες, στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης 	<ul style="list-style-type: none"> Ελάχιστες προσλήψεις με βάση τις δεσμεύσεις του ΜΠΔΣ 2016 – 19 Μειωμένα έσοδα του Δήμου Θεσμικό πλαίσιο που δυσχεραίνει τη συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς

Οι Λέσχες Φιλίας αποτελούν την βασική δομή παροχής υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων προς την τρίτη ηλικία.

Οι λειτουργίες τους συμπληρώνονται από τις ειδικευμένες υπηρεσίες που παρέχουν τα Δημοτικά Ιατρεία, το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» και οι υπόλοιπες υπηρεσίες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας (επιδόματα, κοινωνική στήριξη).

Τα δημοτικά νομικά πρόσωπα – ΟΠΑΝΔΑ, Τεχνόπολις – παρέχουν πολιτιστικές, επιμορφωτικές και ψυχαγωγικές υπηρεσίες.

Ουσιαστικά ο Δήμος Αθηναίων έχει συγκροτήσει ένα δίκτυο παροχής υπηρεσιών και κοινωνικής αλληλεγγύης για τους ηλικιωμένους με κέντρο βάρους τις Λέσχες Φιλίας.

Στόχους του δικτύου αποτελούν οι συνέργιες μεταξύ δημοτικών δομών και υπηρεσιών, οι οικονομίες κλίμακας στις δράσεις τους και τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στις λειτουργίες τους.

Προτεραιότητες – έργα

Οι Λέσχες Φιλίας του Δήμου Αθηναίων χρειάζεται (α) να διευρύνουν και να αναβαθμίσουν τις υπηρεσίες που παρέχουν και (β) να αυξηθεί ο αριθμός τους με στόχο την προώθηση της ενεργούς γήρανσης και της αλληλεγγύης σε τοπικό επίπεδο.

Η διεύρυνση – αναβάθμιση των υπηρεσιών αφορά:

- 1) **Παροχή υπηρεσιών υγείας:** Οι Λέσχες Φιλίας αποτελούν ένα προσβάσιμο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες των ηλικιωμένων, σημείο παροχής υπηρεσιών υγείας. Το ιατρικό, νοσηλευτικό και παραϊατρικό προσωπικό των Δημοτικών Ιατρείων θα προσφέρει σε μόνιμη βάση προληπτικές υπηρεσίες υγείας, παραπομπές για ιατρικές εξετάσεις, συνταγογράφηση, αγωγή υγείας κ.α.
- 2) **Υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης** που συμβάλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής, αναβαθμίζουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των μελών και καταπολεμούν έμμεσα τον κοινωνικό αποκλεισμό.
- 3) **Υπηρεσίες εκπαίδευσης – επιμόρφωσης** μέσα από προγράμματα δια βίου μάθησης, επιμορφωτικά προγράμματα, ημερίδες σε συγκεκριμένα θέματα κ.α. Οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και προσδοκίες των μελών, να αξιοποιούν τις εμπειρίες, γνώσεις και δεξιότητες των ηλικιωμένων και να συμβάλουν στην δραστηριοποίησή τους στους τομείς που επιθυμούν.
- 4) **Ενεργητική συμμετοχή στη λειτουργία των Λεσχών Φιλίας, δραστηριοποίηση των Συμβουλίων των Λεσχών και προώθηση του εθελοντισμού στις δραστηριότητές τους:** Η Λέσχη Φιλίας δεν αποτελεί μία κλασσική δημοτική υπηρεσία που παρέχει με το προσωπικό της συγκεκριμένες και προεπιλεγμένες υπηρεσίες. Το πρόγραμμα δράσης κάθε Λέσχης πρέπει να προκύπτει από συμμετοχικές διαδικασίες, οι δημοτικές υπηρεσίες να αναλαμβάνουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις και να στηρίζουν τα μέλη, ώστε να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και αυτόνομες δραστηριότητες. Η ενεργητική συμμετοχή των μελών στην λήψη των αποφάσεων που αφορούν τη λειτουργία κάθε Λέσχης και η δραστηριοποίηση των Συμβουλίων τους, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη μετατροπή τους σε δομές παροχής υπηρεσιών προς την τρίτη ηλικία και σε ζωντανά κύτταρα κάθε γειτονιάς.
- 5) **Σύνδεση ηλικιωμένων και νέων, μέσω της δημιουργίας γεφυρών επικοινωνίας με δομές και υπηρεσίες του Δήμου:** συμμετοχή των ηλικιωμένων στους παιδικούς σταθμούς και τα σχολεία, μέσω εκδηλώσεων που αφορούν την τοπική ιστορία της γειτονιάς και της πόλης, αφηγήσεις εμπειριών και παραμυθιών, ανάδειξη ειδικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των ηλικιωμένων που παρουσιάζουν παιδαγωγικό ενδιαφέρον για τα παιδιά, συμμετοχή σε πολιτιστικά προγράμματα κ.α.
- 6) **Κέντρα υποστήριξης των μελών και γενικά των ηλικιωμένων:** μέσω των παραπάνω δράσεων οι Λέσχες είναι δυνατό να αναβαθμίσουν τις υπηρεσίες ενημέρωσης και πληροφόρησης που παρέχουν (ασφαλιστικά, συνταξιοδοτικά), να συνεργάζονται με τα Δημοτικά Ιατρεία και τις δομές του «Βοήθεια στο σπίτι» για τον εντοπισμό περιπτώσεων που χρήζουν περίθαλψης και βοήθειας, να επικοινωνούν με ηλικιωμένους γείτονες και να συμβάλουν στον περιορισμό της κοινωνικής απομόνωσης και μοναξιάς.
- 7) **Δικτύωση** των Λεσχών Φιλίας με στόχο την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη επικοινωνία μεταξύ τους και με τη κεντρική υπηρεσία, την εξοικείωση των μελών με τις νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο. Για να υλοποιηθούν τα παραπάνω θα επιδιωχθεί συνεργασία με Υπουργεία και άλλους δημόσιους φορείς (προγράμματα για ηλικιωμένους, δράσεις προαγωγής και αγωγής της υγείας).

ΕΡΓΟ Γ4.1. Αναβάθμιση και επέκταση των Λεσχών Φιλίας

Στόχος: Η αναβάθμιση και επέκταση της λειτουργίας των Λεσχών Φιλίας, η αύξηση του αριθμού τους και η διεύρυνση των προσφερόμενων υπηρεσιών μέσω της ενεργητικής συμμετοχής των μελών τους.

Αντικείμενο

- Παροχή υπηρεσιών μεγαλύτερου φάσματος πρωτογενούς πρόληψης και προαγωγής της υγείας
- Παροχή υπηρεσιών δημιουργικής απασχόλησης, εκπαίδευσης, επιμόρφωσης
- Δραστηριοποίηση των Συμβουλίων των Λεσχών, ανάπτυξη του αυτοδιαχειριστικού χαρακτήρα των Λεσχών Φιλίας μέσα στο πλαίσιο που προδιαγράφει ο Δήμος Αθηναίων
- Ανάπτυξη τρόπων επίλυσης συγκρούσεων ανάμεσα στα μέλη και προαγωγής των διαδικασιών συναίνεσης και δημοκρατικής λειτουργίας.
- Εμπλουτισμός των Λεσχών Φιλίας με δράσεις φροντίδας των παιδιών με στόχο την επίτευξη συνεργειών ανάμεσα στις δημοτικές δομές φροντίδας

Εκτιμώμενα αποτελέσματα

- Περιορισμός της κοινωνικής απομόνωσης που βιώνουν οι ηλικιωμένοι.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των μελών τους
- Μείωση περιπτώσεων εισαγωγής σε οίκους ευγηρίας και γηριατρικά νοσοκομεία.
- Πηγή πληροφόρησης για τοπικά προβλήματα, συνέργιες με άλλες δημοτικές δομές και υπηρεσίες όπως «Βοήθεια στο Σπίτι», Δημοτικά Ιατρεία, ΟΠΑΝΔΑ.

Δράσεις

- Εξεύρεση χώρων για 3 νέες Λέσχες Φιλίας, επισκευές – συντηρήσεις, αγορές εξοπλισμού, συνδέσεις στο διαδίκτυο κ.λπ. (2015 και 2016)
- Ετήσιος προγραμματισμός δράσης των Συμβουλίων των Λεσχών, προϋπολογισμοί, απολογισμοί
- Ετήσια αξιολόγηση της λειτουργίας των Λεσχών Φιλίας με ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες (αύξηση μελών, στάσεις και συμπεριφορές, επιπτώσεις υπηρεσιών)

Δ. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Για να υλοποιηθούν οι δημοτικές πολιτικές που περιγράφηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις παρεμβάσεις στους πληθυσμούς – στόχους, απαιτούνται δράσεις οριζόντιου χαρακτήρα με τις οποίες θα βελτιωθεί το πλαίσιο σχεδιασμού (έρευνα αναγκών), η ενημέρωση των πολιτών για το κοινωνικό έργο του Δήμου Αθηναίων (δράσεις δημοσιότητας), η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων (διεύρυνση των χορηγιών), η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών (συνεργασίες με ΜΚΟ) καθώς επίσης και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του Δήμου. Οι παρεμβάσεις αυτές θα δημιουργήσουν συνέργειες μεταξύ των δομών και των υπηρεσιών του Δήμου, οικονομίες κλίμακας και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στις λειτουργίες του. Αναλυτικά:

Δ1 Δημιουργία Ενιαίου Συστήματος Υποδοχής και Διάγνωσης Αναγκών

Για τη καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των πολλαπλών αναγκών των πολιτών που δημιουργεί η οικονομική κρίση απαιτείται ένα **ενιαίο σύστημα διάγνωσης αναγκών** με τη χρήση κοινής (ηλεκτρονικής) φόρμας καταγραφής των ωφελούμενων όλων των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου και ταυτοποίηση μέσω ατομικών ΑΜΚΑ. Στόχος είναι να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα των αναγκών τους και να δρομολογηθεί η αντιμετώπιση τους με σφαιρικό τρόπο (ολιστική προσέγγιση ψυχοκοινωνικής υποστήριξης). Η εφαρμογή του συστήματος θα επιφέρει παράλληλα την ενοποίηση των ηλεκτρονικών αρχείων των ωφελούμενων των κοινωνικών υπηρεσιών. Η ενοποίηση των αρχείων του ΚΥΑΔΑ, των προνοιακών επιδομάτων, των δικαιούχων βιβλιαρίων κοινωνικής προστασίας, των φιλοξενούμενων στους ξενώνες και την κοινωνική κατοικία, των δημοτικών ιατρείων θα εξορθολογήσει τη διαχείριση των αιτημάτων και θα μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα των επιμέρους παρεμβάσεων (**ΕΡΓΟ Δ.1**).

Δ2. Αποτύπωση αναγκών – έρευνα σε επίπεδο γειτονιάς

Απαραίτητο στοιχείο για την άσκηση αποτελεσματικής πολιτικής αντιμετώπισης της κρίσης, αποτελεί η γνώση των κοινωνικών προβλημάτων σε επίπεδο γειτονιάς, καθώς και των αναγκών που πρέπει να καλυφθούν. Η καταγραφή των προβλημάτων και των αναγκών των πολιτών σε επίπεδο δημοτικής κοινότητας, αποτελεί το πλέον αξιόπιστο εργαλείο για χάραξη κοινωνικών πολιτικών σε τοπικό επίπεδο (**ΕΡΓΟ Δ.2**).

Η συνεργασία των κατοίκων και συλλογικοτήτων σε τοπικό επίπεδο μπορεί να εκφραστεί σε διάφορα επίπεδα: Από αυτή καθαυτή την ανίχνευση και αποτύπωση των αναγκών, έως συγκροτημένες αποφασιστικού τύπου προτάσεις για προτεραιότητες και έργα, στη λογική του συμμετοχικού σχεδιασμού. Παρόμοιες δράσεις αξιοποίησης του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού έχουν αναπτυχθεί σε πολλές μεγάλες πόλεις της Ευρώπης, με θετικά σχεδόν πάντα αποτελέσματα.

Στο πλαίσιο αυτό θα αξιοποιηθεί η συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών με το οποίο υπεγράφη Σύμφωνο Συνεργασίας τον Μάρτιο 2015.

Δ3. Προφίλ Υγείας και Σχέδιο Υγείας του Δήμου της Αθήνας

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έχει αναπτύξει μια συγκεκριμένη μεθοδολογία με την οποία οι Δήμοι σχεδιάζουν την πολιτική τους και εργάζονται για την υλοποίησή της. Βασικά στοιχεία στην μεθοδολογία αυτή είναι το Προφίλ Υγείας και το Σχέδιο Υγείας κάθε Δήμου. Το **Προφίλ Υγείας** περιλαμβάνει δημογραφικά στοιχεία, στατιστικές υγείας, την περιγραφή του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος, κοινωνικοοικονομικά στοιχεία, περιγραφή τρόπου ζωής, έρευνα στον πληθυσμό, περιγραφή των υπηρεσιών και των δομών που διαθέτει ο Δήμος και συμβάλλουν άμεσα ή έμμεσα στην υγεία του πληθυσμού και γενικά αποτελεί μια αποτύπωση και περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στον Δήμο στους τομείς Υγείας, Πρόνοιας, Περιβάλλοντος, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν καθοριστικά την Υγεία, αποτελεί δε το προοίμιο και την βάση δεδομένων για τον ορθό σχεδιασμό σύμφωνα με τις οδηγίες και τα κριτήρια του Π.Ο.Υ. (**ΕΡΓΟ Δ.3**).

Το Σχέδιο Υγείας περιλαμβάνει τις δράσεις σε όλους τους κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την Υγεία. Με το Σχέδιο τίθενται επίσης ποσοτικοί και ποιοτικοί μετρήσιμοι στόχοι, ώστε να μπορεί να υπάρξει παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων. Το Σχέδιο Υγείας του Δήμου Αθηναίων θα ακολουθήσει το **Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης των Δημοτικών Ιατρείων**, ώστε να γίνει εξορθολογισμός της λειτουργίας τους λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις του Εθνικού Συστήματος Υγείας

Δ4. Ανάπτυξη των ανθρώπινου δυναμικού των κοινωνικών υπηρεσιών

Η ενίσχυση της διοικητικής και διαχειριστικής ικανότητας των στελεχών των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου σε θέματα σχεδιασμού, εφαρμογής και παρακολούθησης πολιτικών κοινωνικής ένταξης, καθώς και σε ειδικά πεδία προτεραιότητας (π.χ. χορηγίες, εταιρική κοινωνική ευθύνη, δικτύωση, κοινωνική καινοτομία κλπ), αποτελεί βασικό στόχο του Προγράμματος.

Σε συνεργασία με το ΚΕΚΔΑ προγραμματίζονται προγράμματα για τους δημοτικούς υπάλληλους (ΕΡΓΟ Δ4):

- Αναβάθμιση των δεξιοτήτων των στελεχών που δραστηριοποιούνται στην ανάπτυξη των πολιτικών με έμφαση στη **διαχείριση έργων** που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ 2014 – 20 και άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Ευαισθητοποίηση στη αντιμετώπιση των **ευάλωτων ομάδων** που απευθύνονται στις κοινωνικές υπηρεσίες και των ομάδων που υφίστανται διακρίσεις λόγω φύλου, εθνικής καταγωγής, σωματικής ακεραιότητας και σεξουαλικού προσανατολισμού. Βάση των σεμιναρίων θα αποτελέσει ο *“Οδηγός διαφορετικότητας για δημοσίους υπαλλήλους με σκοπό την καταπολέμηση των διακρίσεων”* του Συνηγόρου του Πολίτη. Στόχος είναι η διευκόλυνση των εργαζομένων να αποδεχθούν και να εξυπηρετήσουν αποτελεσματικά τους πολίτες με ιδιαίτερες ανάγκες (άτομα με αναπηρίες, τρίτης ηλικίας, άτομα που έχουν υποστεί έμφυλες διακρίσεις κ.λπ.)
- **Ομαδική υποστήριξη των εργαζομένων** στα τμήματα κοινωνικής εργασίας, κοινωνικής πολιτικής και επιδομάτων και κοινωνικής ασφάλισης, είτε όταν η εργασία τους σχετίζεται με συμβουλευτική και πληροφόρηση είτε όταν σχετίζεται με γενικότερη υλοποίηση της κοινωνικής πολιτικής με στόχο: (α) την πρόληψη και αντιμετώπιση του συνδρόμου της επαγγελματικής εξουθένωσης μέσα σε ένα περιβάλλον ομαδικής συνεργατικής εμπειρίας, (β) την τήρηση της δεοντολογίας

και (γ) την επαγγελματική ανάπτυξη και διεύρυνση των δεξιοτήτων και των θεωρητικών γνώσεων

- Οργάνωση του ανοικτού **Κύκλου Μηνιαίων Διαλέξεων** σε θέμα «Τοπική Αυτοδιοίκηση – Κοινωνική Πολιτική – Κοινωνική Εργασία» που άρχισε τον Φεβρουάριο του 2015 σε συνεργασία με το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου και το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Αθήνας. Οι διαλέξεις προσφέρουν συμπληρωματικές γνώσεις στα στελέχη των κοινωνικών υπηρεσιών και ενημέρωση για τα αποτελέσματα ερευνών στο τομέα τους. Παράλληλα, ενισχύουν την ανταλλαγή εμπειριών από κοινωνικές υπηρεσίες άλλων φορέων και ΟΤΑ.

Δ5. Χαρτογράφηση δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών

Οι δομές που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φύσης στα όρια του Δήμου Αθηναίων θα πρέπει να χαρτογραφηθούν για τις ανάγκες της καλύτερης ενημέρωσης των πολιτών που απευθύνονται στον Δήμο (μια πρώτη καταγραφή, σε επίπεδο Περιφέρειας αλλά σε μεγάλο βαθμό αποσπασματική και ελλιπής, βρίσκεται στην διεύθυνση www.socialattica.gr).

Η καταγραφή αυτή θα επικαιροποιηθεί και συμπληρωθεί, αξιοποιώντας τα αρχεία της Διεύθυνσης για τα φιλανθρωπικά σωματεία, τους ποικίλους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που παρέχουν ανάλογες υπηρεσίες. Στόχος είναι να παρέχεται σε πραγματικό χρόνο δυνατότητα ενημέρωσης, τόσο στον επαγγελματία όσο και στον πολίτη που θέλει να ενημερωθεί για τις δομές και τις υπηρεσίες που παρέχονται στην περιοχή που ζει. Μέσα από την δικτύωση με τους φορείς, η βάση θα επικαιροποιείται συνεχώς με την προσθήκη νέων υπηρεσιών.

Δ6. Χαρτογράφηση της αστεγίας – κριτήρια χωροθέτησης δομών

Όπως αναφέρθηκε, δεν υπάρχουν στοιχεία που να καταγράφουν την έλλειψη στέγης στο Δήμο της Αθήνας. Πέραν από τη σχετική έρευνα του ΚΥΑΔΑ το 2013, η αντίστοιχη από το Πανεπιστήμιο Κρήτης αφορά το Μητροπολιτικό Συγκρότημα και στηρίζεται σε δεδομένα που έχουν συλλεχθεί το διάστημα 9^{ος} 2013 – 9^{ος} 2014. Παράλληλα, εμφανής είναι η διάσταση στους αριθμούς των αστέγων, όπως αυτοί καταγράφονται από τους ΟΤΑ και τις Μ.Κ.Ο.¹³, κάτι που σημαίνει είτε έλλειψη κοινής μεθοδολογίας, είτε αδυναμία πρόσβασης των αστέγων στις υπηρεσίες των Δήμων.

Η επικαιροποίηση και η ανάδειξη στοιχείων που αφορούν τον Δήμο Αθηναίων είναι απαραίτητη, ώστε να μπορεί να χαραχτεί μια εξειδικευμένη και αποτελεσματική στρατηγική, αλλά και να αναδειχτεί η χωρική κατανομή των αναγκών, που πράγματι χρειάζεται, σε χώρους φιλοξενίας, περίθαλψης και σίτισης.

Δ7. Αποτύπωση και αξιοποίηση άτυπων δικτύων αλληλεγγύης

Πρόκειται για δίκτυα υποστήριξης που δρουν τοπικά, χωρίς νομική μορφή, με ανεπίσημο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας, τα οποία προσπαθούν στην πλειοψηφία τους να υποστηρίξουν τις πλέον ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. (μια πρώτη καταγραφή, η

¹³ Χαρακτηριστικά, στη Στρατηγική της Περιφέρειας, οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ δηλώνουν πως εξυπηρετούν συνολικά 762 άστεγους, ενώ δύο ΜΚΟ δηλώνουν πως υποστηρίζουν 2.500 άστεγους, σχεδόν αποκλειστικά στον Κεντρικό Τομέα.

οποία όμως επιδέχεται σημαντικών βελτιώσεων, βρίσκεται στην διεύθυνση <http://www.solidarity4all.gr>).

Η καταγραφή των δικτύων αυτών και η δικτύωση μαζί τους μπορεί να παρέχει στην Διεύθυνση πληροφόρηση σε επίπεδο γειτονιάς και σε πραγματικό χρόνο. Η δράση θα λειτουργήσει επίσης αμφίδρομα, μέσα από την ανάδειξη των αναγκών των άτυπων δικτύων και των προϋποθέσεων οι οποίες θα πρέπει να καλύπτονται για να συνεχίσουν απρόσκοπτα τη λειτουργία τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Κατάλογος έργων

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2015-2020: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ				
α/α	Τίτλος έργου	Προγραμματικό πλαίσιο	Πηγή χρηματοδότησης ενδεικτικά	Φορέας υλοποίησης
Α1.	ΣΙΤΙΣΗ – ΠΑΡΟΧΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ			
1.	Παροχή επισιτιστικής βοήθειας και συνοδευτικών υπηρεσιών σε απόρους	Ε.Π. Δήμου Αθηναίων, Δράση 2.7.5	Τ.Ε.Β.Α.	Σύμπραξη «Αθήνα Πρωτεύουσα Αλληλεγγύης»
2.	Αποκέντρωση της παροχής γευμάτων σε απόρους και άστεγους	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5, Ενέργεια 68 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	ΚΥΑΔΑ
3.	Διεύρυνση και επέκταση των υπηρεσιών του Κόμβου Αλληλεγγύης Πολιτών	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5, Ενέργεια 21 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	ΚΥΑΔΑ
4.	Δημιουργία νέου Κόμβου Αλληλεγγύης Πολιτών	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, Ιδιώτες χορηγοί, ΕΟΧ	ΚΥΑΔΑ
5.	Δημιουργία Ανοικτού Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5., Ενέργεια 67 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	ΚΥΑΔΑ
Α2.	ΣΤΕΓΑΣΗ			
1.	Επέκταση του Δικτύου Κοινωνικής Κατοικίας	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.6.2 Ενέργεια 30-31 ΣΟΑΠ	Ιδιώτες χορηγοί, ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ-ΕΤΠΑ, Urbact III, ΕΟΧ	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
2.	Συνέχιση του Προγράμματος «Στέγαση – Επανάταξη»	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.6.2/ 3.4.1	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2015-2020: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ

α/α	Τίτλος έργου	Προγραμματικό πλαίσιο	Πηγή χρηματοδότησης ενδεικτικά	Φορέας υλοποίησης
3	Πρόγραμμα κατοικιών “Housing First”	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.6.2	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, Urbact III, ΕΟΧ	
4	Υποστηρικτική υπηρεσία για την πρόληψη της απώλειας στέγης	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.6.2/ 2.7.5	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	
Α3.	ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ			
1.	Σύνδεση κοινωνικής αλληλεγγύης με κοινωνική επιχειρηματικότητα	Ε.Π. Δήμου, Δράση 3.4.1/ Ε.Π. Κοινωνικής Ανασυγκρότησης Δήμου, Ενέργειες 24 & 66 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 8 και 9, ΕΡ Solidarity Now, ΕΑΤΑ, χορηγοί, ΕΚΤ, Urbact III	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
2.	Πιλοτική εφαρμογή δημοσίων συμβάσεων κοινωνικής αναφοράς	Ε.Π. Δήμου, Δράση 3.4.1	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	
Β1.	ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ – ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			
1.	Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών και πληροφοριών σε μετανάστες, πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.1/ 2.7.5	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9 / AMIF	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
2.	Προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής και απόκτησης βασικών δεξιοτήτων Η/Υ	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5/ 3.4.1, Ενέργειες 17, 19 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ	ΚΕΚΔΑ
3.	Δημιουργία πολυπολιτισμικού χώρου δραστηριοτήτων για τις μεταναστευτικές κοινότητες	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.1	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9 AMIF, Urbact III, Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-20, ΕΟΧ	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ- ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2015-2020: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ

α/α	Τίτλος έργου	Προγραμματικό πλαίσιο	Πηγή χρηματοδότησης ενδεικτικά	Φορέας υλοποίησης
4.	Συγκρότηση Ομάδας Έργου για τον συντονισμό των φορέων και των δράσεων διαχείρισης των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών	Ε.Π. Δήμου, απόφαση Δημάρχου	ΕΣΠΑ 2014-20, επιχορηγήσεις Ν. 4332/15, Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης	ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
B2.	ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ			
1.	Ενίσχυση υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής στήριξης ΑμεΑ και οικογενειών τους	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.3, Ενέργεια 34 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
2.	Δράσεις ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης σε θέματα αναπηρίας	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.3, 34 ΣΟΑΠ		
3.	Έργα προσβασιμότητας για ΑμεΑ στο δημόσιο χώρο και στα δημοτικά κτίρια	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.3, 34 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΤΠΑ	Δ/νση Οδοποιίας, Σχεδίου Πόλεως και Δόμησης
4.	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για τα ΑμεΑ	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.3, 34 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
B3.	ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ			
1.	Συνεργασίες με φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της εξάρτησης	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.4	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
2.	Κοινωνική Υπηρεσία μιας στάσης για εξαρτημένα άτομα	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.4	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, Ίδιοι Πόροι	
3.	Ξενώνας ενήλικων εξαρτημένων γυναικών	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.4	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ-ΕΤΠΑ	

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2015-2020: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ

α/α	Τίτλος έργου	Προγραμματικό πλαίσιο	Πηγή χρηματοδότησης ενδεικτικά	Φορέας υλοποίησης
4.	Πρόγραμμα αποτοξίνωσης και κοινωνικής ένταξης εξαρτημένων ατόμων	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.4	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	
5.	Δομές Κοινωνικής Φροντίδας άστεγων χρηστών ναρκωτικών ουσιών (Υπνωτήριο- Κέντρο Ημέρας)	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.4	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ, ΚΥΑΔΑ, ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ, ΟΚΑΝΑ
6.	Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.4	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ, ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ, ΟΚΑΝΑ, ΚΕΘΕΑ, 18 ΑΝΩ
B4.	ΕΜΦΥΛΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ			
1.	Υλοποίηση Ευρωπαϊκής Χάρτας για την ισότητα των φύλων στην Τ.Α.	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.8.1	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
2	Συνέχιση ξενώνα φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας. Δράσεις αντιμετώπισης της έμφυλης βίας	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.2	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020	
3.	Δράσεις ευαισθητοποίησης κατά των διακρίσεων λόγω LGBTQI	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-20, χορηγοί	

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2015-2020: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ

α/α	Τίτλος έργου	Προγραμματικό πλαίσιο	Πηγή χρηματοδότησης ενδεικτικά	Φορέας υλοποίησης
Γ2.	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ			
1.	Πολυδύναμα Κέντρα ολοκληρωμένης υποστήριξης ευπαθών ομάδων – one stop shop (Δημοτικά Ιατρεία)	Ε.Π. Δήμου, Δράση 4.1.2. Ενέργειες 67 & 68 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, EASI	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
2.	Δημιουργία Μονάδων πρόληψης, προαγωγής και αγωγής υγείας στα Δημοτικά Ιατρεία	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.3.3, Ενέργειες 67 & 68 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9/ 3rd Health Programme	
3.	Δημιουργία Μονάδων Μητέρας – Παιδιού στα Δημοτικά Ιατρεία	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.3.2, Ενέργειες 67 & 68 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	
4.	Νοσηλεία στο σπίτι	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.3.1	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9- Υπουργείο Υγείας, INTERREG	
5.	Προγράμματα πρωτογενούς πρόληψης και προληπτικών εξετάσεων των κατοίκων της Αθήνας	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.3.3, Ενέργεια 68 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, Ίδιοι Πόροι, Χορηγίες	
6	Υποστήριξη πληθυσμού φορέων HIV/AIDS	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020, χορηγοί	
Γ3.	ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ			
1.	Αναβάθμιση και επέκταση του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι»	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.13.1, Δράση 23 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, ΕΕΤΑΑ «Κατ' οίκον φροντίδα Συνταξιούχων» και «Κατ' οίκον Κοινωνική Φροντίδα»	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2015-2020: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ

α/α	Τίτλος έργου	Προγραμματικό πλαίσιο	Πηγή χρηματοδότησης ενδεικτικά	Φορέας υλοποίησης
Γ4.	ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ - ΛΕΣΧΕΣ ΦΙΛΙΑΣ			
1.	Αναβάθμιση και επέκταση των Λεσχών Φιλίας	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.13.1, Δράση 23 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, 3rd Health Programme	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
Δ	ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ			
1.	Δημιουργία Ενιαίου Συστήματος Υποδοχής και διάγνωσης Αναγκών	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
2.	Αποτύπωση αναγκών - έρευνα σε επίπεδο γειτονιάς	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ	
3.	Προφίλ Υγείας και Σχέδιο Υγείας Δήμου	Ε.Π. Δήμου, Δράση 2.7.5	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ	
4.	Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού κοινωνικών υπηρεσιών	Ε.Π. Δήμου, Δράση 4.1.4	Ε.Π. «Εκπαίδευση - Κατάρτιση - Απασχόληση», «Μεταρρύθμιση Δημοσίου», ΕΟΧ, Ίδιοι Πόροι	ΚΕΚΔΑ
5.	Χαρτογράφηση δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών	Ενέργεια 24 ΣΟΑΠ	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
6.	Χαρτογράφηση αστεγίας - κριτήρια χωροθέτησης δομών	Ενέργεια 4 ΣΟΑΠ		
7.	Αποτύπωση και αξιοποίηση άτυπων δικτύων αλληλεγγύης	Περιφερειακή στρατηγική για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας στην Αττική	ΕΣΠΑ 2014-20/ ΕΚΤ Θ.Σ. 9, Ίδιοι Πόροι	

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Σ.Ο.Α.Π.	Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης για το κέντρο της Αθήνας	E.A.S.I.	Employment and Social Innovation program
Ε.Π	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	E.O.X.	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
Ε.Σ.Π.Α.	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης	A.M.I.F.	Asylum, Migration and Integration Fund
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	T.E.B.A.	Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους
Ε.Τ.Π.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης	INTERREG	Interregional cooperation programme
Θ.Σ. 9	Θεματικός στόχος 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης». Περιλαμβάνονται έργα ΕΚΤ και ΕΤΠΑ του ΕΣΠΑ 2014-2020		